

MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN

om

FÖRENINGAR OCH STIFTELSE I EUROPA

I INLEDNING

SYFTE

1 Detta meddelande gäller en sektor inom samhällsekonomin i Europeiska gemenskapen, nämligen föreningar och stiftelser. Dessa organisationer spelar en viktig roll på nästan alla samhällsområden. De bidrar till att skapa arbetstillfällen, till ett aktivt deltagande i samhällslivet och till demokratin. De tillhandahåller ett stort antal olika tjänster, stöder idrotten, företräder medborgarnas intressen i förhållande till olika myndigheter och främjar och tryggar de mänskliga rättigheterna, samtidigt som de spelar en avgörande roll för biståndspolitiken.

1.1 Under de gångna åren har de i ökande omfattning bidragit till utvecklingen i Europa. I detta bör de uppmuntras och stödjas även framgent.

1.2 Med tanke på dessa organisationers stora betydelse har Europeiska kommissionen genomfört en omfattande undersökning för att få bättre kunskaper om denna sektor och för att kunna avgöra vilka frågor som måste tas upp till diskussion. Resultatet av undersökningen redovisas i bilaga 1.

1.3 Syftet med detta dokument är att belysa den allt större betydelse denna sektor har i Europeiska unionen, att visa på de problem och utmaningar dessa organisationer står inför och att öppna en dialog utgående från vissa grundtankar, för att ge sektorn större möjligheter att fylla framtida behov och i högsta möjliga grad bidra till Europas integrering.

1.4 I detta dokument föreslås ett antal åtgärder som skulle kunna vidtas i medlemsstaterna, samtidigt som avsikten inte är att försöka tvinga på medlemsstaterna några specifika lösningar eller åtgärder. Varje enskild medlemsstat bör hantera de olika frågorna på det sätt som passar just den staten. Utan att man

gör avsteg från subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna kan dock en del av frågorna behandlas på gemenskapsnivå. Dessa grundtankar beskrivs under rubriken "Slutsatser".

II. OMFATTNING

Föreningar

2 Av de tre organisationstyper – kooperativ, ömsesidiga bolag och föreningar – som utgör den s.k. sociala ekonomin är **föreningar** den utan jämförelse svåraste att avgränsa och definiera.

2.1 I sin mest grundläggande form är föreningar helt enkelt grupper av människor som samlats kring ett gemensamt mål.

2.2 I ena ändan av spektret kan föreningslivet sägas smälta in omärkligt i vårt dagliga liv. I andra ändan av spektret finns stora institutioner som är av avsevärd nationell och även internationell betydelse, såsom universitet och högskolor, sjukhus, forsknings- och kulturinstitutioner, vilka många människor ofta (felaktigt) brukar betrakta som "offentliga" inrättningar. Andra åter har hundratals anställda, tusentals ideellt arbetande medlemmar och en omsättning på flera miljoner ecu. Ett stort antal föreningar har ett nära samarbete med offentliga myndigheter inom traditionella områden som till exempel socialt arbete, medan andra upprätthåller en stark tradition av fullständigt oberoende och verkar för radikala sociala program eller alternativa livsstilar.

2.3 Det råder dock viss enighet om att föreningarna i varierande grad utmärks av följande gemensamma kännetecken:

a) De skiljer sig från informella eller tillfälliga, rent sociala grupperingar eller släktgrupperingar därigenom att de åtminstone **i någon mening, om också bara till namnet, existerar i en formell eller institutionell form.**

(b) De **drivs utan vinstsyfte**, det vill säga de har ett annat syfte än att alstra vinster åt ledning eller medlemmar.

(c) De är **oberoende**, i synnerhet gentemot **statliga och andra offentliga myndigheter**, det vill säga de har friheten att styra sig själva i enlighet med sina stadgar utan inblandning utifrån.

(d) De måste förvaltas på ett sätt som skulle kunna betecknas som "**oegennyttigt**". Detta begrepp innebär inte bara att föreningarna i sig inte får drivas i vinstsyfte, utan också att de som sitter i styrelsen för föreningarna inte får sträva efter personlig vinning.

(e) De måste **i någon utsträckning verka i det offentliga livet** och deras verksamhet måste åtminstone delvis vara ägnad att företräda **allmänhetens intresse**.

2.4 Dessa kännetecken präglar naturligtvis olika föreningar i olika stor utsträckning. Att t.ex. fastställa om en förening är tillräckligt självständig för att falla inom ramen för definitionen kan vara långt ifrån enkelt, och begreppet "i allmänhetens intresse" är av nödvändighet kontroversiellt. Definitionen ger icke desto mindre ett visst sammanhang åt ett i sig mycket komplext område.

2.5 Detta dokument behandlar alla organisationer som i någon utsträckning uppvisar de fem ovan beskrivna kännetecknen. Tre mycket specifika kategorier har dock lämnats utanför. Detta är politiska partier, som kan vara föreningar men som klart utgör ett särfall, religiösa samfund (dvs. i egentlig mening, vilket inte utesluter religiöst inspirerade organisationer som driver verksamhet i allmänhetens intresse), samt fackföreningar och arbetsgivarorganisationer.

Stiftelser

3 Liksom föreningarna bedriver också stiftelserna verksamhet av många olika slag. I vissa medlemsstater föredrar man ofta denna form för att bedriva verksamhet som inte kan särskiljas från verksamheter som i andra länder normalt bedrivs av föreningar. Ur juridisk synvinkel utgör stiftelserna emellertid en mera homogen grupp än föreningarna. Den enda viktiga skillnaden mellan olika slags stiftelser är

att en del har ett i huvudsak privat, andra ett allmänt syfte. Det är stiftelser med allmänt syfte (även om de är privata organisationer) som är föremål för detta meddelande.

3.1 I detta meddelande avses med stiftelser en associationsform som är **självfinansierande** och som förvaltas efter **eget gottfinnande till förmån för det allmänna**. De är helt **oberoende av regering och andra myndigheter** och förvaltas av självständiga styrelser eller förtroendemän.

Olika typer av föreningar

4 Föreningar och stiftelser är svåra att klassificera och definiera. I Europeiska gemenskapen ligger en del av svårigheterna helt enkelt i de olika nationella traditioner som kommer till uttryck i dem och även i deras starka benägenhet att kombinera olika ändamål. De flesta föreningar och stiftelser kan emellertid anses ha en eller flera av följande funktioner:

a) En tjänsteproducerande funktion. Detta omfattar alla organisationer som förser sina medlemmar eller kunder med tjänster som t.ex. socialtjänst, hälsovård, utbildning, information, rådgivning eller stödjande verksamhet.

b) En företrädande funktion. Organisationer vars syfte är att bedriva kampanjer, driva frågor genom lobbyverksamhet eller på annat sätt företräda en fråga eller en grupp i syfte att påverka den allmänna opinionen eller politiken.

c) Självhjälp eller ömsesidigt bistånd. Dessa organisationer utgörs vanligtvis av grupper av individer som har ett gemensamt behov eller intresse av att erbjuda varandra ömsesidig hjälp, information, bistånd och samarbete.

(d) Tillhandahållande av resurser och samordning. Dessa är s.k. förmedlande organisationer som samordnar verksamhet eller förmedlar information och bistånd gentemot enskilda organisationer inom ett särskilt område eller gentemot en hel sektor. Sådana organisationer fyller en viktig funktion genom att utgöra en länk mellan en sektor och myndigheterna.

4.1 Många föreningar och stiftelser verkar givetvis på nationell och till och med

internationell basis. De allra flesta bedriver dock sin verksamhet regionalt eller lokalt. Allmänt kan sägas att ju mindre det geografiska området för en förenings verksamhet är, desto större spännvidd har de uppgifter den fullgör och desto svårare är det också att särskilja de olika funktionerna från varandra. Runt om i Europa finns det hundratusentals självständiga lokala grupper som arbetar inom ett grannskap, ett stadskvarter, en by eller en mindre tätort, och som har till syfte att förbättra livskvaliteten för den lokala befolkningen. Sådana organisationer uppfyller i praktiken samtidigt, vanligtvis på ett informellt sätt, samtliga ovan beskrivna funktioner. De tillhandahåller tjänster och ger ömsesidigt stöd, de riktar strålkastarljuset på såväl enskilda som allmänna behov på lokal nivå och utgör ett redskap för den lokala befolkningen för att vinna gehör för sina behov hos myndigheterna.

Rättsliga och skattemässiga ramar för föreningar och stiftelser

5 Betydelsen av klara och positiva rättsliga och skattemässiga ramar för föreningarnas och stiftelsernas verksamhet kan inte nog framhållas. Det har visat sig svårt för organisationer att utveckla sitt arbete när det saknas sådana ramar, både nationellt och på gemenskapsnivå. I bilaga II ges en översikt över utformningen av de rättsliga och ekonomiska ramarna inom denna sektor i Europeiska unionen.

111. FÖRENINGARNAS OCH STIFTELSEARNAS ROLL OCH BETYDELSE

6 Det framgår klart av resultatet av undersökningen att föreningar och stiftelser, även om de flesta är små, tillsammans förfogar över avsevärda tillgångar och sysselsätter många, avlönade såväl som ideellt arbetande.

Liksom andra former av företagande, särskilt små och medelstora företag, är många föreningar och stiftelser också ekonomiskt verksamma. De säljer produkter, de tillhandahåller tjänster för vilka de får betalt och de skapar överskott som de sedan återinvesterar.

6.1 Sektorns bidrag till ekonomin är med andra ord avsevärt. Dess betydelse har nyligen visats genom resultaten av den första omfattande jämförande undersökningen av sektorn i fyra medlemsstater (Frankrike, Förenade kungariket, Italien och Tyskland), vilken genomförts av Johns Hopkins-universitetet i Baltimore¹. Resultatet är mycket intressant.

6.2 Undersökningen visade följande:

I Tyskland svarar sektorn för 3,7 % av den totala sysselsättningen och 10 % av sysselsättningen inom tjänstesektorn. Detta är inte mindre än en miljon personer. Den sektor som verkar utan vinstsyfte är särskilt viktig inom **hälsovården**: 40 % av patientdagarna på sjukhus tillhandahålls av denna sektor liksom 60 % av all hemvård.

I Frankrike arbetar 4,2 % av alla anställda i sektorn och över 10 % av alla anställda i tjänstesektorn. Totalt sysselsätter den 800 000 personer. Organisationer som verkar utan vinstsyfte har hand om mer än 50 % av hemvården och 20 % av eleverna i grundskolan. De spelar en särskilt stor roll inom **social verksamhet** och **idrott** där 80 % av de idrottsintresserade tillhör klubbar som verkar utan vinstsyfte.

I Italien arbetar nära 2 % av alla anställda i sektorn och över 5 % av de anställda i tjänstesektorn. Hela sektorn, som framför allt arbetar med **social verksamhet**, sysselsätter runt 400 000 personer. Organisationer som verkar utan vinstsyfte bedriver 20 % av daghemsverksamheten och står för mer än 40 % av hemvården.

I Förenade kungariket arbetar 4 % av alla anställda i sektorn och över 9 % av de anställda i

¹ Offentliggjord 1994.

tjänstesektorn. Sammanlagt är runt 900 000 personer anställda inom sektorn, som spelar en särskilt betydelsefull roll inom **utbildningsväsendet**. Alla college drivs av organisationer som verkar utan vinstsyfte, liksom 22 % av grundskolorna.

6.3 Slutligen uppgick de samlade utgifterna i sektorn till inte mindre än 127 miljarder ecu (31,3 miljarder i Frankrike, 36,6 miljarder i Förenade kungariket, 17 miljarder i Italien och 42,2 miljarder i Tyskland).

Driftskostnaderna i procent av BNP för organisationer som verkar utan vinstsyfte är även de betydande: 2 % i Italien, 3,3 % i Frankrike, 3,6 % i Tyskland och 4,8 % i Förenade kungariket.

6.4 De intressantaste uppgifterna gäller kanske ändå den insats sektorn gjort för att öka sysselsättningen. Undersökningen kom fram till att sektorn – åtminstone i Frankrike och Tyskland där tillgängliga siffror fanns – under tioårsperioden från 1980 till 1990 skapat ett betydande antal nya arbetstillfällen. Under denna period stod sektorn för vart sjunde nytt arbetstillfälle i Frankrike och för vart åttonde eller nionde i Tyskland. Detta är ett mycket betydelsefullt rön.

6.5 Dessa uppgifter är egentligen inte överraskande med tanke på hur starkt sektorn har vuxit under senare tid och vad som sannolikt lett till denna tillväxt (se punkt I.4 och I.5 i bilaga I). En del av orsakerna är sannolikt historiska eller så är de speciella för vissa medlemsstater. Emellertid har andra faktorer spelat en allt större roll i hela gemenskapen, såsom upptäckten av nya behov, utvecklingen av nya sociala intressen och framförallt statens benägenhet att anlita föreningar och stiftelser när det gäller tjänster som de själva tidigare både inrättade och tillhandahöll.

6.6 Denna politiska utveckling har inte skett med samma hastighet i alla medlemsstater och har i varierande grad åtföljts av klara konstitutionella och administrativa förändringar ägnade att underlätta deltagandet för föreningar och stiftelser.

6.7 Uppgifterna visar klart att **sektorn har visat sig kunna utnyttja de nya möjligheterna, vilket bidragit inte bara till en förbättrad livskvalitet utan även till sysselsättning och ekonomisk tillväxt. Sektorn borde därför ges allt stöd för att kunna bidra ännu mer till att skapa nya arbetstillfällen, som det är uttryckt i "sysselsättningspakten", till exempel i samband med lokala initiativ för att skapa sysselsättning.**

6.8 Ett stort antal föreningar och stiftelser i gemenskapen sysslar med utbildning och omskolning av arbetslösa, ibland inom ramen för statliga eller kommunala utbildningsprogram men ofta på eget initiativ. De erbjuder även tjänster åt mindre gynnade personer – handikappade, problemungdomar och personer som av ett eller annat skäl upprepade gånger har misslyckats med att få fotfäste på arbetsmarknaden.

6.9 Föreningar och stiftelser erbjuder också värdefull utbildning åt ett stort antal ideellt arbetande medlemmar, av vilka många senare får arbete på den öppna arbetsmarknaden tack vare den erfarenhet och kunskap de förvärvat. För många människor är ideell verksamhet också ett värdefullt sätt att behålla sina dagliga rutiner under perioder när det - speciellt för långtidsarbetslösa - kan vara svårt att upprätthålla ett ordnat liv. Föreningslivet kan ge möjligheter till berikande nya erfarenheter. Detta ger sociala färdigheter vilka i sin tur ökar möjligheterna att få anställning och dessutom ger ungdomar en känsla av att kunna påverka sin situation och vara delaktiga som medborgare. Den europeiska volontärtjänsten för ungdomar arbetar på detta område och erbjuder ungdomar en utbildningsmöjlighet genom att låta dem medverka aktivt i ett lokalt projekt. Ideellt arbete kan också ha stor betydelse för pensionärer som vill ha fortsatt användning för sina kunskaper och vill vara aktiva inom samhällslivet.

Betydelse för samhället

7 Det finns inga exakta uppgifter om hur många av Europeiska unionens medborgare som

är medlemmar i någon förening, men mot bakgrund av att man i vissa medlemsstater uppskattar antalet till mellan en tredjedel och hälften av befolkningen, rör det sig troligen om bortåt 100 miljoner.

7.1 Ur historisk synvinkel är det svårt att överskatta föreningarnas och de nära besläktade stiftelsernas inflytande och insatser. Det är de som lagt grunden till många tjänster som utbildning, hälsovård och social verksamhet, vilka vi idag uppfattar som självklara. De har haft ofantlig betydelse för utvecklingen av sociala och politiska idéer och dagens intellektuella klimat. Föreningar och stiftelser har gjort en viktig insats för att sprida vetenskapliga idéer och teknisk utveckling och de har utgjort ett forum för utbytet av idéer inom en rad frågor inom olika samhällsområden. De har lett kampen för ett erkännande av de mänskliga rättigheterna och enskildas människovärde liksom för bevarande av vårt kulturarv och av miljön. Många bidrar till att skapa solidaritet med mindre gynnade personer, de sjuka och de handikappade, de fattiga och de utslagna, de äldre och ungdomarna, och mellan dem som har arbete och de arbetslösa, mellan män och kvinnor, mellan olika generationer, mellan välbärgade och fattiga regioner. Föreningar ger ett viktigt bidrag till kampen mot social utslagning, mot sexuellt utnyttjande av barn och kvinnor och mot rasism och främlingsfientlighet. De har medverkat till att skapa en positiv opinion för biståndspolitiken, de har främjat demokratin och har skapat viktiga kontakter med företrädare för det civila samhället i utvecklingsländerna. Dessutom har de gett katastrofhjälp och livsmedelsbistånd i kristider och deras medlemmar har ofta gjort heroiska insatser under sitt arbete i krisdrabbade områden.

7.2 Idag är föreningar och stiftelser verksamma på alla tänkbara samhällsområden och deras bidrag till välfärden och utvecklingen av vårt samhälle och till våra olika kulturer är viktigare än någonsin, inte minst med tanke på Europas integrering. Samtidigt fortsätter de sitt

nyskapande arbete, de upptäcker nya behov och prövar olika sätt att tillgodose dem.

Därigenom fortsätter föreningar och stiftelser att precis som tidigare skapa en grogrund eller om man så vill, en "genbank", för framtida sociala och andra idéer och ett politiskt, socialt och intellektuellt klimat som är positivt till förändringar i ett vidare perspektiv.

Politisk betydelse: Medborgarskap

8. För många människor är medlemskap eller ideellt arbete i en förening eller stiftelse ett betydelsefullt sätt att uttrycka sitt medborgarskap och visa ett aktivt engagemang för sina medmänniskor och samhället i stort.

8.1 På europeisk nivå får föreningarna en allt större betydelse när det gäller att stärka och kanalisera känslan av medborgarskap. De spelar en aktiv roll i skapandet av det europeiska medborgarskap som avses i artikel 8 i Fördraget om Europeiska unionen. Föreningar och stiftelser har länge fostrat människor till internationell kontakt och förståelse mellan folken och visar nu ett genuint intresse för den roll medborgarna måste spela i förbundet av Europeiska unionen och i att ge innehåll åt begreppet "medborgarnas Europa". Deras erfarenhet och grundläggande filosofi tillsammans med deras ökande organisering på europeisk nivå gör dem väl skickade för den uppgiften.

Politisk betydelse: Främjande av demokratin

9. Föreningar och stiftelser skapar en känsla av solidaritet och medborgarskap och utgör viktiga grundpelare i vår demokrati. I ljuset av de utmaningar som Europeiska gemenskapen nu står inför har dessa funktioner aldrig varit viktigare. Alldeles särskilt gäller detta i fråga om länderna i Central- och Östeuropa.

9.1 Det råder inget tvivel om att föreningar och stiftelser utgör ett omistligt inslag i det

demokratiska livet i Europa. Förekomsten av en välutvecklad förenings- och stiftelsesektor kan ses som ett tecken på att demokratin har nått en viss mognad. För många människor kan föreningsverksamhet vara den enda erfarenheten av den demokratiska processen vid sidan om det ordinarie valdeltagandet.

9.2 Deras bidrag till effektiviteten i den representativa demokratin bör samtidigt inte underskattas. Framförallt spelar de idag en viktig roll som förmedlare i utbytet av åsikter och information mellan regeringar och medborgare. De förser medborgarna med medel att kritiskt granska regeringarnas förslag och åtgärder, och myndigheterna i sin tur med experthjälp, vägledning om rådande opinioner och viktigt gensvar på effekterna av den förda politiken.

9.3 Att föreningar och stiftelser är viktiga för den demokratiska processen i allmänhet innebär självfallet inte att de någonsin skulle kunna ta över de folkvaldas roll. Det finns självfallet vissa faror med den typ av enfrågepolitik som somliga föreningar har en benägenhet att ansluta sig till. Deras engagemang i särskilda frågor eller för enskilda individer eller grupper kan göra dem alltför otåliga i situationer där det är viktigt att respektera den balans mellan konkurrerande intressen som alla demokratiskt valda regeringar söker uppnå. Det behövs en större förståelse för de ramar inom vilka det politiska beslutsfattandet måste ske.

IV SAMARBETE MELLAN SEKTORN OCH DE EUROPEISKA INSTITUTIONERNA

9.4 De Europeiska institutionerna har en lång tradition av kontakter och informellt samråd med föreningslivet. Detta är fallet med många av Europeiska kommissionens enheter. Så har till exempel GD IB och GD VIII samarbetat med organisationer för utvecklingsarbete och ECHO har förvärvat särskilt intressanta erfarenheter under sitt samarbete med icke-statliga organisationer för humanitärt bistånd. GD V har samarbetat med de europeiska icke-statliga organisationernas

program som tillkom som ett resultat av Europeiskt socialt forum, GD XI med miljöorganisationerna och GD XXIII med Rådgivande kommittén för kooperativ, ömsesidiga bolag, föreningar och stiftelser. Särskilt GD X vänder sig till de ideella organisationerna för att få hjälp med att sprida information till medborgarna om frågor som gäller Europeiska gemenskapen.

Icke-statliga organisationer deltar i ett flertal forskningsprojekt som finansieras genom det fjärde ramprogrammet (1994-1998). I det målinriktade socio-ekonomiska forskningsprogrammet har en omfattande kartläggning gjorts av sektorns roll i samhällsekonomin och dess betydelse för den sociala sammanhållningen. Det är tänkt att denna fråga skall lyftas fram ännu mer i det femte ramprogrammet (1999 - 2002).

Europaparlamentet samarbetar också med ett stort antal föreningar och stiftelser för att få information och synpunkter i frågor av många olika slag. Sektorns mångfald anses värdefull bland annat därför att den borgar för kunskap om och erfarenhet av socialpolitik, miljöbistånds- och utvecklingsfrågor samtidigt som sektorn utgör en viktig kanal till medborgarna i deras egen miljö, speciellt de mest utsatta samhällsmedlemmarna.

9.5 Den allt viktigare roll som föreningar och stiftelser spelar i en rad frågor av stor betydelse för uppbyggnaden av Europa - inte minst när det gäller att leda och tillhandahålla viktig social service - har fått kommissionens erkännande, vilket uttrycks i kommissionens viktigaste uttalanden om socialpolitik och sysselsättningspolitik, till exempel i grönboken och vitboken om socialpolitik och vitboken om tillväxt, konkurrenskraft och sysselsättning.

9.6 Under flera år baserades emellertid kontakterna mellan de Europeiska institutionerna och föreningar och stiftelser endast på tillfälliga arrangemang. Först i och med upprättandet av Fördraget om Europeiska unionen 1992 erkändes betydelsen av

kontakterna med denna sektor formellt i förklaring nr 23, som är en bilaga till fördraget.²

9.7 Det finns ett stort politiskt engagemang på europeisk nivå för en mera systematisk rådfrågning av de ideella organisationerna, både när politiken skall utformas och när den skall genomföras. Detta skulle stå i samklang med den alltmer betydelsefulla roll som sektorn spelar inte minst på socialpolitikens område i medlemsstaterna.³

Sedan förklaring nr 23 antogs har det tagits flera steg som fört fram utvecklingen mot ett fastare samarbete och en mera systematiskt rådfrågning av icke-statliga organisationer och andra organisationer inom den ideella sektorn. De viktigaste stegen är:

- Det första europeiska forumet för socialpolitik som hölls i mars 1996, med över 1000 deltagare varav de flesta företrädde icke-statliga organisationer, kvällen före regeringskonferensens öppnande. Här lanserades ett nytt politiskt mål - att så småningom bygga upp en aktiv medborgardialog på europeisk nivå, vilken skulle föras parallellt med den politiska dialogen med medlemsstaternas myndigheter och den sociala dialogen med arbetsmarknadens parter. Avsikten är att ett sådant forum skall anordnas vartannat år.

Denna medborgardialog har två huvudsyften:

---

² Förklaring nr 23 lyder: "Konferensen understryker vikten av gemenskapens samarbete med välgörenhetsorganisationer och med stiftelser som ansvarar för sociala inrättningar och tjänster, för att de mål som anges i artikel 117 i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen skall uppnås."

³ Märk även att kommissionen länge fört en fortgående dialog med sektorn inom andra områden, till exempel med utvecklingsorganisationerna genom EG:s och utvecklingsorganisationernas kontaktkommitté, vars verksamhet till 90 % finansieras av kommissionen.

- att tillse att de ideella organisationernas synpunkter och erfarenheter på gräsrotsnivå kan beaktas systematiskt av politiska beslutsfattare på europeisk nivå så att politiken kan anpassas bättre till de reella behoven

-att sprida information från Europeiska gemenskapen till den lokala politiska nivån så att medborgarna kan följa med utvecklingen, att de kan känna sig delaktiga i uppbyggnaden av Europa och att de kan se ett samband mellan detta och sin egen tillvaro - allt i syfte att öka öppenheten och stärka känslan av delaktighet som medborgare i unionen.

- De europeiska icke-statliga organisationernas program på det sociala området, vilket skapades år 1995 och omfattar företrädare för ett stort antal organisationer, och har till uppgift att hjälpa till med förberedelserna för det Europeiska socialpolitiska forumet och underlätta inledandet av en medborgardialog.

- "De vises kommitté" som tillsattes år 1995 med uppgift att sammanställa en rapport om grundläggande rättigheter. Rapporten skulle diskuteras vid det socialpolitiska forumet för att sedan kunna användas som diskussionsunderlag vid regeringskonferensen inför översynen av fördraget om Europeiska unionen.

Denna rapport, i vilken ett Europa präglad av medborgerliga och sociala rättigheter förespråkas, har även gett stoff till en debatt som förs över hela Europa på en rad seminarier i medlemsländerna, där framför allt den ideella sektorn och arbetsmarknadens parter deltar.

- Den nya budgetposten B3-4101 som infördes år 1997 för att främja samarbetet med icke-statliga organisationer och andra organisationer inom den ideella sektorn och förbättra dessa organisationers förmåga att delta i medborgardialogen på europeisk nivå.

9.8 I samband med förberedelserna för regeringskonferensen utvecklade sig en fortgående dialog mellan sektorn, kommissionen och Europaparlamentet.

Viktiga frågor som gäller denna sektor har diskuterats under regeringskonferensen. Bland annat har följande frågor tagits upp:

- en rättslig grund för stiftande av stadgar åt föreningar på europeisk nivå
- en rättslig grund för stimulansåtgärder både på sysselsättningsområdet och det sociala området
- införlivande av förklaring nr 23 i fördraget och särskilda bestämmelser om att humanitärt arbetande föreningar och stiftelser skall höras i politiska frågor som berör dem
- en ändring av artikel 8a så att bestämmelser för att underlätta utnyttjandet av rätten att röra sig fritt kan antas genom medbeslutandeförfarandet.

Kommissionen avser att lägga fram de förslag som behövs, beroende på resultaten av regeringskonferensen.

Med tanke på utvecklingen i framtiden är det viktigt att säkra största möjliga kreativitet och yttrandefrihet genom att inte göra förfarandet för samråd med de ideella organisationerna onödigt byråkratiskt eller institutionaliserat, utan i stället försöka hitta ett flexibelt men samtidigt systematiskt sätt att utveckla medborgardialogen och kontakterna mellan den ideella sektorn och de europeiska institutionerna, varvid hänsyn bör tas till subsidiaritetsprincipen och varje medlemsstats särdrag.

9.9 Kommissionen har också försökt öppna ett antal finansieringsprogram för sektorn. Exempel på dessa är strukturfonderna, Phare- och Tacis-programmen som riktar sig till Central- och Östeuropa, Leonardo da Vinci-programmet, förklaring nr 23 och de nya budgetposterna - för den tredje sektorn och sysselsättningen, budgetposterna för små- och medelstora företag och för socialekonomi, såväl som det europeiska programmet för volontärtjänst för att uppmuntra ideellt arbete över nationsgränserna, ERUF för samarbete med och utveckling i de länder som omfattas av

Lomékonventionen, och särskilda budgetposter för insatser utanför gemenskapen, bland annat samarbete med ALAMED-länderna - ja, det finns många fler exempel.

Uppskattningsvis kanaliseras årligen cirka 800 miljoner ecu (varav 196 miljoner ecu i form av samfinansiering) av EU:s utvecklingsbistånd via icke-statliga organisationer och kommissionen samarbetar med sektorn i många politiska frågor som gäller utvecklingsländerna.

Europeiska kommissionen har också ett nära samarbete med icke-statliga organisationer i kampen mot sexuellt utnyttjande av kvinnor och barn.

Kommissionen skulle gärna se att dess samarbete med denna sektor utvecklades ytterligare med tanke på den ökande integrationen i Europa. Förslag som läggs fram i detta syfte återfinns under rubriken "Slutsatser".

V PROBLEM OCH UTMANINGAR FÖR SEKTORN

10. Föreningar och stiftelser arbetar under ett stort tryck och i en miljö stadd i ständig förändring. I vissa fall övertar de uppgifter som tidigare legat på myndigheterna. De står emellertid då ofta inför mycket reella problem och utmaningar när de skall hitta ett sätt att tillhandahålla dessa tjänster. Organisationer vars verksamhet tidigare utgjort ett komplement till den service som staten stått för, befinner sig plötsligt i en situation där de förväntas driva hela verksamheten själva. Detta kan innebära att de måste sköta personalfrågan på ett nytt sätt, att det krävs en ny organisation och för förvaltningen, som kan stå inför nya behov. Det kanske behövs ett helt nytt sätt att finansiera verksamheten och en annan relation till myndigheter och andra föreningar och stiftelser. Var skall medlen tas till organisationens verksamhet? Skall de komma från myndigheterna i form av långfristiga lån eller korttidskontrakt - kommer det överhuvudtaget att finnas tillräckliga medel? Kommer organisationen att i större utsträckning ha tillgång till stöd från allmänheten

(privatpersoner) eller företag? Denna förändring kan också leda till att själva utgångspunkten för en organisations verksamhet omprövas i grunden. Kan en förening, som från början grundats i syfte att stödja vissa bestämda befolkningsgrupper (handikappade, socialt utslagna, etniska minoriteter etc.) och för att tillhandahålla vissa kompletterande tjänster, plötsligt förväntas ta över själva basverksamheten på egen hand?

10.1 Alla dessa frågor är av stor betydelse för föreningar när det gäller finansiering och utbildning och myndigheterna bör vara medvetna om vikten av att ge föreningarna de resurser och den tid de behöver för att anpassa sig till de nya behoven.

10.2 Fastän myndigheterna i allt högre grad förlitar sig på att föreningar och stiftelser skall handha en rad funktioner har de på det hela taget inte axlat sitt ansvar för att tillse att sektorn är så väl förberedd som möjligt för att ge sitt särskilda bidrag till det allmännas bästa. Resultatet är att sektorn, såsom sektor betraktad, i många medlemsstater verkar i vad som åtminstone strategiskt sett utgörs av ett politiskt tomrum. Denna brist på en sammanhängande politisk handlingsplan har hindrat sektorn från att på bästa sätt bidra till en lösning av de problem vi står inför. Det är dags att göra något åt detta.

10.3 Ett av de största problemen är beslutsfattarnas bristande kunskaper om sektorn. Beslutsfattandet har också på ett allvarligt sätt hindrats genom själva den statliga förvaltningsstrukturen och särskilt av myndigheternas vana att uppfatta föreningar och stiftelser som sådana som tillhandahåller tjänster för speciella grupper eller som mellanhänder på vissa områden. Socialministerier har kontakt med organisationer som tillhandahåller sociala tjänster, miljöministerier med dem som är verksamma inom miljöområdet osv. Med tiden kan ministerierna och deras tjänstemän skaffa sig detaljerade och ingående kunskaper om de organisationer som de har att göra med. Inom regeringen i dess helhet förblir dock sådana

kunskaper ofullständiga och för det mesta är det sällsynt att myndigheterna har överblick över sektorn i dess helhet, över dess behov eller över betydelsefull utveckling inom den. Samma företeelse har utan tvivel också varit en av de faktorer som i ett antal medlemsstater har hindrat framväxten av ett sektormedvetande bland föreningarna och stiftelserna själva.

10.4 Den mest angelägna uppgiften för myndigheterna är nu att komplettera sitt "vertikala" synsätt och att på allvar börja studera de sektorbetingade eller "horisontella" frågor som påverkar sektorn i sin helhet för att sedan kunna föra en ändamålsenlig politik. Samtidigt behöver föreningarnas och stiftelsernas offentliga roll fastslås genom att sektorn på alla plan erkänns som en fullvärdig samtalspartner i alla frågor som rör den, om det så gäller politiska riktlinjer och tillämpningsfrågor .

10.5 Under de tio senaste åren har det internationella arbete som utförs av föreningar och stiftelser ökat kraftigt. Detta är en följd av det allt större antal finansieringsprogram som Europeiska gemenskapen har öppnat för denna sektor och som stimulerar till gränsöverskridande samarbete, och även av det ökade antalet föreningar som är intresserade av att utvidga sin verksamhet även till andra länder.

10.6 Det finns också ett stort och ökande antal förbund eller nätverk av föreningar och stiftelser som omfattar hela Europa. Vissa av dem, till exempel Röda korsets kontaktkommitté, fungerar som samordnare av enskilda nationella föreningar som alla har samma syfte och även samma namn. Andra, till exempel *European Foundation Centre* eller *CEDAG (the European Council for Voluntary Organisations)* företräder centralt sektorns intressen gentemot myndigheterna och utvecklar goda rutiner bland sina egna medlemsföreningar som ofta uppvisar stora skillnader sinsemellan.

10.7 Det finns också många organisationer för utvecklingssamarbete och katastrofbistånd som har lång erfarenhet av arbete i utlandet, men som i allt högre grad verkar tillsammans på europeisk nivå och även med Europeiska

kommissionen. Så har till exempel kontaktkommittén för Europeiska gemenskapen och utvecklingsorganisationerna ett nära samarbete med GD VIII (bistånd), med ECHO, och med GD IB och andra av Europeiska kommissionens generaldirektorat.

10.8 Föreningarna har inte obegränsat kunnat delta i internationell verksamhet på det sociala området eller i arbetsmarknadsfrågor till följd av att en del av gemenskapens program har uppskjutits sedan 1995 i avvaktan på ett utslag från Europeiska gemenskapernas domstol gällande den rättsliga grunden för dessa. I sina förslag till regeringskonferensen har kommissionen försökt avhjälpa detta genom att föreslå en rättslig grund för att överföra bästa rutiner, för uppbyggnad av nätverk och för utbyte av erfarenheter över nationsgränserna på områden som kampen mot social utslagning och främjande av lika möjligheter samt kampen mot diskriminering på grund av kön, handikapp, ras eller ålder. Detta skulle göra det möjligt för Europeiska gemenskapen att genomföra de stimulansåtgärder som redan vidtagits på utbildningens och folkhälsans områden.

10.9 Dock finns det många andra problem som måste tacklas av de föreningar som försöker utveckla internationell verksamhet i Europa. Dessa är bl.a.:

* Problem med att hitta likasinnade föreningar i andra länder för att kunna utveckla gemensamma projekt.

Även om två föreningar på papperet kan verka ha samma mål och syften kanske det inte alls är så i praktiken. Den roll en förening som arbetar med en viss grupp spelar i ett land kan i hög grad skilja sig från den en motsvarande förening spelar i ett annat land. I samarbetet mellan föreningar kan det också finnas svårigheter som kan hänföras till språk- och kulturskillnader.

* Svårigheter med att få tillgång till medel ur gemenskapsfonder⁴

Många föreningar har problem med att få bra och aktuell information om gemenskapens fonder. De kan också ha problem med medlemsstater som är ovilliga att ge föreningar och stiftelser tillgång till specifika program som finansieras ur gemenskapens fonder, där medlemsstaten är med som beslutsfattare.

* Svårigheter att hitta lämplig annan finansiering för projekt som samfinansieras av gemenskapens fonder

Den kompletterande finansieringen kommer ofta från myndigheter som kanske lägger fram egna konkurrerande förslag eller kanske inte är intresserade av att stödja projektet.

* Alltför stort beroende av gemenskapens fonder, vilket leder till svårigheter med planeringen av och kontinuiteten i förvaltningen därför att den kortfristiga fondfinansieringen inte går att förena med de behov föreningarna har av en mera långsiktig basfinansiering av sin verksamhet.

Problem med att få tillgång till nationella medel har föranlett en del föreningar att ansöka om medel ur gemenskapsfonderna, vilket kan vara mindre lämpligt för just deras huvudsakliga syfte. Lyckas de då inte få dessa medel kan hela verksamheten hotas.

* Svårigheter till följd av försenad utbetalning av medel ur gemenskapens fonder.

Utbetalningar som av olika skäl fördröjs på europeisk eller nationell nivå kan ofta leda till problem för föreningar som arbetar med gränsöverskridande projekt.

* Avsaknad av juridiskt erkännande av föreningar i andra länder.

---

⁴ För många av Europeiska gemenskapens finansieringsprogram sker beslutsfattandet i medlemsstaterna och inte på europeisk nivå.

Detta kan innebära allvarliga problem för föreningar som önskar inleda verksamhet i andra medlemsstater eller tillhandahålla tjänster som finansieras av myndigheter i en annan medlemsstat. Kommissionen har redan lagt fram förslag till vissa bestämmelser (bl.a. en stadga för europeiska föreningar) som har till syfte att ge föreningar status av juridisk person i andra länder i Europeiska Unionen.

* Svag representativitet hos de organisationer som deltar i diskussionen

I vissa fall saknar de europeiska nätverken den struktur och den medlemskår som behövs för att säkerställa att synpunkter från en tillräcklig mångfald av lokalt, regionalt och nationellt verksamma föreningar skall kunna beaktas.

* *Bristande förståelse hos vissa myndigheter för det arbete inom gemenskapen som föreningar och stiftelser önskar utföra.*

Många föreningar klagar över att myndigheterna inte är medvetna om och inte stöder det internationella arbete som de försöker utföra. Detta leder ofta till att arbete över gränserna inte kommer till stånd.

* *Avsaknad av tillräcklig utbildning.*

Otillräcklig utbildning kan leda till att föreningarna förvaltas oskickligt och att de inte klarar av utmaningar och nya behov.

* *Otillräckliga kunskaper för uppbyggnad av nätverk*

Till följd av bristande utbildning saknar en del föreningar förmåga att utveckla kontakter till andra likasinnade föreningar.

10.10 Alla dessa problem är inte oöverstigliga och en del av dem håller Europeiska kommissionen och några av medlemsstaterna redan på att försöka lösa. Dock måste det sägas att de sällan behandlas systematiskt och heller inte tas upp inom en sammanhängande strategi eller politik för sektorn. I följande avsnitt framförs några idéer som kan diskuteras inom

sektorn, liksom i medlemsstaterna och Europeiska gemenskapen.

VI SLUTSATSER

PÅ MEDLEMSSTATSNIVÅ

Kommissionen anser att det i linje med subsidiaritetsprincipen är nödvändigt att åtgärder vidtas framför allt i medlemsstaterna och där så är lämpligt regionalt eller lokalt.

Kommissionen föreslår att **medlemsstaterna** uppmärksammar följande behov:

- Förvärv av mycket djupare kunskaper om och förståelse för sektorn på alla plan.

Utan tvivel hämmas för närvarande upprättandet av riktlinjer kraftigt av bristen på systematisk och tillförlitlig information. Det finns delar av gemenskapen där sektorn har så låg offentlig profil att beslutsfattarna verkar ha varit i stort sett omedvetna om dess existens. Det behövs därför en samlad ansats av alla berörda myndigheter - europeiska, nationella, regionala och lokala - liksom de ideella organisationerna själva, för att undersöka hur var och en av dem i praktiken kan bidra till att kartlägga dess utbredning och betydelse.

- Förhållandet ("partnerskapet") mellan myndigheter och sektorn

Föreningar ombeds av myndigheter inom hela gemenskapen och även av kommissionen att ta på sig en allt viktigare roll. Därför är det viktigt att föreningar ges möjlighet att delta i planeringen av servicen och med att upprätta riktlinjer tillsammans med myndigheter på alla nivåer. Förhållandet mellan föreningar och myndigheter bör göras klarare och nya samarbetsformer bör utvecklas. Samarbete mellan föreningar och stater brukar innebära att avtal ingås mellan de enskilda föreningarna och myndigheterna och att vissa klara gränser anges i dessa avtal. Vilket förhållande föreningar och stiftelser än har till staten **är de dock alltid oberoende i förhållande till staten och bör så förbli. Myndigheterna bör se över sin politik och lägga fram förslag till ändringar som behövs för att hjälpa den ideella sektorn att**

stärka sina resurser och vid behov förbättra sina kunskaper för att på bästa sätt kunna handha de nya uppgifter den förväntas ta på sig.

- **Lagstiftningen om föreningar och stiftelser**

Behöriga myndigheter bör undersöka vilket utrymme det finns för att anpassa de rättsliga ramarna så att de bidrar till att den ideella sektorn har full frihet att arbeta nationellt, regionalt och lokalt.

- **Skattemässig bas och konkurrensregler i sektorn**

Beskattningsreglerna för denna sektor måste vara enkla och tydliga och såväl stimulansmedel som möjligheter till skattebefrielse bör studeras noggrant. Varje avvikelse i beskattningen måste sättas i relation till de särskilda restriktioner som gäller för denna sektor och dess interna organisation, vilken skiljer den från traditionella ekonomiska sektorer.

- **Hur en fortsatt sund ekonomi skall säkerställas inom sektorn**

Bestämda rättsliga ramar och beskattningsregler är viktiga för sektorns tillväxt i varje land och även med tanke på föreningars och stiftelsers resultatansvar. Samtidigt bör myndigheterna verka för att sektorn uppfattas positivt av samhället, och de bör ge sitt stöd åt finansiering genom myndigheter, företag och privatpersoner.

- **Utbildning**

Sektorns tillväxt har inte motsvarats av förbättrade möjligheter till utbildning för att hjälpa föreningar att utveckla kunskaper och färdigheter så att de kan uppfylla de nya krav som ställs på dem. Alltför ofta är det utbildningen som drabbas när finansieringsproblem uppstår och föreningar ombeds att sänka sina kostnader. Myndigheter bör se till att föreningar ges ändamålsenlig utbildning för att kunna erbjuda de tjänster och utföra de uppgifter som i ökad utsträckning åläggs dem.

- **Informationssamhällets utveckling**

Föreningar och stiftelser har ett klart intresse av att delta aktivt i utvecklingen av informationssamhället. De bör ges möjlighet att

delta i pilotprojekt, särskilt när det gäller tillämpningar.

- **Bättre tillgång till program som samfinansieras av strukturfonderna**

Många föreningar klagar över den dåliga tillgången till finansiering från strukturfonderna. I de fall då genomförandet av gemenskapens stödprogram och handlingsprogram åligger medlemsstaterna, anmodas dessa undersöka och se över sina administrativa rutiner för att göra det lättare för föreningar och stiftelser att få tillgång till information och kunna delta på bredare basis. Detsamma gäller när mottagare av övergripande stöd skall utses.

PÅ FÖRENING- OCH STIFTELSENIVÅ

Det är viktigt att föreningarna och stiftelserna själva gör allt de kan för att göra sin verksamhet känd med hjälp av media och ny informationsteknologi. De bör försöka vara öppna och tillgängliga så att allmänhet och myndigheter förstår deras mål och syften och deras arbetssätt. Föreningarna bör uppmuntra sina anställda och dem som arbetar ideellt för dem att genomgå ändamålsenlig utbildning och bör vid behov försöka utveckla goda kontakter med myndigheter och företag.

Sektorn bör försöka bredda sin finansieringsbas för att inte bli alltför beroende av någon enskild finansieringskälla. Nätverk av föreningar bör också försöka tillse att deras medlemskår är så mångsidig som möjligt så att de verkligen är representativa.

PÅ GEMENSKAPSNIVÅ

Dessutom föreslår kommissionen följande åtgärder på gemenskapsnivå:

- Föreningar spelar en oerhört viktig roll som mellanhand mellan medborgare och myndigheter, även om detta i många fall fortfarande inte uppmärksammas tillräckligt. Föreningarna vill att deras arbete inom detta område skall uppmärksammas. De nöjer sig inte längre med att vara hänvisade till lobbyverksamhet utan vill systematiskt och regelbundet bli rådfrågade av samhälleliga organ

i alla frågor och beslut som kan påverka arbete och insatser som görs för att uppnå målen.

Kommissionen kommer att upprätthålla och vidareutveckla ett fortlöpande utbyte av information och synpunkter genom att upprätta en systematisk och regelbunden dialog med sektorn.⁵ Med tanke på detta välkomnar kommissionen att dessa rörelser nyligen inrättade Rådgivande kommittén för kooperativ, ömsesidiga bolag, föreningar och stiftelser, som har till uppgift att säkerställa att samråd och horisontell samordning med sektorn kommer till stånd. Kommissionen kommer också att försöka utveckla en dialog med sektorn genom Europeiskt socialpolitiskt forum och den nya budgetpost som tillkommit för att stödja samarbetet mellan kommissionen och välgörenhetsorganisationer. Kommissionen kommer också att undersöka på vilket sätt sektorn i övrigt kan representeras i andra rådgivande kommittéer. Utvecklingen av denna **dialog** och detta **partnerskap** kommer att bidra till större förståelse och gör uppbyggnaden av ett integrerat Europa mera effektivt på alla nivåer. Därtill bör fördraget efter översynen innehålla bestämmelser om kampen mot utslagning och om främjande av sysselsättningen. Fördraget bör även innehålla bestämmelser om icke-diskriminering och invandring. Allt detta förutsätter en mera aktiv dialog.

▪ Föreningarnas roll i dagens samhälle kommer inte att erkännas utan mer kunskap om hur denna sektor arbetar och om dess krav och förväntningar. Då människor långt ifrån är fullt medvetna om allt detta – i synnerhet i alla medlemsstater och på europeisk nivå – behövs kraftfulla insatser för att avhjälpa denna brist. Ett sätt att gå framåt i den här frågan är att ge föreningar och dess arbete en **starkare profil**. Av dessa skäl, och för att förbättra kunskaperna om denna sektor, kommer kommissionen att

överväga att införa ett **år för föreningar och europeiskt medborgarskap**.

▪ Kommissionen konstaterar att föreningarna kan spela en betydelsefull roll som informationsförmedlare samt genom att utgöra organisationer som står de vanliga medborgarna nära. Kommissionen föreslår att de i högre grad involveras i kommissionens informationsverksamhet. Föreningarna har spelat en betydelsefull roll under de senaste "Europaåren", vilket inte alltid har rönt erkännande. Kommissionen kommer att se till att denna roll **erkänns** och **framhålls** under kommande "Europaår" som har anknytning till sektorn.

▪ Europaparlamentet har föreslagit att den sociala ekonomins expansion i gemenskapen bör studeras, i synnerhet genom inrättandet av ett **observationsorgan** som skall följa utvecklingen inom denna sektor på den inre marknaden. Kommissionen bedömer att för föreningar och stiftelser skulle detta förslag komplettera observationsorganet för små och medelstora företag. Kommissionen föreslår att kartläggningen och analysen, inom ramen för den befintliga organisationen, koncentreras till vad föreningar gör och önskar göra på internationell nivå, och särskilt de problem som uppstår i samband med detta. Det kan vara problem som har att göra med skillnaderna i deras rättsliga status i olika länder, överföring av kapital, leasing- och inköpsförutsättningar i andra länder, erhållande av bidrag, ömsesidigt erkännande av yrkesmässiga kvalifikationer och hinder för finansiering i medlemsstaterna. Kommissionen kommer också att försöka hitta områden där det finns goda rutiner som kan förespråkas och spridas.

• För att kunna bedriva internationell verksamhet behöver föreningarna redskap som ännu inte har så stor spridning men som är helt nödvändiga för detta slags verksamhet. Dessa redskap kan vara allt från språkkunskaper till kunskaper om skillnader mellan de olika medlemsstaterna i fråga om beskattning, arbetsmetoder, administrativa förfaranden etc. Det finns ett stort utbildningsbehov hos de föreningar som är intresserade av att utöka sin

---

⁵ I detta sammanhang bör noteras att Europeiska kommissionen har offentliggjort en förteckning över organisationer som verkar utan vinstsyfte för att tjänstemän skall kunna rådfråga dem mera systematiskt och i så stor omfattning som möjligt.

internationella verksamhet. Kommissionen kommer därför att försöka ge bättre tillgång till **gemenskapens utbildningsprogram** som anställda inom föreningar som vill utvidga sin verksamhet till andra länder i gemenskapen kan dra nytta av.

Samtidigt visar föreningarnas och stiftelsernas deltagande i Europaåret för livslångt lärande att denna sektor bidrar och har möjligheter att ytterligare bidra till livslångt lärande, bland annat genom vuxenutbildningen, som i hög grad bedrivs i sektorns regi. Under de närmaste åren är det troligt att dessa insatser kommer att vara av avgörande betydelse i arbetet för att bygga upp ett kunskapssamhälle för alla.

▪ Föreningar har ofta svårt att hitta samarbetspartner utanför sin egen medlemsstat för att få hjälp med sin internationella verksamhet och göra det lättare för dem att få tillgång till ett antal gemenskapsfonder där just detta är ett villkor för att få bidrag. Detta inte minst för att de talrika gemenskapsinstrument och handlingsprogram som är tillgängliga för företag som önskar **hitta samarbetspartner i andra länder i gemenskapen** (BC-Net, Europapartnariat, BCC etc.) inte alltid är anpassade till föreningars behov.⁶ Kommissionen kommer därför att tillse att de kommer att bli lätt tillgängliga för föreningar och att de anpassas till dessas specifika behov.

▪ Föreningar och stiftelser har ett klart intresse av att få delta i **informationssamhällets framväxt**. En insats bör göras för att öka deras medvetande om de möjligheter och fördelar som erbjuds genom teknik, tjänster och tillämpningar inom informations- och kommunikationsområdet. Kommissionen har redan inrättat Projektkontoret för informationssamhället som en gemensam kontaktpunkt inom kommissionen, vilken skall underlätta tillgången till information inom detta område. Forumet för informationssamhället söker involvera alla

---

6 Resite- and ECOS/Ouverture-programmen liksom även PACTE-programmet kan underlätta internationaliseringen av föreningar och stiftelser.

berörda parter, inklusive föreningar och stiftelser, i den politiska debatten. Föreningarnas och stiftelsernas deltagande i pilotprojekt bör uppmuntras, i synnerhet när det gäller tillämpningar.

▪ Många föreningar önskar **bättre tillgång till finansieringskällor**, vilket gäller både strukturfonderna och andra källor. Komplicerade ansökningsförfaranden och administrativa rutiner leder ofta till försenade utbetalningar, vilket kan utgöra ett hinder för att små, resurssvaga föreningar skall kunna ge de värdefulla bidrag de skulle kunna ha möjlighet till genom genomförandet av EU:s olika finansieringsprogram.

Vad gäller strukturfonderna kommer kommissionen i samarbete med medlemsstaterna att även fortsättningsvis undersöka på vilket sätt man skall kunna underlätta tillgången till finansiering genom gemenskapen. Detta gäller bland annat möjligheten till forskottsfinansiering från medlemsstaterna och större utnyttjande av finansiering genom övergripande stöd. Rent allmänt kommer kommissionen att föreslå olika sätt att rationalisera och förenkla förfarandena i samband med strukturfondsreformen som kommer att träda i kraft år 2000. Dessutom kommer kommissionen även i framtiden att förespråka en vid tolkning av begreppet partnerskap så att det även gäller ekonomiska och sociala samarbetspartner.⁷ Detta är förenligt med behovet av adekvata och effektiva arrangemang för att övervaka förvaltningen av allmänna medel.

Kommissionen kommer även att försöka hitta sätt att ge en större spridning åt informationen om förefintliga vilka gemenskapsfonder som är öppna för föreningar och stiftelser.⁸

---

7. Artikel 4 i ramförordning nr 2081/93 om strukturfonderna.

8 GD VIII (Bistånd) har redan ett dokument, "Översikt över gemenskapsmedel som är tillgängliga för finansiering av verksamhet som bedrivs av icke-statliga organisationer och statliga och/eller decentraliserade organ som representerar det civila samhället, på området utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd".

Resultaten av den verksamhet som finansieras genom den nya budgetposten B3-4013 kommer även de att visa på vilket sätt den tredje sektorn bidrar till sysselsättningen. Särskilt kommer den roll som föreningar och stiftelser spelar och har möjlighet att spela i utvecklingen av arbetsmarknaden och deras förmåga att skapa arbetstillfällen att utredas. Försök kommer att göras att hitta bästa rutiner. Kommissionen kommer att tillse att informationen om analys och slutsatser får bred spridning.

Stödet från Europeiska kommissionen i form av utbildning och informationsteknologi kommer att förbättra föreningarnas och stiftelsernas förmåga att bygga upp **nätverk** och på så sätt utan begränsningar kunna delta i Europeiska gemenskapens program.

▪ Denna undersökning har visat att det hos föreningarna finns ett stigande intresse av att utveckla det internationella arbetet. Föreningarna är intresserade av att lära sig annorlunda modeller och arbetsmetoder från organisationer i andra länder. På grund av bristande resurser tycker man inom många organisationer att detta är svårt att genomföra. Tillsammans med organisationer som stiftelser skulle kommissionen därför kunna undersöka möjligheten att inrätta en **särskild fond** för att underlätta föreningarnas internationella arbete. Fonden skulle speciellt kunna göra det möjligt för föreningarna att förhandsfinansiera vissa projekt för vilka anslag har begärts från myndigheterna samt att genomföra studiebesök, besöka konferenser, seminarier och kurser för sådana organisationer som normalt saknar medel till detta.

▪ De talrika svårigheter som möter föreningarna när de planerar internationella projekt är ofta ett resultat av nationell lagstiftning som är dåligt avpassad för de nya behoven. Svårigheterna kan emellertid också härstamma från åtgärder vidtagna på gemenskapsnivå som, eftersom de vidtogs på andra grunder, visar sig utgöra hinder för föreningar och stiftelser. Av detta skäl föreslår kommissionen att effekterna av gemenskapens riktlinjer, åtgärder och lagstiftning avseende sektorn noggrant studeras och kontrolleras. Denna **uppföljning** och **analys** bör utföras systematiskt också genom bättre samordning mellan olika avdelningar, med målsättningen att både övervaka införandet av gemenskapsregler i sektorn och att utveckla föreningars struktur och underlätta deras tillgång till den inre marknaden.

Kommissionen har för avsikt att föra en bred dialog med sektorn, Europaparlamentet, Regionkommittén, Ekonomiska och sociala kommittén, medlemsstaterna och andra intresserade parter för att noggrant diskutera de frågor som tas upp i föreliggande dokument. Kommissionen avser att hålla en rad konferenser och seminarier för att diskutera det meddelande och de frågor det ger upphov till.

BILAGA I UNDERSÖKNINGEN

I Hur många föreningar och stiftelser finns det? Hur finansieras de? Hur många människor är medlemmar i en förening? Hur många anställda finns det? Hur många arbetar ideellt för föreningar och stiftelser? Hur stor är sektorn? Växer den? Hur ser utvecklingen ut på europeisk nivå? Vilka behov och ambitioner har sektorn inför framtiden?

I.1 Som redan har framhållits föreligger det tyvärr en allvarlig brist på uppgifter om föreningssektorn i medlemsstaterna och i ännu högre grad på europeisk nivå. Denna brist på grundläggande fakta speglar inte bara vad som fram till helt nyligen har varit ett bristande intresse från akademiskt och politiskt håll, utan också avsaknaden av en lämplig urvalsram.

I.2 I ett försök att kasta ljus över problemet beslöt därför Europeiska kommissionen att genomföra en enkät om föreningar i alla medlemsstaterna. Den metod som användes var att skicka ut frågeformulär till föreningar över hela Europa via deras representationsorganisationer i Bryssel och på nationell nivå. Enkäten genomfördes under perioden juni–oktober 1993 och sammanlagt erhöles 2 300 svar. Det är ett förvånansvärt gott resultat och kommissionen är tacksam gentemot alla inblandade. **Bara gensvaret i sig kan ses som ett tecken på att det finns ett stort intresse bland föreningarna i de olika medlemsstaterna för en utveckling på europeisk nivå.**

I.3 Detta tillvägagångssätt var det enda möjliga alternativet för kommissionen att genomföra enkäten. Mot bakgrund av den metod som har använts måste undersökningen betecknas som **rent orienterande** och resultaten – vilka inte på något sätt är vetenskapliga – bör behandlas med försiktighet. Men rönen är ändå intressanta och diskuteras nedan.

Sektorns tillväxt

I.4 Allt material pekar på att sektorn har växt enormt sedan andra världskriget och undersökningen speglar detta fenomen. Särskilt påvisas under de senaste 20 åren en markant ökning av antalet föreningar. Sektorns tillväxt under det senaste årtiondet kan utan överdrift kallas explosiv. Av de föreningar som besvarade enkäten var cirka 75 % grundade efter 1961, cirka 65 % efter 1971 och cirka 45 % efter 1981. Det finns ingen anledning att tro att urvalet var onormalt "ungt" och tillväxten verkar inte avta. Det finns smärre skillnader mellan sektorerna i olika medlemsstater. Exempelvis – av skäl som förklaras nedan – verkar sektorn i genomsnitt vara yngre i Spanien och Portugal än i övriga Europa (84 % av det spanska och 85 % av det portugisiska urvalet var grundat efter 1971 och 63 respektive 62 % efter 1981). Samma grundläggande fenomen kan dock observeras överallt i Europa.

I.5 Det finns utan tvekan många skäl till denna mycket markanta tillväxt, men följande faktorer har ganska säkert haft inflytande:

- Det ökade **välståndet** efter andra världskriget och senare ökad **fritid** (kortare arbetsvecka, längre semester och lediga lördagar).
- **Övergången till tjänsteproduktion** i de flesta europeiska ekonomier under 1980-talet.
- Den ökade **privatiseringen av tjänster** (särskilt inom den sociala sektorn) som tidigare tillhandahållits av myndigheter ("social privatisering").
- Förändringen av det **allmänna konsumtionsmönstret** från enhetliga och relativt operonliga tjänster som normalt tillhandahålls av det offentliga till den **mera individuella kundorienterade** typen som föreningar kan erbjuda.
- Identifierandet av en rad **nya behov** och framväxten av **nya samhällsfrågor** (t.ex. jämställdhet mellan könen, miljöfrågor och bevarandet av biosfären, bistånd till utvecklingsländer till följd av självständighetsförklaringar bland tidigare kolonier under 60-talet, freds rörelsen osv.).

- Arbetsmarknadskrisen under senare delen av 70-talet och början av 80-talet har medfört en **framväxt av sysselsättningsprogram där föreningar ofta är inblandade.**

- **Särskilda historiska orsaker i vissa medlemsländer** som exempelvis ett uppdämt föreningsbehov i samband med politiska förändringar i Portugal och Spanien eller strävanden att skapa nya strukturer utanför statens sfär som en följd av de politiska och sociala omvälvningarna 1968.

- **Demografiska förändringar i Europa,** t.ex. det ökande antalet pensionärer och arbetslösa, vilket har medfört att myndigheter lastat över uppgifter på den privata sektorn och föreningssektorn som ett sätt att skära i de offentliga utgifterna.

Medlemsantal

I.6 En välkänd förening i gemenskapen har över 13 miljoner medlemmar. De flesta föreningar är emellertid små och har ofta inte mer än en handfull aktiva anhängare. På grund av den metod kommissionen använt innehåller urvalet ett oproportionerligt (30 %) antal "förmedlande organisationer", i den betydelse som anges i punkt 4, samt nationella organisationer. Resultatet har därför i betydande utsträckning överskattat den genomsnittliga storleken på föreningar i gemenskapen. De flesta förmedlande organisationer som svarade på enkäten var paraplyorganisationer som erbjuder någon form av central tjänst (t.ex. information och gemensam lobbyverksamhet) för ett antal självständiga föreningar eller avdelningar (vanligtvis med egen juridisk status) som verkar inom samma område. Siffrorna är likafullt intressanta.

I.7 40 % av föreningarna i urvalet hade färre än 100 medlemmar och mer än hälften hade färre än 200 medlemmar. Spännvidden var emellertid mycket stor. Sålunda hade 13 % av urvalet mellan 1 000 och 5 000 medlemmar och 15 % mer än 5 000. Som väntat visade nationella organisationer en benägenhet att ha fler medlemmar än regionala organisationer – de nationella tycks, grovt räknat, ha dubbelt så många medlemmar som de regionala.

I.8 Av de paraplyorganisationer som besvarade enkäten representerade nästan hälften mer än 50 organisationer, medan 9 % representerade mer än 500. Sådana paraplyorganisationer representerar naturligtvis indirekt ett stort antal medlemmar i självständiga organisationer. I vårt urval representerade över hälften (55 %) av paraplyorganisationerna indirekt mer än 10 000 medlemmar och 32 % mer än 100 000 medlemmar. Det genomsnittliga antalet indirekt representerade medlemmar var mer än 1 300 000.

I.9 Storleken på föreningar och paraplyorganisationer synes bero på ett antal faktorer. Större organisationer är vanligtvis äldre, liksom organisationer som verkar inom områden av uppenbart och beständigt intresse som t.ex. social verksamhet och utbildning. Som redan anmärkts har föreningar med en vidare geografisk utbredning en benägenhet att vara större än de mera lokalt inriktade. Medlemsantalet speglade också i viss grad storleken och det relativa välståndet hos medlemsstaten samt verksamhetsområdets mognad.

Sysselsättning

I.10 Antalet anställda i föreningar varierar kraftigt – från ingen alls till flera tusen. Det stora flertalet föreningar är i själva verket små företag och liksom sina motsvarigheter i den privata sektorn har de inte mer än en handfull anställda. Ett fåtal är dock stora organisationer enligt alla sätt att mäta och har ett stort antal hel- och deltidsanställda.

I.11 Den genomsnittliga föreningen i vårt urval hade 40 heltids- och 10 deltidsanställda. Motsvarande siffra för förmedlande organisationer var något högre. Dessa genomsnitt döljer dock stora variationer. Följaktligen hade cirka 14 % av vårt urval inga anställda alls, 17 % mer än 50 (hel- och deltidsanställda), 6 % mellan 101 och 500 och 4 % över 500 anställda. Det vanligaste antalet anställda låg mellan 1 och 5. Heltidsanställda tycks arbeta i genomsnitt 36 timmar per vecka och deltidsanställda 20 timmar. Dessa siffror varierade mindre mellan olika länder än mellan olika verksamheter. Exempelvis hade föreningar som är aktiva inom hälsovård

eller social verksamhet en benägenhet att ha många fler anställda än de som är aktiva inom t.ex. medborgarrätt.

Frivilliga

I.12 En annan mycket viktig tillgång för föreningarna är naturligtvis **frivilliga**. 81 % av vårt urval sade sig anlita frivilliga. Föreningar i vissa länder verkade använda sig mer av frivilliga än föreningar i andra, men i inget land var andelen föreningar som anlitar frivilliga lägre än 60 %. Antalet frivilliga varierade återigen kraftigt. 30 % av föreningarna (inklusive paraplyorganisationer och andra förmedlande organisationer) uppgav att mellan 1 och 5 frivilliga var aktiva i deras organisation. Runt 18 % uppgav att de stöddes av mellan 6 och 10 frivilliga. 60 % hade mer än 51 frivilliga, 10 % hade mellan 101 och 500, och 7 % hade över 500 frivilliga. Ett fåtal föreningar (3 %) stöttdes av mer än 2 000 frivilliga. I genomsnitt arbetade varje frivillig 9 timmar per vecka.

I.13 Även om det inte tycks vara några större skillnader mellan olika länder när det gäller antalet organisationer som använder frivilliga, varierade relationen anställd per frivillig kraftigt från land till land, från 1:1 till 1:8. Sådana skillnader verkar inte bero på medlemsstatens storlek och välstånd eller någon annan särskild orsak. Det kan helt enkelt vara så att de speglar olika traditioner eller i vilken utsträckning frivilligverksamhet är organiserad eller ej.

I.14 Antalet frivilliga varierade också markant med föreningens huvudverksamhet. Exempelvis var föreningar verksamma inom huvudsakligen kultur- och fritidsverksamhet eller inom mänskliga rättigheter i klart större utsträckning beroende av frivilliga än föreningar verksamma inom hälsovård, utbildning och social verksamhet. Medan det fanns en viss tendens för föreningar att antingen vara beroende av anställda eller av frivilliga, var det inte nödvändigtvis så att föreningar med få anställda anlitate få frivilliga och vice versa. Variationerna var betydande.

Tillgångar

I.15 Föreningarna och paraplyorganisationerna i vårt urval hade följande tillgångar:

- finansiella tillgångar till ett värde av 2 208 000 ecu,
- fastigheter till ett värde av 702 000 ecu,
- utrustning till ett värde av 1 102 000 ecu,
- övriga tillgångar till ett värde av 835 000 ecu,
- **samlade tillgångar** till ett värde av 10 068 000 ecu.

Dessa medelvärden avslöjar stora variationer mellan föreningarna och mellan olika länder. I stort sett är det som väntat föreningar i de rikare medlemsstaterna som har de i genomsnitt större tillgångarna, även om variationen inom dessa länder är lika stor som överallt annars. Föreningar i medlemsstater där det fortfarande finns rester av de gamla lagarna om evärdlig besittning, eller där arvslagstiftningen fortfarande är förhållandevis sträng, har märkbart mindre tillgångar i form av fastigheter.

Kostnader

I.16 Uppgifterna om organisationernas årliga utgifter har delats upp i **löner**, **administrativa kostnader** och **övriga kostnader**. Organisationerna i vårt urval hade i genomsnitt följande kostnader:

Löner	27 743 000 ecu
Adm. kostnader	465 000 ecu
Övr. kostnader	1 044 000 ecu
Sammanlagda kostnader	31 149 000 ecu

Det fanns smärre skillnader mellan länderna. I stora drag hade föreningar i rikare medlemsstater högre kostnader för löner. Större organisationer hade större utgifter för administration

liksom paraplyorganisationer som i allmänhet var dyrare att driva än vanliga föreningar.

Inkomstkällor

I.17 Våldigt många föreningar är till viss del beroende av externa bidrag i en eller annan form, vanligtvis från myndigheter men ofta från enskilda personer och andra privata donatorer. Många åter är praktiskt taget självförsörjande. De uppbär sina inkomster från medlemsavgifter eller från försäljning av tjänster eller andra produkter. För att få en uppfattning om hur de finansierar sina utgifter bad vi föreningarna i vårt urval att uppge hur stor andel av inkomsterna som härrör från s.k. egna resurser och hur stor andel som kommer från s.k. externa källor såsom gåvor och bidrag.

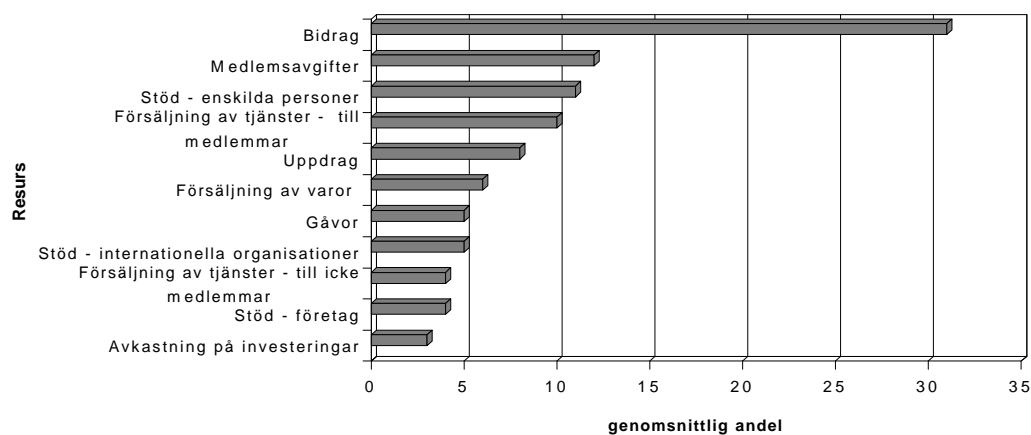
I.18 I enlighet med undersökningens syfte har inkomster från försäljning av tjänster (till såväl medlemmar som icke medlemmar) eller varor (t.ex. trycksaker), medlemsavgifter, avkastning på investeringar och inkomster från uppdrag, samtliga räknats som "egna resurser". Under "externa källor" har bidrag från myndigheter och andra offentliga inrättningar samt stöd från enskilda personer, internationella organisationer, stiftelser och företag inräknats.

I.19 **I medeltal** stod medlemsavgifter (30 %) och försäljning av tjänster (30 % av vilka 20 % till medlemmar och 10 % till icke medlemmar) för det största bidraget till föreningarnas "egna resurser", följt av uppdrag (17 %), försäljning av varor (15 %) och avkastning på investeringar (8 %). Annorlunda uttryckt, en typisk europeisk förening erhåller i genomsnitt 62 % av sina "egna resurser" från en eller annan form av ekonomisk aktivitet, dvs. från försäljning av tjänster direkt eller i form av uppdrag eller från försäljning av varor t.ex. trycksaker. Dessa medelvärden avslöjar dock återigen stora variationer i de belopp som föreningar erhåller från olika källor och i deras relativa betydelse. I två medlemsstater var exempelvis den viktigaste inkomstkällan bland "egna resurser" försäljning till icke medlemmar och i en annan bidrog medlemsavgifter uppenbarligen mycket litet i jämförelse med uppdrag från myndigheter.

I.20 Variationerna var mindre uppenbara när vi tittade på "externa källor". Den långt viktigaste externa inkomstkällan i alla medlemsstater utom en uppgavs vara bidrag från myndigheter (52 %). Därpå följde stöd från enskilda personer (22 %), stöd från internationella organisationer (10 %), gåvor från stiftelser (9 %) och till sist stöd från företag (7 %). Om man ser dessa medelvärden i sitt sammanhang var gåvor från stiftelser i allmänhet inte någon betydande inkomstkälla (mellan 3 och 6 %), utom i två medlemsstater, vilket också gällde stöd från företag.

I.21 Av alla interna och externa inkomstkällor var bidrag den klart viktigaste, följt av medlemsavgifter. Följande diagram jämför samtliga interna och externa inkomstkällor samt visar den genomsnittliga procentandelen.

Egna och externa resurser

I.22 Ytterligare upplysningar begärdes också från föreningar och paraplyorganisationer angående fördelningen mellan "egen" och "extern" inkomst för de senaste tre räkenskapsåren. Förhållandet mellan egna och externa resurser var i genomsnitt 45:55 utan någon nämnvärd förändring under treårsperioden. Varje år var det emellertid några föreningar/paraplyorganisationer som uppgav att 100 % av deras inkomster härrörde uteslutande från antingen egna eller externa källor. De flesta föreningar tycks med

andra ord generera lite mindre än hälften av sin inkomst själva, medan de huvudsakligen litar till bidrag för resten. Samtidigt finns det ett antal föreningar som antingen är helt självfinansierande eller också är helt beroende av bidrag.

Verksamhetsområde

I.23 Frågeformuläret hade följande tio huvudsakliga verksamhetsområden för indelning av föreningar/paraplyorganisationer:

social verksamhet	(57 %)
utbildning och forskning	(46 %)
bostadsfrågor	(40 %)
kultur och fritid	(36 %)
internationell verksamhet	(35 %)
medborgarrättsfrågor och företrädande verksamhet	(35 %)
hälsovård	(26 %)
filantropisk och frivillig verksamhet	(23 %)
miljöfrågor	(18 %)
bransch- och yrkesföreningar	(8 %)

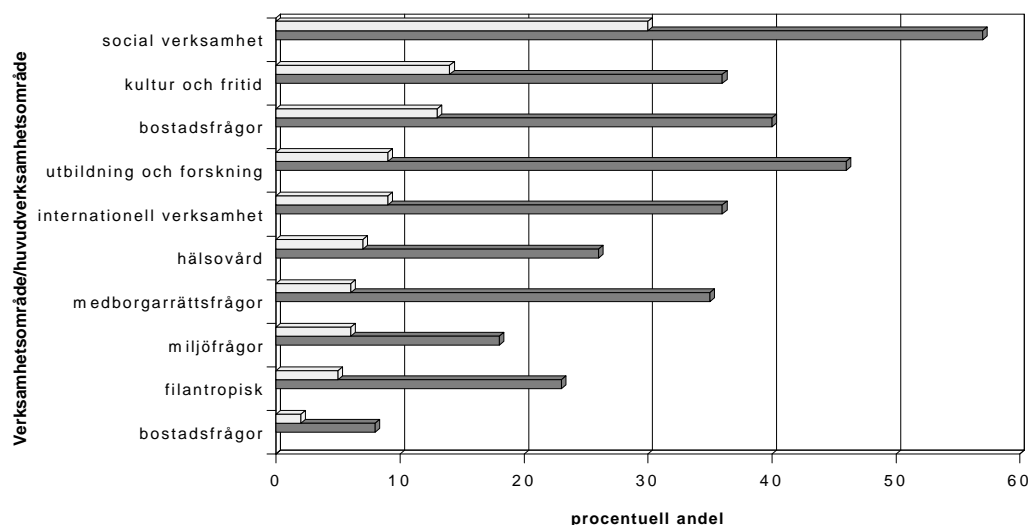
I.24 Siffrorna inom parentes anger andelen svarande som uppgav att detta var ett område där de var verksamma. Dessa siffror återspeglar det faktum, som redan har nämnts, att många

föreningar är aktiva inom mer än ett område. Detta framgår klart av följande diagram som visar andelen föreningar vars huvudverksamhet kan ligga inom ett område men som också är

verksamma inom fler. Det var, som väntat, skillnader mellan länder, även om det är värt att notera att social verksamhet angavs oftast i alla länder utom två (det är knappast troligt att detta utfall enbart beror på vårt urval). Större skillnader visade sig dock när vi tittade mer i detalj på vilken typ av social verksamhet som tillhandahölls. Föreningar i olika länder förefaller

specialisera sig på olika underområden som t.ex. familjetjänst, ungdomsarbete eller äldreomsorg och vård av handikappade personer. De tre sista grupperna var i själva verket oftast omnämnda. Det kan tyda på att myndigheter oftast vänder sig till föreningar när det gäller tjänster för just dessa grupper.

Verksamhetsområde och huvudverksamhetsområde - procentuell andel

I.25 En närmare titt på siffrorna för t.ex. "kultur och fritid" avslöjar att 41 % av de föreningar som har detta område som huvudsaklig verksamhet också ägnar sig åt andra typer av kulturella och konstnärliga aktiviteter – 37 % med sport, 29 % med förströelse och underhållning och 27 % med medier och kommunikation. Föreningar som uppgav ett annat område som huvudaktivitet var även verksamma inom "kultur och fritid".

I.26 Nästa exempel kommer från "hälsovård". 36 % av föreningarna med hälsovård som huvudområde sysslade också med rehabilitering. 35 % ägnade sig åt offentlig hälsovård och 26 % arbetade med vårdhemsverksamhet. Vårdhemsverksamhet förekom också exempelvis hos 29 % av dem som uppgav "filantropisk och frivillig verksamhet" som huvudområde. 17 % av de föreningar som sysslade mest med "social verksamhet" ägnade sig också åt rehabilitering.

I.27 Denna mångsidighet är typisk för tanken bakom många föreningar och speglar ofta också deras ställning som den viktigaste källan till hjälp och information på orten. Föreningar är i den här bemärkelsen sällan målorienterade. Tyngdpunkten ligger framförallt på människorna och deras problem. I den här andan tillhandahåller många föreningar vad som i själva verket är ett "totalutbud" antingen för invånarna i ett särskilt område eller för verksamhetens särskilda målgrupp. Således har en förening för t.ex. handikappade en benägenhet att inte enbart syssla med de problem som är omedelbart förknippade med handikappet utan också med information, rådgivning och hela behovskedjan inklusive det viktigaste, medborgerliga rättigheter. Det sista är en särskilt betydelsefull fråga. En titt på diagrammet visar att medan endast 6 % av vårt urval såg sig som i första hand verksamma inom området mänskliga rättigheter, angav 35 % detta som ett område där de var

verksamma. Samma mångsidighet genomsyrar hela diagrammet.

I.28 När vi undersökte tillgångar och utgifter för föreningar inom olika områden fann vi att organisationer inom social verksamhet och hälsovård hade de högsta utgifterna. De föreningar och paraplyorganisationer som hade medborgarrätts- och intressefrågor som huvudområde hade de lägsta kostnaderna och de minsta tillgångarna. Organisationer som hade miljöfrågor samt utbildning och forskning som huvudområde var de som hade störst tillgångar.

I.29 Vad beträffar föreningarnas "egna resurser" var de viktigaste inkomstkällorna inom "kultur och fritid" försäljning av tjänster till medlemmar samt medlemsavgifter. Bägge bidrog med 29 %. Inom grupperna utbildning och forskning samt internationell verksamhet var uppdrag (25 % respektive 27 %) den viktigaste av föreningarnas "egna resurser", och inom hälsovård var det medlemsavgifter (36 %). Föreningar som ägnade sig åt social verksamhet uppgav också att medlemsavgifterna bidrog med en avsevärd andel av deras "egna resurser" (33 %). Det gjorde även de som sysslar med medborgarrättsfrågor (38 %), bostadsfrågor (31 %) och miljöfrågor (35 %). Däremot erhåller välgörenhetsorganisationer huvuddelen av "egna resurser" genom att sälja tjänster till medlemmar (28 %) och icke medlemmar (26 %). För bransch- och yrkesföreningar utgör medlemsavgifter den med bred marginal största inkomstkällan i kategorin "egna resurser".

I.30 Vad beträffar "externa källor" stötts organisationer inom alla områden i stor utsträckning av bidrag i en eller annan form. Bidrag står för alltifrån 31 % av samtliga externa inkomster för välgörenhetsorganisationer till 73 % av dessa inkomster för bransch- och yrkesföreningar. Som redan anmärkts är stöd från enskilda personer också en viktig inkomstkälla. Välgörenhetsorganisationer uppgav t.ex. att stöd från enskilda personer utgör 37 % av deras externa inkomster. Miljöorganisationer angav att andelen var 29 % och för organisationer inom områdena social verksamhet, utbildning och forskning samt internationell verksamhet utgjorde den en femtedel av "ex-

terna källor". Det viktigaste undantaget utgjorde bransch- och yrkesföreningar som endast erhöll 2 % av sina externa inkomster från enskilda personer.

Geografisk omfattning

I.31 När vi frågade vilket geografiskt område föreningarna täckte var vi framförallt intresserade av att få en uppfattning om vilken andel av vårt urval som betraktade Europa som ett viktigt målområde, om inte det enda. Resultaten varierade förvånansvärt mycket. I ett land ansåg endast 4 % av de svarande att deras omfattning utsträckte sig till Europa, jämfört med 35 % i ett annat land. Dessa svar skall emellertid ses mot bakgrund av nedanstående rön avseende antalet befintliga eller planerade samarbetsprojekt och andra verksamheter som föreningar genomför på europeisk nivå. Intressant nog verkar sambandet vara litet mellan organisationernas syn på Europa som ett viktigt målområde och deras benägenhet att skapa europeiska samarbetsprojekt.

I.32 En förenings intressesfär står naturligtvis inte nödvändigtvis i relation till dess organisationsstruktur. En internationellt aktiv förening kan mycket väl vara lokalt baserad, medan en som verkar på nationell nivå i en medlemsstat helt kan sakna intresse för Europa. Som en tumregel verkar emellertid en organisation i större utsträckning spela en aktiv roll på alla nivåer ju större dess geografiska omfattning är. De flesta nationella organisationer ansåg sig följaktligen också vara aktiva på det regionala och lokala planet, medan få lokala organisationer ansåg att deras område utsträckte sig till nationell nivå. I enlighet med detta är de flesta föreningar som är verksamma på europeisk nivå riksomfattande.

Målgrupper och avnämare

I.33 Vi frågade föreningarna vilka särskilda grupper av människor deras organisation arbetade eller på annat sätt kom i kontakt med och bad dem att uppge åt vem eller vilka grupper de erbjöd sina tjänster och på vilka grunder. Majoriteten av föreningarna och paraplyorganisationerna definierade sin målgrupp som bred.

46 % av de svarande sade att de betjänade "allmänheten" eller alternativt "ungdomar" (37 %) eller "vuxna" (35 %). Däremot angav mycket få föreningar snävare definierade grupper som sin speciella målgrupp. Det är tveksamt om man skall fästa särskilt mycket avseende vid detta. Eftersom föreningarna i praktiken inte var hänvisade till enbart ett alternativ i frågeformuläret är det troligt att de flesta svarande vars verksamhet riktar sig å ena sidan till en särskild grupp, t.ex. drogmissbrukare eller veteraner, och å andra sidan till befolkningen i sin helhet (för att skapa uppmärksamhet för sin verksamhet eller för att söka stöd) angav både den särskilda gruppen och "allmänheten".

I.34 När vi frågade föreningarna för vem de tillhandahöll sina tjänster var det vanligaste svaret ånyo "allmänheten" (39 %), följt av "målgruppen" (38 %), som den näst vanligaste kategorin, medlemmar (36 %) samt regering och myndigheter (22 %). I vilken utsträckning dessa tjänster tillhandahålls gratis eller mot betalning varierade beroende på land och för vem tjänsten tillhandahölls. Gratis tjänster tillhandahölls oftast för allmänheten och för medlemmar, medan tjänster mot betalning vanligtvis tillhandahålls för föreningens särskilda målgrupp, kunder eller myndigheter.

I.35 Överhuvudtaget tillhandahåller föreningar och paraplyorganisationer fler varor och tjänster gratis än mot betalning. Mindre förvånande litar de föreningar och paraplyorganisationer som huvudsakligen tillhandahåller sina tjänster gratis mera till stöd utifrån än de som gör det mot betalning. I vilken utsträckning tjänster tillhandahålls gratis eller mot betalning beror huvudsakligen på föreningens verksamhetsområde. Exempelvis stöd åt hemlösa inbegriper troligen gratis (eller åtminstone mycket billiga) varor och tjänster, medan det däremot är rimligt att ta betalt för t.ex. vuxenundervisning. Likaledes torde idrottsföreningar, som kanske har förhållandevis dyr utrustning eller exklusiv inriktning, tillhandahålla färre gratis förmåner än de föreningar som är verksamma inom social verksamhet, speciellt av relativt informell karaktär.

Dessa rön, tillsammans med dem som avser föreningars inkomstkällor, är en klar indikation på den betydande omfördelande effekt som dessa organisationer har.

Gemenskapsomfattande samarbetsprojekt mellan föreningar och stiftelser

I.36 På grund av den metod vi använde innehåller utan tvivel vårt urval en större andel föreningar som är verksamma på europeisk nivå än vad som kunde ha förväntats i ett mera vetenskapligt urval. Siffrorna är icke desto mindre ett imponerande bevis på i vilken utsträckning sektorn redan börjar samarbeta i hela gemenskapen. 50% av de föreningar som svarade på den aktuella frågan, eller nästan en fjärdedel av hela urvalet, sade att de redan är inbegripna i någon form av samarbetsprojekt med medborgare eller organisationer från andra medlemsstater.

I.37 Mot bakgrund av att initiativet till de flesta av de välkända fungerande nätverken på europeisk nivå kommer från länder i den norra delen av gemenskapen skulle man kunna ha förväntat sig att benägenheten att bilda samarbetsprojekt skulle ha varit mindre markant i den södra delen än i den norra. I det här fallet stödde inte rönen denna hypotes. Det finns skillnader mellan länderna som inte är helt lättförklarliga, men ingen klar uppdelning kan skönjas mellan norr och söder i sin helhet.

I.38 Om vi blickar framåt sade 46 % av våra svarande att de planerade att delta i gränsöverskridande samarbetsprojekt någon gång i framtiden. Intressant nog visade en genomgång land för land att det i själva verket är föreningar i sådana länder som hittills har skapat färre samarbetsprojekt än genomsnittet som har de tydligaste avsikterna inför framtiden. Vad gäller verksamhet på det europeiska planet verkar med andra ord föreningar i de länder som nu släpar efter ha alla utsikter att komma ifatt.

I.39 Av de föreningar som redan deltar i samarbetsprojekt verkade 27 % inom "social verksamhet", 14 % inom kultur och fritid, 13 % inom "internationell verksamhet", 11 % inom "utbildning och forskning" och 10 % inom "bostadsfrågor". Det finns återigen tecken på att

föreningar som är verksamma inom en del områden där endast ett fåtal samarbetsprojekt ännu har bildats har tydligare avsikter inför framtiden vad beträffar gränsöverskridande arbete. Exempelvis sade inte mindre än 75 % av de föreningar i vårt urval som är aktiva inom "bostadsfrågor" att de i framtiden planerar att delta i samarbetsprojekt. Å andra sidan uppgav endast 22 % av de föreningar som var verksamma inom hälsovård att samarbetsprojekt höll på att planeras. Detta kan mycket väl spegla det faktum att många föreningar tillhandahåller vad som i själva verket är allmännyttiga tjänster – och dessutom på ett mycket reglerat område. Under dessa omständigheter har kanske samarbetsprojekt mindre att erbjuda och är följaktligen inte lika tilltalande.

Problem vid bildandet av samarbetsprojekt

I.40 Något över hälften av de inblandade föreningarna sade sig ha mött problem vid bildande eller drift av samarbetsprojekt. Följande typ av hinder finns:

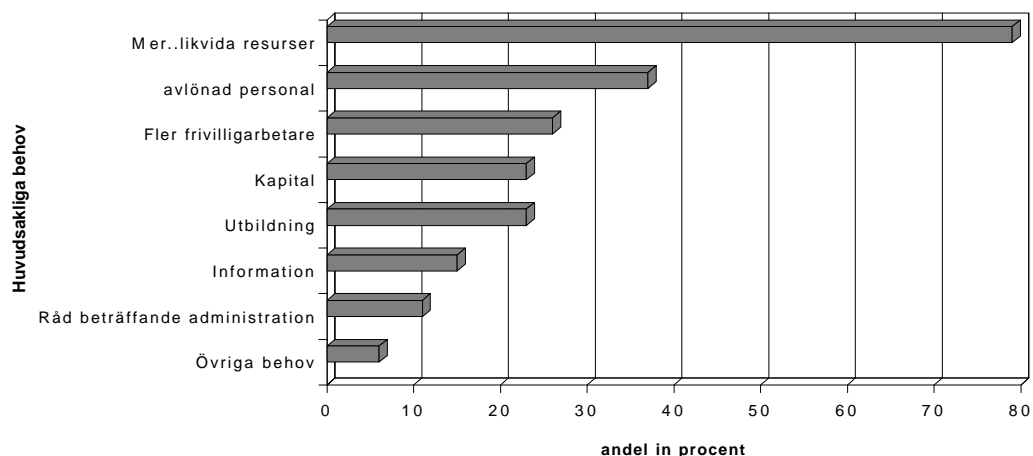
fiskala förutsätn.	21 %
rättsliga förutsätn.	19 %
administrativa förutsätn.	29 %
kommunikation	51 %
övrigt	35%

Siffrorna inom parentes anger andelen svarande som mött en viss typ av problem. Skillnaderna är små mellan nationella, regionala och lokala organisationer, även om mindre organisationer i mindre utsträckning tycks bekymra sig för svårigheter. Det mest anmärkningsvärda resultatet är naturligtvis den utsträckning i vilken "kommunikation" har berett svårigheter, även om graden av fiskala och rättsliga problem också är värd att notera. Det verkar troligt att de rättsliga problemen åtminstone till stor del kommer att försvinna med de föreslagna stadgarna för en europeisk förening. Språket är förmodligen det viktigaste hindret för "kommunikation", men det finns troligtvis också andra försvårande kulturella faktorer, såsom missuppfattningar rörande sektorns funktion och betydelse i olika länder, missuppfattningar om hur organisationer arbetar, bristande förståelse för kulturell, rättslig och skattemässig bakgrund, förekomsten av olika arbetsmetoder etc.

Föreningarnas huvudsakliga framtida behov

I.41 Vi bad de svarande att tala om vilka de ansåg vara deras förenings huvudsakliga behov för framtiden. Svaren återfinns nedan.

Europeiska förenings/förbunds huvudsakliga behov

Resultaten visar tydligt att behovet av mera resurser och personal, framför allt det senare, är mer eller mindre universellt. Samma önskan finns inom sektorn i alla medlemsstater, även om föreningar i fattigare länder – där sektorn är mindre välutvecklad – har en benägenhet att i högre grad känna av bristen på medel. Föreningar är på det hela taget inte kapital-intensiva och det är därför inte förvånande att det inte finns samma önskemål om mera kapital. Likväl angav nästan en fjärdedel av de svarande kapital som ett behov.

I.42 Behovet av mer avlönad personal tycks mest finnas hos äldre föreningar (grundade mellan 1945 och 1950). Yngre föreningar tycks däremot vara i förhållandevis större behov av informations- och förvaltningshjälp. Behovet av fler frivilliga är mycket utbrett, men särskilt tydligt bland föreningar verksamma inom hälsovård samt, av uppenbara skäl, filantropisk och frivillig verksamhet. Behovet av mer utbildning angavs av nästan en fjärdedel av alla tillfrågade och tycks finnas hos föreningar inom alla områden oavsett ålder.

<p><i>Frågor för kommissionen: utveckling av sektorn på europeisk nivå</i></p>
--

I.43 Vi bad slutligen de svarande att berätta om det fanns något som de ville göra kommissionen uppmärksam på samt lämna förslag till hur kommissionen skulle kunna bidra till att utveckla sektorn på europeisk nivå. De svar vi fick varierade kraftigt från enkla önskemål om allmän erkänsla (antingen av den sektor som verkar utan vinstsyfte eller av någon enskild organisation) till ganska komplicerade förslag när det gäller förändringar eller utvidgningar av gemenskapspolitiken.

BILAGA II ÖVERSIKT ÖVER RÄTTSLIGA OCH SKATTEMÄSSIGA RAMAR FÖR FÖRENINGAR OCH STIFTELSE

II.1 Nedan följer en översikt över de rättsliga och skattemässiga grunderna för sådana föreningar och stiftelser i de olika medlemsstaterna. I enlighet med definitionen i punkt 2.3 berörs inte "ekonomiska" föreningar som finns i en del medlemsstater och som kan bedriva kommersiell verksamhet eller annan verksamhet i vinstsyfte. Inte heller berörs de olika formerna av privata stiftelser.

Rättslig grund

II.2 Föreningsfriheten liksom rätten att inträda i samt också utträda ur en förening är numera en rättighet (normalt grundlagsfäst) i alla gemenskapens medlemsstater. Föreningsrätten är självfallet också fastställd i Europeiska konventionen om mänskliga rättigheter⁹. I princip kan medborgare i vilken medlemsstat som helst grunda en förening eller stiftelse var som helst i gemenskapen, även om vissa medlemsstater föreskriver att ett visst antal av dessa skall vara medborgare eller bosatta i landet ifråga¹⁰. En del medlemsstater har dock särskilda regler just för att göra det möjligt för utländska medborgare att grunda föreningar som – fast de är föremål för samma inhemska registrerings- och anmälningsförfaranden som andra föreningar – sedan fungerar enligt sådana stadgar som kan antas i grundarnas hemland.

II.3 När lagstiftare gör åtskillnad mellan privat och offentlig rätt, faller i allmänhet både föreningar och stiftelser under privaträtten. Alla medlemsstater definierar inte uttryckligen föreningar eller stiftelser, och alla gör inte en grundläggande rättslig åtskillnad mellan föreningar å ena sidan och stiftelser å den andra. För föreliggande syfte kan emellertid föreningar ses som en grupp individer som samlats kring ett ideellt mål i allmänhetens intresse. Stiftelser

däremot förvaltar tillgångar som har avsatts för syften i allmänhetens intresse i form av en donation eller en särskilt avdelad löpande inkomstkälla.

II.4 Den del av sektorn som här är av intresse är därför varken helt privat eller helt offentlig till sin natur. För lagstiftningen måste det följaktligen vara grundläggande med någon form av avgränsning av sektorns egentliga verksamhetsfär från områden som upptas av rent privat verksamhet, av myndigheter eller av kommersiella företag och andra former av vinstgivande verksamhet. Inom gemenskapen uppnås detta antingen med avseende på **form** – genom att bestämma grundläggande regler för organisation och förvaltning som organisationer som verkar utan vinstsyfte måste följa – eller med avseende på **målsättning**, genom att ange vilka verksamhetsområden som kan omfattas av allmänhetens intresse och genom att fastslå andra regler för hur det kan säkerställas att verksamheten bedrivs utan vinstsyfte.

II.5 I stora drag kan sägas att det första av dessa ansatser – att definiera organisationer som verkar utan vinstsyfte genom deras form – är karakteristisk för civillagstraditionen, medan den andra – att avgränsa sektorn verksamhet utan vinstsyfte och i det allmännas intresse ("välgörenhet") genom verksamhetens eget syfte – är det grundläggande kännetecknet för common law-traditionen.

II.6 Många iakttagare gör en skarp distinktion mellan dessa båda ansatser. Det är visserligen sant att de rättsliga traditioner i vilka de har sitt ursprung är mycket olika. Emellertid är det möjligt att det konkreta resultatet av de skilda ansatserna överdrivs. Många domsrättsområden har särskilda föreskrifter för föreningar med målsättningar som betraktas vara av allmänt intresse vilket, i kombination med olika grader av skattelättnad, betyder att i praktiken är organisationer i många medlemsstater definierade både med avseende på form och på målsättning. Det är också sant att i praktiken är de grundläggande föreskrifterna i lagen om stiftelser (och särskilt den tyngd som ges åt bevarandet av tillgångar med allt vad det innebär) i länder med civillag mycket lika dem i länder med common law. Det uppenbara sambandet här är förmodligen historiskt. Välgörenhet har i common law åtnjutit en obruten tradition och någon grundläggande åtskillnad har aldrig gjorts

⁹ I artikel 16 i denna konvention ges utrymme för inskränkningar i föreningsrätten i samband med utländska medborgares politiska verksamhet.

¹⁰ Detta strider mot artiklarna 6 och 52 i Fördraget om Europeiska unionen.

mellan föreningar och stiftelser – de är båda välgörenhetsorganisationer. Stiftelser är den äldre formen och lagstiftningen verkar senare ha överförts på föreningar utan några större anpassningar. Många länder med civillag verkar inte ha åtnjutit samma kontinuitet, varför lagstiftningen här skiljer sig.

II.7 Föreningar kan ha inregistrerats som bolag eller ej. Bägge formerna finns i alla domsrättsområden. Det verkar troligt att merparten av alla föreningar i gemenskapen inte är bolag och således inte juridiska personer. Det finns en del nackdelar med att inte vara ett bolag. Det är inte alltid enkelt för föreningen att förvärva tillgångar och de styrelsemedlemmar eller förtroendevalda, i vilkas namn föreningens verksamhet drivs, kan få ett väl tungt ansvar för föreningens förbindelser. På de flesta håll har dock lagstiftningen utvecklat metoder som lindrar svårigheterna, t.ex. genom utnyttjande av ombudsavtal eller genom en gemensam fond till vilken medlemmarna bidrar och dit borgenärerna kan vända sig i första hand. I de flesta domsrättsområden tycks inte heller en förening som inte är ett bolag vara förhindrad att delta i en rättslig process som enskilt rättssubjekt (dvs. under föreningens eget namn i stället för en styrelsemedlems).

II.8 I länder med civillag blir en förening i allmänhet konstituerad genom publicering av lagenliga stadgar och (styrelse)medlemmarnas namn i någon anvisad officiell publikation. Konstitueringen (eller, mera korrekt, den registrering som är förutsättningen) kan vägras om stadgarna inte är lagenliga. En vägran att registrera en förening under dessa omständigheter är en rent administrativ åtgärd och utgör inte någon politisk bedömning av föreningens status. Man måste därför noggrant skilja mellan dessa fall och de fall då organisationer förvägras viss status för skattemässiga skäl (se nedan punkterna 5.14 och 5.15). Stadgarna (samt ofta några eller alla medlemmars namn) måste vanligen registreras antingen vid den lokala domstolen eller vid ansvarigt ministerium eller vid ansvarig lokal eller regional myndighet. Alla stiftelser är juridiska personer, vilket återigen normalt uppnås genom publicering av stadgar etc. Till skillnad från föreningar är stiftelser

dock vanligtvis föremål för någon form av förhandsgranskning för att säkerställa att stadgarna är strikt lagenliga och att det (eftersom de ofta är avsedda att existera i evighet) tillbörligen sörjts för en fortgående förvaltning samt att de tänkta tillgångarna är tillräckliga för att uppfylla stiftelsens målsättning.

II.9 I common law-områden finns ingen särskild konstitueringsform för vare sig föreningar eller stiftelser. Istället har organisationer som önskar konstitueringsens skydd eller stöd ett antal olika former att välja mellan beroende på verksamhetsområde. Den utan jämförelse vanligaste formen är "company limited by guarantee" – i praktiken ett företag utan vinstutdelning – men det finns också andra former såsom bostadsförening ("housing association") eller understödsförening ("friendly society"). Det finns också relativt sällsynta exempel på välgörenhetsorganisationer som har blivit konstituerade genom kungligt fribrev, Royal Charter, eller genom särskilt parlamentsbeslut, Act of Parliament.

II.10 Överallt är konstituering möjlig på ett eller annat sätt. Den rättskapacitet som följer med denna är dock inte alltid densamma. I ett antal medlemsstater är rättskapaciteten i praktiken oinskränkt (i varje fall så länge organisationen i fråga följer sina stadgar). I andra kan dock varken föreningar eller stiftelser ta emot gåvor och arv eller äga fast egendom utan uttryckligt tillstånd från berörd myndighet.

II.11 Det finns också skillnader vad beträffar den svåra frågan om i vilken utsträckning föreningar och stiftelser (i synnerhet föreningar) får bedriva ekonomisk verksamhet utan att gå miste om skatteprivilegier. En viss ekonomisk aktivitet är tillåten i alla medlemsstater. Den generellt tillämpade regeln är att sådan verksamhet inte får vara föreningens huvudverksamhet, i betydelsen att den inte får bedrivas som självändamål utan för ett ideellt syfte, samt att den måste vara sidoordnad i förhållande till föreningens målsättning, i betydelsen att den måste vara direkt kopplad till föreningens målsättning och inte uteslutande bedriven för att förbättra organisationens allmänna ekonomiska

ställning. Helt i linje med det utdelningsförbud som alla föreningar lyder under skall varje överskott från ekonomisk verksamhet naturligtvis användas för att uppnå föreningens målsättning. I vissa domsrättsområden kan en förening eller en stiftelse förbättra sina inkomster genom att starta eller förvärva ett separat företag som verkar i vinstsyfte och som sedan överför vinsterna till moderorganisationen.

I fråga om konkurrensregler skall alla konkurrensregler följas, med beaktande av sektorns särdrag.

Beskattning

II.12 Samtliga medlemsstater ger en del föreningar – i stort sett de vars syften anses ligga i allmänhetens intresse – någon form av skattelättnad, antingen genom att befria dem från bolagsskatt eller annan form av rörelsebeskattning, eller genom att medge lägre skattesats, eller genom att införa ett inkomsttak under vilket ingen beskattning äger rum. Dessa former av skattelättnader är inte nödvändigtvis ömsesidigt uteslutande. Föreningar som är undantagna från bolagsskatt kan istället få betala inkomstskatt. En del medlemsstater medger helt eller delvis befrielse från skatt på fastighet som ägs eller nyttjas av förening eller stiftelse. Dessutom förekommer i sällsynta fall delvis befrielse från löneskatt.

II.13 Om principen om viss skattebefrielse för vissa föreningar och stiftelser är allmän, är variationen i tillvägagångssätt mellan olika medlemsstater avsevärd, liksom skillnaden i skattelättnad mellan organisationer inom olika verksamhetsområden. I vissa domsrättsområden är föreningar och stiftelser i princip föremål för samma beskattning som bolag och erhåller inga lättnader i direkt beskattning såvitt de inte har tillerkänts detta (antingen genom lagstiftning, pga. föreningens speciella mål eller individuellt av berörda myndigheter). I andra domsrättsområden (i synnerhet de där föreningar och stiftelser anses verka i allmänhetens intresse) är skattelättnader en tillerkänd rättighet, som dock kan förverkas om föreningen anses bedriva kommersiell verksamhet eller verksamhet i vinstsyfte utanför de gränser som sätts av

lagstiftning och rättspraxis. Under sådana omständigheter kan skattelättnaderna helt och hållet förverkas. Alternativt förverkas endast de skattelättnader som kan hänföras till den verksamhet som anses bedriven i vinstsyfte.

II.14 Förutom dessa skillnader i tillvägagångssätt förekommer det betydande variationer i medlemsstaternas sätt att avgränsa det verksamhetsområde som de anser ligga i allmänhetens intresse. Skillnaderna i skattelättnad mellan föreningar och stiftelser som verkar inom olika områden är följaktligen avsevärda. Vissa domsrättsområden definierar det område som omfattar allmänhetens intresse mycket allmänt och omfattande och räknar här in varje verksamhet som är till allmän nytta. Sådana domsrättsområden ger vanligtvis full skattelättnad åt alla organisationer som uppfyller detta vittomfattande kriterium. Andra medlemsstater intar en betydligt mera restriktiv hållning. Som exempel kan nämnas att i en medlemsstat är skattelättnader för närvarande endast möjliga för ett fåtal enskilda organisationer som är nämnda i lagen. Andra medlemsstater intar både en restriktiv hållning och en hållning som skiljer mellan olika typer av organisationer. Följaktligen kan bara mycket begränsade skattelättnader medges till alla organisationer som verkar utan vinstsyfte. Mer fullständig skattebefrielse är förbehållen organisationer som verkar inom ett begränsat antal områden – exempelvis hälsovård, kultur eller sociala tjänster – och är föremål för stränga krav på förvaltning och redovisning. Sådan särskild skattestatus är föremål för administrativ och politisk bedömning och verkar i vissa medlemsstater medges allt mera sällan.

Skattelättnader för donatorer

II.15 Samtliga medlemsstater medger någon form av skattelättnad för donatorer till föreningar och stiftelser, vare sig de är privatpersoner, bolag eller någon annan typ av organisationer. Skattelättnader kan ges upp till ett högsta belopp under ett och samma beskattningsår eller upp till en högsta andel (uttryckt i procent) av en privatpersons brutto- eller nettoinkomst. Reglerna för bolag är normalt snarlika. Skattelättnad medges i

allmänhet antingen upp till ett högsta belopp eller upp till en viss andel av resultatet före eller efter skatt. Ett lägsta belopp eller en lägsta andel kan förekomma, och för bolag kan beräkningsgrunden vara omsättning istället för resultat.

II.16 Vissa medlemsstater medger någon form av skattelättnad åt donatorer till alla föreningar och stiftelser som är verksamma i allmänhetens intresse enligt den vidare tolkningen. I andra medlemsstater har man mer restriktiva kriterier. Skattelättnader åt donatorer är då vanligen begränsade till gåvor till sådana föreningar som själva har en speciell skattestatus. Föreningar i dessa medlemsstater kan normalt inte ta emot gåvor överhuvudtaget om de inte har erforderlig skattestatus (se punkt 5.10 ovan). I domsrättsområden där föreningar och stiftelser normalt har begränsad rättskapacitet kan en förening som har erhållit dispens för att motta gåvor likafullt vara tvungen att avyttra en gåva bestående av fast egendom inom en viss period. I vissa medlemsstater kan föreningen eller stiftelsen beskattas för mottagen gåva.

II.17 Medlemsstaterna intar också olika förhållningssätt när det gäller arv. I somliga medlemsstater har privatpersoner rätt att efter eget gottfinnande skänka hela eller delar av sin egendom till en förening eller stiftelse. Även om detta verkar vara mindre vanligt än förr, så är det fortfarande många som gör det. Som alternativ kan de vanligtvis skapa en ny organisation – vanligtvis en stiftelse – för något behjärtansvärt ändamål. Sådana testamenterade gåvor är i allmänhet skattefria både för givaren och för den mottagande organisationen. I de länder där föreningar och stiftelser har inskränkt rättskapacitet kan det emellertid vara omöjligt att skänka mer än en mindre del av egendomen till en förening eller en stiftelse, såvida inte mottagaren har erhållit den erforderliga dispensen från myndigheterna. Att testamentera egendom kan ytterligare kompliceras av strikta arvs lagar och av att avsevärda tillgångar måste avsättas innan en stiftelse kan bildas.

II.18 Artikel 13 A 1 i rådets sjätte direktiv 77/388/EEG av den 17 maj 1977¹¹ ålägger medlemsstaterna att momsbefria "vissa verksamheter av hänsyn till allmänintresset". Dessa omfattar sjukhus och läkarvård, varor och tjänster i nära anslutning till socialt bistånd och socialförsäkring eller skydd av barn och unga, ungdomsutbildning osv¹². Många föreningar och stiftelser ägnar sig naturligtvis åt att tillhandahålla just sådana tjänster och deras verksamhet är momsbefriad mot att staten i förväg godkänner organisationen i fråga. Detta innebär att de är undantagna från kravet på att lämna momsdeklaration, debitera ingående moms och betala moms. Därjämte kan medlemsstaterna enligt artikel 13 A 2 medge någon av de uppräknade skattebefrielseerna åt vilken organisation som helst (förutom dem som lyder under offentlig rätt) som uppfyller ett antal villkor uppställda för att säkerställa att skattebefriade organisationer i akt och mening är organisationer som verkar utan vinstsyfte och vars verksamhet inte påverkar beskattade kommersiella bolags konkurrensutsatta ställning. Ytligt sett tycks befogenheten att föreskriva villkor för beviljande av skattebefrielse lämna gott om utrymme för variationer i behandlingen av föreningar, men i praktiken synes alla medlemsstater, med några smärre undantag, ha införlivat de skattebefrielse som anges i artikel 13.

II.19 Förutom de skattebefrielse som nämnts ovan tillämpar ett antal medlemsstater moms-befrielse för viss försäljning. Detta gagnar

¹¹ Det sjätte direktivet reglerar harmoniseringen av medlemsstaternas lagstiftning rörande omsättningsskatt och inför ett gemensamt system för mervärdesskatt samt en enhetlig beräkningsgrund.

¹² Dessa undantag omfattas av vissa villkor (se artikel 13 A 1 b, g, h och i) och medges inte automatiskt.

organisationer som verkar utan vinstsyfte genom

BILAGA III RÄTTSLIGA OCH SKATTE- MÄSSIGA RAMAR FÖR FÖRENINGAR OCH STIFTELSE

BELGIEN

FÖRENINGAR

RÄTTSLIG STÄLLNING

1. Lagfäst föreningsrätt?
Ja, i artikel 27 i författningen reviderad år 1994.
2. Grundläggande definition
En förening i strikt mening är ett kontrakt genom vilket flera personer tillsammans verkar genom att samfällt förfoga över vissa materiella medel för annat syfte än produktion eller vinst (föreningen skall innebära en viss varaktighet i det gemensamma arbetet).
3. Lägsta antal grundare
Tre (för ASBL).
Två för AI grundade enligt belgisk eller utländsk lagstiftning.
4. Huvudtyper av föreningar
De facto-förening (ej inkommerad enligt någon av lagstiftningens former och utan status som juridisk person).
ASBL (Association sans but lucratif) definieras i lagen av den 27 juni 1921 som en organisation som inte sysslar med industriell eller kommersiell verksamhet och som inte strävar efter materiell vinst åt sina medlemmar.
Internationell förening under belgisk lag (Association Internationale de droit belge, IA) är begränsad till föreningar med filantropiskt, religiöst, vetenskapligt, artistiskt eller bildande syfte (lag av 25 oktober 1919).
Internationell förening under utländsk lag (Association Internationale de droit

att de tillåts att återkräva ingående moms.

étranger) med samma typer av ändamål som internationell förening under belgisk lag (jämför artikel 8 i lagen av 25 oktober 1919, vilken ger en förening med sitt huvudkontor i utlandet rätten att öppna en filial i Belgien).

5. Nationalitetskrav för medlemmar

ASBL: Tre femtedelar av medlemmarna skall vara belgiska medborgare eller där bosatta (etablerade och registrerade). I annat fall utgör inte föreningen en juridisk person gentemot tredje person, vilken dock likafullt kan föra talan mot denna.

Internationell förening (belgisk lag): Minst en medlem involverad i förvaltningen av föreningen skall vara belgisk medborgare, inga villkor för vanliga medlemmar.

Internationell förening (utländsk lag): Inga.

6. Status som juridisk person och hur sådan erhålls

För ASBL genom publicering av stadgarna samt styrelsemedlemmarnas fullständiga namn, verksamheter/yrken och adresser i bilagorna till "Moniteur belge".

För internationell förening (belgisk lag) genom ett kungligt dekret (publicerat i utdrag i "Moniteur belge"). Status som juridisk person gentemot tredje person erhålls 10 dagar efter publiceringen av stadgarna samt styrelsemedlemmarnas fullständiga namn, verksamheter/yrken och adresser i bilagorna till "Moniteur belge".

För internationell förening (utländsk lag) erhålls status som juridisk person gentemot tredje person 10 dagar efter publiceringen i bilagorna till "Moniteur belge" av stadgarna samt samma information som för internationella föreningar under belgisk lag (inklusive filialens adress i Belgien). Sådana

publiceringar måste godkännas i förväg av regeringen.

7. Rättskapacitet

Fast egendom

För alla typer av föreningar är bestående innehav av fast egendom begränsat till sådant som i strikt mening krävs för fullgörandet av föreningens syfte (utvidgad rättskapacitet gäller för Faculté universitaire Notre Dame de la Paix i Namur och för Faculté Saint Louis i Bryssel).

Donationer

ASBL: mottagande av gåvor bestående av lösöre (inklusive kontanter) med värde över 400 000 BEF eller av fast egendom måste godkännas genom ett kungligt dekret.

Internationell förening: varje mottagande av gåva (oavsett värde) måste godkännas genom kungligt dekret.

Det krävs inte något godkännande för varor som överförs till en ASBL från en annan ASBL för främjande av verksamhet liknande donatorns, för gåvor från offentliga myndigheter till en ASBL, behållning av insamlingar etc.

8. Stadgar

ASBL: Det måste finnas ett skriftligt dokument (bestyrkt eller med privat underskrift) som måste innehålla vissa uppgifter, inbegripet det ändamål för vilket föreningen bildades (artikel 2 i lagen av 1919).

Internationell förening (belgisk lag): Samma (de stadgar som förtecknas i artikel 2 i lagen av 1919 måste tas med).

Internationell förening (utländsk lag): Som för internationell förening under belgisk lag samt uppgift om filialens adress i Belgien. Föreningen kan i övrigt följa sina utländska stadgar.

9. Registreringskrav

Inte i egentlig mening men jämför ovannämnda publiceringskrav (se punkt

6). Justitieministeriet har en förteckning över internationella föreningar.

10. Kommersiell verksamhet

Oklart. Teoretiskt sett otillåten, men i praktiken accepterad så länge den inte utgör föreningens huvudverksamhet (dvs. inte utförs för sin egen skull utan för ett icke-kommersiellt syfte) och är sidoordnad i förhållande till huvudmålsättningen (med sidoordnad förstås direkt knuten till huvudverksamheten och inte endast ägnad att förbättra föreningens finansiella ställning, och att vinsterna används för att främja föreningens ändamål).

11. Avyttring av tillgångar vid likvidation

Till ändamål som inte gynnar involverade personer, i allmänhet som det fastställs i stadgarna.

SKATTESTATUS

INDIREKT BESKATTNING

12. Artikel 13 i sjätte momsdirektivet

Alla undantag som är tillämpliga på föreningar enligt artikel 13 har införlivats. Organisationerna måste uppfylla de kriterier som anges i artikel 13 A 2 a.

13. Andra särskilda undantag

Det finns en lägre skattesats (6%) för fordon för transport av handikappade, sjuka, skadade eller blinda personer, för "produits de récupération" samt för dags- och veckopublikationer med allmän information.

14. Momsbefrielse

Nej.

DIREKT BESKATTNING

15. Allmänna regler

A. Inkomstskatt

Generellt sett är föreningar inte föremål för bolagsbeskattning såvida de inte bedriver verksamhet i vinstsyfte/kommersiell verksamhet

utanför de gränser som sätts av CIR (Code des impôts sur les revenus) artikel 182 eller av rättspraxis. Föreningar omfattas av de mera förmånliga skattesatserna för juridiska personer (CIR artikel 220–226) särskilt inbegripet följande:

Inkomstskatt och realisationsvinstskatt samt fastighetsskatt såvida byggnaden inte används för religiösa, utbildningsmässiga eller medicinska syften, socialt arbete eller välgörande ändamål.

B. Andra skatter

En "kompenserande arvsskatt" på 0,17 % tas ut på föreningens samtliga tillgångar i Belgien. Skatt på gåvor till belgiska föreningar sänks till 8,8 % (1,1 % om givaren är en annan ASBL eller internationell förening, ett erkänt ömsesidigt bolag, ett allmännyttigt företag/verk eller en fackförening). Skatt på arv donerat till förmån för föreningar sänks till 8,8 %.

16. Föreningar undantagna från skattskyldighet
- Enligt artikel 104 punkterna 1 och 3–5 i Code des impôts sur les revenus är gåvor till vissa institutioner och organisationer skattebefriade – särskilt de som är inrättade som föreningar eller stiftelser – för vilka godkännande har getts genom lagstiftning eller ministeriellt eller kungligt dekret. Kungligt dekret beviljas för högst tre år med möjlighet till förlängning. Godkända institutioner är normalt sett befriade från realisationsvinstskatt och fastighetsskatt. I vissa fall krävs det ett uttryckligt godkännande för att godkända institutioner i form av föreningar eller stiftelser skall kunna ta emot skattefria gåvor (jämför punkt 7 ovan).
17. Kriterier för undantag
- För att bli berättigad till undantag måste en institution vara juridisk person, den eller dess medlemmar får inte bedriva

verksamheten i vinstsyfte, den måste lämna redovisning, den måste vara aktiv i hela landet eller i ett av språkområdena, hålla sin förteckning över donatorer öppen för inspektion av skattemyndigheterna och högst spendera 20 % av sin budget på administration.

18. Målsättningar som berättigar till undantag
- Förutom institutioner undantagna genom lagstiftning måste godkända föreningar verka inom områdena för främjande av kultur (bibliotek, icke-statlig radio och TV, museer, idrott, turism och fritid), vetenskaplig forskning, utvecklingsbistånd eller socialt arbete.
19. Gåvor från privatpersoner
- Skattebefrielse medges endast för gåvor till erkända organisationer (inklusive föreningar och stiftelser). Upp till 10 % av den totala beskattningsbara inkomsten upp till en gräns av 10 miljoner belgiska franc (indexreglerat) är avdragsgillt. Gåvor av betydande konstverk till museer är avdragsgilla efter statlig värdering.
20. Gåvor från företag
- Skattebefrielse medges endast vid gåvor till erkända organisationer (inklusive föreningar och stiftelser). Upp till 5 % av nettovinsten upp till en gräns av 20 miljoner belgiska franc är avdragsgilla (icke indexreglerat).

REDOVISNING OCH REVISION

21. Se punkt 17 för föreningar undantagna från skattskyldighet.
- Andra typer av föreningar är inte redovisningsskyldiga. Generellt sett bevakas de internt av medlemmarna och externt av skattemyndigheterna.
- För att få ta emot gåva genom godkännande genom kungligt dekret måste dock en ASBL ha lämnat sin årsredovisning till domstolen, där denna är tillgänglig för allmänheten, och redovisningen måste omfatta tiden från

och med föreningens inrättande eller åtminstone de tio senaste åren.

STIFTELSE

RÄTTSLIG STÄLLNING

22. Bildande
Stadgarna och föreningens ändamål måste godkännas av myndigheterna genom kungligt dekret. Stadgarna tillsammans med styrelsemedlemmarnas namn och adress skall publiceras i bilagorna till "Moniteur belge", och varje ändring av stadgan måste också godkännas och publiceras.
23. Grundläggande definition
Tillgångar som oåterkalleligen överförs till något av följande icke-kommersiella ändamål: filantropiskt, religiöst, vetenskapligt, konstnärligt eller bildande. Inga medlemmar (artikel 27 och följande i lagen av 27 juni 1921).
24. Krav beträffande nationalitet
Inte för styrelsemedlemmarna, men huvudsätet måste ligga i Belgien.
25. Erhållande av status som juridisk person
Genom kungligt dekret om godkännande av stadgan (publicerat i utdrag i "Moniteur belge") och publicering av stadgan i bilagorna till "Moniteur belge" (kan göras retroaktivt efter beslutet om bildande).
26. Rättskapacitet
Som för ASBL (punkt 7 ovan).
27. Avyttring av tillgångar vid likvidation
Genom av domstol utsedda exekutorer i linje med det ändamål som stiftelsen grundades för eller, om detta inte är möjligt, för ett ändamål som ligger så nära som möjligt det ändamål för vilket stiftelsen grundades.

SKATTESTATUS

28. Som för föreningar undantagna från skattskyldighet.

REDOVISNING OCH REVISION

29.

Regeringen är skyldig att tillse att stiftelsens medel används i linje med det syfte för vilket den grundades. Alla stiftelser måste årligen upprätta bokslut och budget samt inlämna dessa till regeringen inom två månader efter det att de upprättats. Bägge publiceras i bilagorna till "Moniteur belge". På ministeriets begäran kan en styrelsemedlem som gjort sig skyldig till bedrägeri eller vanskötsel entledigas av domstolen. I sådana fall tillsätts en ny styrelse i enlighet med stadgarna eller, på domstolens begäran, av regeringen.

DANMARK

FÖRENINGAR

RÄTTSLIG STÄLLNING

1. Lagfäst föreningsrätt?
Ja, enligt författningen.
2. Grundläggande definition
Ingen. OBS: Föreningar är inte nödvändigtvis organisationer som verkar utan vinstsyfte.
3. Lägsta antal grundare
Anges inte.
4. Typer av föreningar
Enkel.
5. Nationalitetskrav för medlemmar
Inga. Alla (fysiska och juridiska personer) som stadigvarande är bosatta i Danmark kan bilda en förening.
6. Status som juridisk person och hur sådan erhålls
Ja, genom medlemmarnas vilja. Status som juridisk person erhålls så snart medlemmarna har undertecknat ändamålsenliga stadgar och utsett en styrelse. (Angående krav se nedan.)
7. Rättskapacitet
Obegränsad.
8. Stadgar i föreskriven form?
Nej, men stadgarna för oregistrerade föreningar skall åtminstone innehålla regler som reglerar mellanhavandena mellan medlemmarna och tillvägagångssättet för val av styrelse. Stadgarna för registrerade föreningar skall innehålla de regler som lagen anger, t.ex. namn, säte, antal styrelseledamöter och hur de utses, villkor för medlemskap och relation mellan medlemmar, räkenskapsår och redovisningsmetod osv. Förändringar skall anmälas till registret.
9. Registreringskrav

Följande kategorier av föreningar skall anmälas till stiftelseregistret inom tre månader från bildandet: arbetsgivarorganisationer, fackföreningar och branschföreningar som har till sin huvudsakliga uppgift att tillvarata ekonomiska intressen för den yrkesgrupp deras medlemmar tillhör, alla föreningar enligt privaträtt med tillgångar överstigande 250 000 DKK (cirka 31 000 ecu) utom de som har i uppdrag att utföra socialhjälpfunktioner för kommuners eller landstings räkning, organ knutna till statskyrkan som innehar fast egendom, juridiskt erkända religiösa samfund eller bildningsförbund godkända av staten förutsatt att sådana organ inte har andra befogenheter eller ändamål.

10. Kommersiell verksamhet
Föreningar kan, liksom stiftelser (se nedan), syssla med kommersiell verksamhet. Intäkterna från sådan verksamhet är emellertid föremål för samma beskattning som kommersiella företag.
11. Avyttring av tillgångar vid likvidation
Bestäms fritt i föreningens stadgar (se dock punkt 17 nedan).

SKATTESTATUS

INDIREKT BESKATTNING

12. Artikel 13 i sjätte momsdirektivet
Alla undantag som är tillämpliga på föreningar enligt artikel 13 har införlivats.
13. Andra särskilda undantag
Försäljning från andrahandsbutiker som ägs av erkända föreningar samt särskilda evenemang som de organiserar.
14. Momsbefrielse
Tidningar.

DIREKT BESKATTNING

15. Allmänna regler

Arbetsgivarorganisationer, fackföreningar och andra arbetslivsorganisationer, vars huvudsyfte är att bevaka de ekonomiska intressena hos den yrkesgrupp som deras medlemmar tillhör (arbetsmarknadsorganisationer), är skattskyldiga enligt lagen om beskattning av stiftelser. Andra marknads- och serviceinriktade föreningar, som bara bevakar sina medlemmars ekonomiska intressen och intressen inom arbetslivet (branschorganisationer), är även de skattskyldiga enligt lagen om beskattning av stiftelser. Lagen bygger på principen att i stort sett samma regler skall gälla för stiftelser och föreningar som för bolag vars aktier får bjudas ut till allmänheten (publika aktiebolag). Skattesatsen är den samma som för bolagsskatt, dvs. 34 %.

När arbetsmarknadsorganisationer redovisar sina beskattningsbara intäkter behöver de bara ta upp rörelse- och kapitalintäkter medan medlemsavgifter alltså inte räknas som beskattningsbara intäkter. Dessa organisationer har rätt att göra avdrag i beskattningen endast för de utgifter som har uppstått i samband med förvärvandet av de beskattningsbara intäkterna.

Branschorganisationer beskattas fullt ut vad gäller intäkter från rörelsen, men övriga intäkter beskattas endast om de överskrider 200 000 DKK.

Branschorganisationer och arbetsmarknadsorganisationer har rätt att göra avdrag för belopp som har delats ut till välgörande eller ideella ändamål. De har även rätt att göra avdrag för avsättningar för ideella eller välgörande ändamål.

Branschorganisationer har även rätt att göra avdrag för belopp som har delats ut i överensstämmelse med stadgarna, förutsatt att mottagaren är skattskyldig i Danmark för beloppet i fråga.

Andra föreningar, korporationer och stiftelser, vilka inte omfattas av lagen om

beskattning av stiftelser, omfattas av lagen om beskattning av organisationer, § 1, 1.6. Föreningar är bara skattskyldiga beträffande inkomster från rörelsen. På motsvarande sätt har föreningar bara rätt att göra avdrag för löpande utgifter om dessa står i samband med (de beskattningsbara) intäkterna från rörelsen.

Föreningar har även rätt att göra avdrag för anslag avsedda att uppfylla ändamål som stämmer överens med stadgarna, i den mån dessa ändamål kan anses vara välgörande eller ideella.

Föreningar kan göra avsättningar för att fylla välgörande eller ideella ändamål vid en senare tidpunkt.

16. Föreningar undantagna från skattskyldighet

Genom lagstiftning eller, i syfte att ta emot avdragsgilla gåvor eller livräntor, genom skattemyndigheternas beslut. Separata listor över organ som har rätt att ta emot gåvor eller livräntor publiceras varje år av skattemyndigheterna. Ansökan kan göras om upptagande på dessa listor. Undantag från arvsskatt kan medges enligt skattemyndigheternas beslut. Undantag ges i det senare fallet i praktiken till sådana organ som listats för mottagande av avdragsgilla gåvor.

17. Kriterier för undantag

Organ som har rätt att erhålla skatteförmåner är strukturerade som ideella föreningar eller stiftelser. Organ som ej kan få undantag inkluderar sådana som enbart sysslar med politisk verksamhet. Ett villkor är att gåvor (och arv) uteslutande används för välgörande eller ideella ändamål till förmån för en tämligen stor grupp människor och att eventuellt överskott vid likvidation fördelas i enlighet med samma principer. Dessutom måste organet vara hemmahörande i Danmark (dvs. huvudkontoret måste vara beläget i Danmark och huvuddelen av

förvaltningen måste skötas därifrån). Det tycks som om reglerna för mottagande av avdragsgilla livräntor är ännu striktare.

19. Gåvor från privatpersoner

Avdragsgilla gåvor kan endast ges till föreningar som är upptagna på skattemyndigheternas lista (se punkt 16). Varje gåva måste uppgå till minst 500 och högst 5 000 DKK per år. De första 500 kronorna är inte avdragsgilla. Avdragsgilla gåvor kan dessutom ges enligt överenskommelse (kontraktsbunden livränta) upp till 15 % av inkomst av tjänst plus realisationsvinster före skatt, eller upp till 15 000 DKK, beroende på vilket belopp som är störst. Kontraktstiden måste normalt uppgå till minst tio år.

20. Gåvor från företag

Som för privatpersoner förutom att enskilda gåvor är avdragsgilla från skattepliktig inkomst och att gåvor enligt överenskommelse är tillåtna upp till 15 % av skattepliktigt resultat (eller 15 000 DKK).

REDOVISNING OCH REVISION

21.

Ingen bokföringsskyldighet för oregistrerade föreningar. Registrerade föreningar måste upprätta bokföring i enlighet med god redovisningssed. Bokföringen skall revideras och godkännas av en eller flera revisorer. Bokföringen måste inlämnas till stiftelseregistret senast sex månader från räkenskapsårets utgång. Om föreningen vid bokslutets upprättande har tillgångar motsvarande mer än (cirka) 380 000 ecu måste minst en av revisorerna vara auktoriserad. I det senare fallet måste revisionen vara fullständig och revisorn måste ges alla möjligheter till insyn vid föreningens underlåtenhet att följa regler om registrering och förvaltning. Redovisningskrav måste uppfyllas vid

vite. Justitieministern (som är ansvarig för registret) kan förelägga en förening att i stadgan inkludera de föreskrifter han anser vara nödvändiga och begära den information han anser vara nödvändig för att säkerställa att lagen följs.

STIFTELSE

RÄTTSLIG STÄLLNING

22. Frihet att bilda?

Ja, men beloppet som överförs måste normalt uppgå till minst 200 000 DKK (cirka 25 000 ecu). Stiftelser med mindre initialt kapital kan bildas efter medgivande från justitieministeriet så länge som beloppet är adekvat med avseende på ändamålet.

För näringsidkande stiftelser måste det kapital som överförs uppgå till minst 300 000 DKK.

23. Grundläggande definition

Inte stadgad. I princip varor eller kapital som skänkts för ett ändamål och som skapar en enhet med status som juridisk person som förvaltas enligt egna stadgar av en oberoende styrelse. Inga medlemskrav.

En stiftelse är näringsidkande om den förmedlar eller delar ut varor, immateriella rättigheter, tjänster och liknande vilket det normalt utgår betalning för, eller om den utövar yrkesverksamhet med försäljning eller överlåtelse av fast egendom eller om den uppfyller kraven för en viss typ av förvaltningsfond.

24. Krav beträffande nationalitet

Stiftelser kan skapas av utlänningar men de måste ha sitt säte i Danmark. Dessutom måste minst hälften av styrelsens ledamöter och hela ledningen vara bosatta i Danmark. Den myndighet som har ansvaret för stiftelser kan dock

bevilja undantag från kravet om bosättning. Kravet hävs i de fall då detta villkor strider mot internationella förpliktelser.

25. Erhållande av status som juridisk person
Nyinrättade stiftelser måste anmälas till justitieministeriet (enheten för civilrätt) och skattemyndigheten i den kommun där stiftelsen har sitt säte inom tre månader från inrättandet. Detta är endast ett formellt krav och påverkar inte stiftelsens rättsställning. Näringsidkande stiftelser blir juridiska personer genom registrering i registret för näringsidkande stiftelser vid danska närings- och företagsverket som lyder under industri-, handels- och sjöfartsministeriet.
26. Rättskapacitet
Obegränsad.
27. Avyttring av tillgångar vid likvidation
Stiftelser kan slås samman eller likvideras om tillgångarna inte längre står i proportion till deras målsättning. Sammanslagning eller likvidation – genom utdelning av kapitalet – kan efter ansökan från stiftelsens styrelse ske med justitieministeriets medgivande eller krävas av ministern. En stiftelse som har rätt att ta emot gåvor måste acceptera att vid likvidation överföra överskott till en liknande institution.
Näringsidkande stiftelser kan slås samman eller likvideras om tillgångarna inte längre står i proportion till deras målsättning eller om ändamålet är föråldrat. Sammanslagning eller likvidation – genom utdelning av kapitalet – kan endast ske efter ansökan från den näringsidkande stiftelsens styrelse samt med medgivande från den myndighet som har ansvaret för näringsidkande stiftelser, vilket i vanliga fall är danska närings- och företagsverket, samt från justitieministeriet.

SKATTESTATUS

28.

Stiftelser som omfattas av stiftelselagen eller lagen om näringsidkande stiftelser är skattskyldiga i enlighet med lagen om beskattning av stiftelser. Den senare lagen bygger på principen att i stort sett samma regler skall gälla för stiftelser och föreningar som för publika aktieföretag. Skattesatsen är den samma som för bolagsskatt, dvs. 34 %.

Intäkter från rörelsen skall tas upp fullt ut när de beskattningsbara intäkterna redovisas. De första 25 000 DKK av andra intäkter är skattefria.

Stiftelser har rätt att göra avdrag för belopp som utdelas till välgörande eller ideella ändamål. De har även rätt att göra avdrag för utdelningar som stämmer överens med deras stadgar förutsatt att mottagaren är skattskyldig i Danmark för beloppet i fråga. De har dessutom rätt att göra avdrag för avsättningar för ideella eller välgörande ändamål.

REDOVISNING OCH REVISION

Till största delen som för registrerade föreningar (se punkt 21 ovan). Därutöver kan ansvarig administrativ myndighet avsätta styrelseledamöter som begår handlingar som gör dem olämpliga för befattningen, som inte uppfyller nationalitets- eller bosättningskravet, som underlåter att agera enligt stadgarna eller som är uppenbart oförmögna att sköta sin uppgift. Den administrativa myndigheten kan också tillsätta styrelseledamöter (även om det är i strid med stadgarna). Styrelseledamöter som försätts i konkurs måste avgå. Grundaren och dennes släktingar får inte utgöra majoritet i styrelsen utan den administrativa myndighetens tillstånd. Ifråga om stiftelser som grundats av bolag, får ingen som äger aktier motsvarande mer än halva röstetalet i bolaget, tillsammans med grundaren och dennes släktingar, utgöra majoritet i styrelsen utan tillstånd från den administrativa myndigheten.

Styrelseledamöter får inte uppbära högre styrelsearvode än vad som kan anses normalt för den typ av arbete som utförs.

Styrelseledamöter får inte delta i debatter där de har ett intresse.

Alla stiftelser måste i princip få sina årliga räkenskaper reviderade och om deras egna kapital under föregående år var över 3 miljoner DKK måste revisorn vara auktoriserad. Revisorn måste normalt vara bosatt i Danmark och måste vara fullständigt oberoende av stiftelsen, dess styrelseledamöter och de anställda som sysslar med redovisning eller förvaltning av dess tillgångar. Revisionen skall vara utförlig och noggrann och revisorn måste följa de krav som behörig myndighet ställer. Revisorn måste få tillgång till alla uppgifter från stiftelsen.

Styrelseledamöterna är ansvariga för skador som åsamkas stiftelsen till följd av deras agerande. Detta gäller även stiftelsens revisorer samt de eventuella bolag de tillhör.

Stiftelser kan avsätta rimliga belopp till reserver men i övrigt måste medlen användas för stiftelsens ändamål. De belopp som avsätts för reserver respektive spenderas kan ändras av ansvarig myndighet.

TYSKLAND

FÖRENINGAR (VEREINE)

RÄTTSLIGA RAMAR

1. Lagfäst föreningsrätt?

Ja. Författningen, artikel 9 punkt 1. Tyska medborgare har generell föreningsrätt. Föreningars rättsställning regleras i civillagens (BGB) artikel 21 och därpå följande artiklar samt i föreningslagens (VereinsG) tillämpningsbestämmelser.
2. Grundläggande definition

Ingen rättslig definition. Lagstiftning och praxis definierar en förening som en bestående och strukturerad grupp av (fysiska eller juridiska) personer som på frivillig grund utgör en enhet i syfte att uppnå ett gemensamt mål. Medlemsgemenskapen måste uttryckas åtminstone med ett gemensamt namn och i ett organ som representerar den.
3. Lägsta antal grundare

Två grundande medlemmar. När stadgarna registreras måste det dock finnas minst sju medlemmar för att registrering skall kunna ske som juridisk person.
4. Typer av föreningar

Civillagen reglerar ideella föreningar (*IDEALVEREINE*, artikel 21 i BGB) och kommersiella föreningar med vinstsyfte (*WIRTSCHAFTLICHE VEREINE*, artikel 22 i BGB). De senare är dock av marginell betydelse och förutsätter godkännande av den behöriga myndigheten. Av detta följer de facto att föreningsbegreppet i Tyskland praktiskt taget är begränsat till föreningar som verkar utan vinstsyfte, vare sig de har ställning som juridisk person eller ej.
5. Nationalitetskrav för medlemmar

Inga begränsningar.
6. Status som juridisk person och hur sådan erhålls

Genom införande i föreningsregistret vid den lokala domstol där huvudkontoret är beläget (artikel 21 i BGB).
7. Rättskapacitet

Obegränsad.
8. Stadgar

För registrerade föreningar (BGB 57 och 58).
9. Registreringskrav

För föreningar som önskar bli självständiga juridiska personer.
10. Kommersiell verksamhet

För att anses vara verksam utan vinstsyfte får en förening ägna sig åt ekonomisk verksamhet endast om denna bara är en sidoverksamhet och inte utgör föreningens huvudmålsättning utan spelar en mycket underordnad roll i jämförelse med den huvudsakliga ideella verksamheten. Om denna ekonomiska verksamhet inte är en ren sidoverksamhet, kan den inte utgöra huvudverksamheten eller den stadgeenliga verksamheten. I princip tillåts bara sidoverksamhet om syftet är att genomföra verksamhet för vilken en skatteförmån är tillämplig (inte enbart för insamling av medel) och om detta mål endast kan uppnås genom denna verksamhet (artikel 65–68 i skattelagen). Vad beträffar intäkter, vinster och tillgångar som härrör från andra ekonomiska verksamheter är en samhällsnyttig förening underställd vanlig beskattning.
11. Avyttring av tillgångar vid likvidation

Tillgångarna övergår till den förening utan vinstsyfte som omnämns i stadgarna. Stadgarna kan föreskriva att årsmötet skall bestämma vilka sådana föreningar som har rätt att erhålla tillgångarna, men i detta fall krävs ett godkännande från skattemyndigheterna.

SKATTESTATUS

INDIREKT BESKATTNING

12. Artikel 13 i sjätte momsdirektivet
Alla undantag som är tillämpliga på föreningar enligt artikel 13 gäller.
13. Andra särskilda undantag
Inga.
14. Momsbefrielse
Nej.

DIREKT BESKATTNING

15. Allmänna regler
Föreningar betalar bolagsskatt. Då deras inkomster inte överstiger 7 500 DM är de befriade från bolagsskatt (skatteavdrag).
16. Föreningar undantagna från skattskyldighet
Skattebefrielse ges åt sammanslutningar vars stadgar och effektiva förvaltning präglas av oegennyttia och allmänhetens bästa samt har en direkt anknytning till filantropisk eller religiös verksamhet (artikel 51–68 i skattelagen). Denna skattebefrielse begränsas inte enbart till föreningar, utan samma villkor gäller för alla juridiska personer enligt artikel 1 i lagen om bolagsskatt.
17. Kriterier för undantag
Det måste klart framgå av stadgarna och föreningens förvaltning att dess verksamhet bedrivs i allmänhetens intresse. Följande skall noga anges i stadgarna:
  - Föreningens målsättning.
  - Verksamhetens utformning.
  - Den ideella verksamhet som skall bedrivas i det direkta syftet att uppnå denna målsättning.
  - I händelse av att föreningen upplöses eller fråntas sin status som allmännyttig verksamhet skall tillgångarna

tillfalla en annan allmännyttig verksamhet.

– Den effektiva förvaltningen skall ske i överensstämmelse med stadgarna.

18. Organisationer undantagna från skattskyldighet

För att en förening skall vara allmännyttig ur skattemässig synpunkt fastslås i artikel 52–54 i skattelagen att dess stadgar och effektiva förvaltning skall präglas av oegennyttia och allmänhetens bästa samt ha en direkt anknytning till filantropisk eller religiös verksamhet.

I skattelagen skiljer man mellan två slag av ekonomisk verksamhet som bedrivs av allmännyttiga föreningar. I det ena fallet är verksamheten mycket nära förknippad med det deklarerade mål som berättigar till skattemässiga förmåner. I det andra fallet är verksamheten kommersiell och saknar anknytning till detta mål, vilket därför gör den skattepliktig.

Med verksamhet som är mycket nära förknippad med det deklarerade målet avses sådan vars intäkter oavkortat används till att uppnå det mål som föreningen har anmält för att få rätt till skattemässiga förmåner. Denna verksamhet betraktas som verksamhet utan vinstsyfte, tillåts utan begränsningar och är befriad från skatt.

Verksamhet utan direkt anknytning till det deklarerade målet är däremot skattepliktig. Det rör sig huvudsakligen om kommersiell verksamhet som föreningen bedriver via företag för att införskaffa kapital, som skall användas till att uppnå det mål som ligger till grund för föreningens begäran om skattemässig förmån. Sådan verksamhet är skattepliktig enligt samma regler som gäller för all annan kommersiell verksamhet, men innebär inte att föreningen förlorar sin ställning som förening utan vinstsyfte så länge som verksamheten inte övergår till att bli

föreningens huvudverksamhet (artikel 55 första stycket i skattelagen).

19. Gåvor från privatpersoner

Gåvor från en fysisk eller juridisk person som är skattskyldig i Tyskland får dras av från givarens sammanlagda skattepliktiga inkomst upp till en viss maximinivå. Gåvorna skall främja välgörenhet, kyrklig och religiös verksamhet och skall skänkas till en sammanslutning som skattemyndigheten har erkänt som samhällsnyttig. Den maximala avdragsnivån ligger på 5–10 % av givarens sammanlagda skattepliktiga inkomst beroende på gåvans inriktning.

20. Gåvor från företag

Företag kan dra av gåvor upp till 0,2 % av summan av den samlade omsättningen och utbetalda löner.

20 a). Gåvor till utländska föreningar

Sådana gåvor är inte avdragsgilla.

REDOVISNING OCH REVISION

21. Redovisning

Föreningar måste årligen upprätta en resultaträkning. Denna redovisnings-skyldighet finns gentemot medlemmarna, enligt artikel 27 tredje stycket och artikel 666 i civillagen, samt gentemot skattemyndigheten (för att fastställa att verksamheten inte bedrivs i vinstsyfte) enligt artikel 63 tredje stycket i skattelagen.

Om föreningen bedriver ekonomisk verksamhet måste räkenskaper upprättas enligt handelsrätten, på samma sätt som för företag. I samtliga fall är det lämpligt att upprätta två skilda räkenskaper, den ena för skattepliktig verksamhet och den andra för icke skattepliktig verksamhet.

Revision

Ledningen är ansvarig inför årsmötet för att det upprättas ordentliga räkenskaper. Stadgarna kan föreskriva att föreningen skall ha ett kontrollorgan och bestämmer i så fall också dess befogenheter. Om ett kontrollorgan (Aufsichtsrat) tillsätts

gäller inte bestämmelserna för bolagsformerna AG och GmbH. Styrelsens ansvar bestäms då av stadgarna.

Det åligger skattemyndigheten att granska föreningarnas verksamhet. Däri ingår också att godkänna föreningars status som föreningar utan vinstsyfte samt att regelbundet kontrollera att denna status fortfarande gäller. Så snart en överträdelse utanför skatteområdet har konstaterats, överförs ärendet till inrikesministeriet som har befogenhet att upplösa föreningen om denna omfattar mer än en delstat. Om organisationen bara finns i en delstat överförs ärendet till den berörda delstatens regering som är beslutande instans och kan utfärda förbud.

STIFTELSE (STIFTUNGEN)

22. Bildande

Stiftelser bildas genom en stiftelseurkund som *inter vivos* ("mellan levande personer") upprättas av en fysisk eller juridisk person (i vilket fall den kan upphävas fram till dagen för godkännandet) eller genom ett testamente. Urkunden skall ange stiftelsens mål, de resurser som är tillgängliga för att uppfylla detta mål samt hur förvaltningen skall ske. De tillgängliga resurserna måste vara tillräckliga för att kunna uppfylla stiftelsens mål. Ansökan om auktorisation måste göras i den delstat där stiftelsen har sitt säte (i enlighet med delstatslagen). Avslag på en sådan ansökan kan endast överklagas på grundval av att administrationen inte tillämpat sina egna kriterier.

23. Definition

Tillgångar kan utgöra en juridisk person.

24. Krav beträffande nationalitet

Alla personer kan grunda en stiftelse.

25. Erhållande av status som juridisk person

Genom godkännande av behörig myndighet.

26. Rättskapacitet

Den kapacitet som erfordras för att uppfylla stiftelsens mål. Stiftelsen kan utföra allt som är nödvändigt eller lämpligt för uppfyllandet av målet.

27. Avyttring av tillgångar vid likvidation

Om det har blivit omöjligt för stiftelsen att uppfylla sitt mål eller om verksamheten står i strid med allmänhetens intresse, kan den administrativa myndigheten ändra stiftelsens mål varvid hänsyn i största möjliga utsträckning skall tas till grundarens avsikter. Den förvaltande enheten skall härvidlag konsulteras. Myndigheten kan också upplösa stiftelsen (artikel 87 i BGB). I detta fall tillfaller tillgångarna de personer som avses i stadgarna. I annat fall tillfaller de staten. Likvidationsprocessen är densamma som för föreningar.

SKATTESTATUS

28. Se föreningar.

REDOVISNING OCH REVISION

29. Redovisning

Se föreningar.

30. Revision

Stiftelsens förvaltningsorgan är ansvarigt inför den behöriga administrativa myndigheten, som endast kontrollerar att reglerna om allmän ordning följs. Förvaltningsorganet skall uteslutande agera i stiftelsens intresse. I stadgarna skall det föreskrivas hur revisionen skall gå till.

GREKLAND

FÖRENINGAR

RÄTTSLIGA RAMAR

1. Lagfäst föreningsrätt?
Ja. Artikel 12 i författningen av 1975 skyddar föreningar vars verksamhet bedrivs utan vinstsyfte liksom fackföreningar förutsatt att de följer lagen. Staten får inte göra denna rättighet till föremål för förhandsgodkännande.
2. Grundläggande definition
Artikel 61 i civillagen. En sammanslutning av personer som är en juridisk person, bildad i syfte att främja ett givet mål liksom en samling varor avsedda att tjäna ett visst ändamål.
3. Lägsta antal grundare
Tjugo.
4. Typer av föreningar
Allmänna föreningar.
Specialföreningar.
Sammanslutningar av personer (som inte är juridiska personer och för vilka reglerna för bolag gäller om inte annat föreskrivs).
5. Nationalitetskrav för medlemmar
Föreningsrätten utsträcks till att gälla utländska medborgare enligt artikel 11 i Europeiska konventionen om mänskliga rättigheter.
6. Status som juridisk person och hur sådan erhålls
Sedan ansökan lämnats in till den lokala domstolens första instans (stiftelseurkunden och stadgarna skall bifogas), kontrollerar myndigheterna att lagens föreskrifter följs (kontroll av lagenligheten). Föreningen blir juridisk person när domstolens beslut är

slutgiltigt och föreningen införs i domstolens register.

7. Rättskapacitet
Full rättskapacitet förutom handlingar som är naturligt knutna till fysiska personer.
8. Stadgar
De måste utformas skriftligt och är underkastade regler för publicering.
9. Registreringskrav
Registreringen gör stiftelsen till juridisk person.
10. Kommersiell verksamhet
Det är tillåtet att emellanåt göra vinst för att erhålla resurser till föreningen.
11. Avyttring av tillgångar vid likvidation
Artikel 77 i civillagen. När en juridisk person upplöses övergår tillgångarna till staten, om inte annat bestäms av lag, stiftelseurkund eller genom beslut av berörd myndighet. Staten måste vid användning av dessa tillgångar uppfylla det formella ändamålet med den juridiska personen. Tillgångarna från den upplösta föreningen får under inga omständigheter fördelas bland medlemmarna.

SKATTESTATUS

INDIREKT BESKATTNING

12. Artikel 13 i sjätte momsdirektivet
Den skattebefrielse som anges i artikel 13 tillämpas.
13. Andra skattebefrielser
Särskild skattesats (4 %) för föreningar som befrämjar ändamål i allmänhetens intresse.
14. Momsbefrielse
Nej.

DIREKT BESKATTNING

15. Allmänna regler
- Inkomstskatt: Grunden för beskattning av juridiska personer som saknar vinstmotiv utgörs av den beskattningsbara nettoinkomst som kommer från uthyrning av mark och byggnader samt värdepapper. Annan inkomst eller inkomster som är nödvändiga för befrämjandet av föreningens mål, såsom medlemsavgifter, är inte skattepliktiga. För utländska föreningar gäller att endast inkomster som är nödvändiga för befrämjandet av föreningens mål inte beskattas.

16. Föreningar undantagna från skattskyldighet
- Föreningar med ett mål i allmänhetens intresse åtnjuter skattebefrielse för inkomst från uthyrning av mark och byggnader samt värdepapper.

Det finns också befrielse från arvsskatt och skatt på gåvor till juridiska personer utan vinstmotiv som är lagligt bildade i Grekland och som främjar ett ändamål av nationell, religiös, filantropisk, pedagogisk eller konstnärlig karaktär, eller ligger i allmänhetens intresse. Befrielsen omfattar alla utländska juridiska personer med samma regler för tillgångar som de eventuellt kan arva i Grekland, om inte annat följer av ömsesidighetsprincipen.

17. Kriterier för undantag
- En mycket bred definition av allmänhetens intresse. Det omfattar alla ändamål som inte är av strikt privat natur och som berör stora grupper av människor intressen (filantropiska, religiösa, sociala, konstnärliga, bildande ändamål).

18. Målsättningar som berättigar till undantag
- Den myndighet som beviljar skattebefrielse är skattemyndigheten i den region där föreningen har sitt huvudkontor.

19. Gåvor från privatpersoner

Avdragsgilla från beskattningsbar inkomst, men givaren måste vara grekisk medborgare.

Om beloppet överstiger 100 000 drachmer per år måste gåvan deponeras i en låne- och depositionsfond.

20. Gåvor från företag
- Avdragsgilla under förutsättning att de har deponerats i en låne- och depositionsfond.
- 20 a). Gåvor till utländska föreningar
- Sådana gåvor är inte avdragsgilla.

REDOVISNING OCH REVISION

21. Redovisning
- Revisionsinstans är normalt den lokala myndigheten.

STIFTELSER

22. Bildande
- Tillståndssystem: Stiftelseurkund (beslut *intra vivos* inför en notarie eller edligen bestyrkt uttalande – ensidigt beslut av grundaren) och presidentiellt dekret som godkänner grundarens testamente utfärdas av den behöriga ministern beroende på stiftelsens målsättning.
23. Definition
- En uppsättning varor avsedda för genomförande av ett projekt i allmänhetens intresse (i princip) och med ett icke-vinstsyfte.
24. Krav beträffande nationalitet
25. Erhållande av status som juridisk person
- Tillståndssystem: Stiftelsen blir juridisk person när dekretet som medger godkännande publiceras i det officiella grekiska organet.
26. Rättskapacitet
- Full rättskapacitet. Att stiftelsen blir juridisk person medför inte att de avsedda tillgångarna automatiskt förvärfas.
27. Avyttring av tillgångar vid likvidation

SKATTESTATUS

28. Se föreningar.

REDOVISNING OCH REVISION

29. Redovisning
Revisionskommitté.

30. Revision
Stiftelsens verksamhet kontrolleras av
staten.

SPANIEN

FÖRENINGAR

RÄTTSLIGA RAMAR

1. Lagfäst föreningsrätt?
  - Artikel 22 (föreningar) och 34 (stiftelser) i författningen.
  - Lag 191/1964 av den 24 december 1964 som reglerar föreningar och tilläggsdekret av den 20 maj 1965.
  - Lag 30/1994 av den 24 november 1994 om stiftelser och skatteförmåner för privatpersoner som ägnar sig åt verksamheter för allmänhetens bästa.
  - Ett flertal lagar om självständiga samfund.
2. Grundläggande definition

Grupp eller förening av flera fysiska personer med rättskapacitet som tjänar denna grupps vilja att på bestående basis sträva mot ett givet tillåtet mål som fastlagts i föreningens stadgar (strikt definition).
3. Lägsta antal grundare

Lagen av 1964 anger ett möte vid vilket "flera personer" enas, utan att någonstans ange det antal personer eller grundande medlemmar som erfordras. Likafullt krävs normalt minst tre personer.
4. Typer av föreningar
  - 1 – Föreningar reglerade i lagen av den 24 december 1964 (reglerar inte offentliga eller privata stiftelser, civila eller kommersiella organisationer eller företag).
  - 2 – Föreningar reglerade företrädesvis genom särskilda stadgar (föreningar enligt kanonisk rätt, föreningar som grundats av staten för att uppnå särskilda mål, fackföreningar och liknande föreningar, föreningar för

statstjänstemän och militär personal, fastighetsägarföreningar, politiska partier, idrottsföreningar, studentföreningar osv.).

Föreningar med sociala, bildande, kulturella eller idrottsliga mål, eller föreningar som mera generellt söker verka för allmänhetens bästa, kan bli klassade som allmännyttiga av det spanska ministerrådet på förslag från inrikesministern. Detta ger dem en rad fördelar, däribland skatteförmåner.

5. Nationalitetskrav för medlemmar

Utländska medborgare lagligt bosatta i Spanien har föreningsrätt och kan utöva den enligt gällande lagar och bestämmelser (organisk lag 7/1985 om fri- och rättigheter för utländska medborgare i Spanien).

6. Status som juridisk person och hur sådan erhålls

Artikel 25 i civillagen beviljar status av juridisk person åt bolag, föreningar och stiftelser för allmänhetens bästa som är lagligt erkända, samt åt föreningar för särskilda intressen – civila, kommersiella eller industriella – åt vilka lagen beviljar egen juridisk status oberoende av deras medlemmars.

Enligt rättspraxis från högsta domstolen uppstår juridisk person genom ett föreningsavtal. I artikel 22.3 säger författningen att föreningar införs i det relevanta registret "endast i publiceringssyfte".

7. Rättskapacitet

Artikel 38 i civillagen beviljar rättskapacitet åt juridiska personer vilket innefattar föreningar som är erkända i lag. De kan därför förvärva och äga varor, åta sig skuldförbindelser och vara part i civil- och brottmål.

Likafullt får inte föreningar som inte är erkända som allmännyttiga förvärva fastigheter som inte är direkt nödvändiga för att uppnå sina mål. De måste även

erhålla tillstånd för att få ta emot vissa privata donationer.

8. Stadgar
Artikel 3.2 i lagen av 1964 anger de uppgifter som måste ingå i stadgarna.
9. Registreringskrav
Registrering är obligatorisk. Procedurerna för sådan registrering varierar beroende på gällande bestämmelser i den autonoma region där föreningen har sitt huvudkontor. För föreningar som lyder under lagen av 1974 finns det ett nationellt register och ett för varje provins.
Det finns också särskilda register för vissa föreningar som regleras genom särskilda system.
10. Kommersiell verksamhet
Godkänd.
11. Avyttring av tillgångar vid likvidation
Proceduren för avyttring av tillgångar i händelse av föreningens likvidation måste specificeras i stadgarna.

BESKATTNING

INDIREKT BESKATTNING

12. Artikel 13 i sjätte momsdirektivet.
Befrielser föreskrivna i artikel 13
Lag 37/1992 av den 28 december 1992 om mervärdesskatt befriar inte föreningar direkt, i det att olika skattesatser inte beror på föreningens juridiska form utan på verksamhetens art. Lagen föreskriver emellertid ett flertal för föreningar vanliga verksamheter som är skattebefriade eller avdragsgilla.
13. Andra särskilda undantag
Se punkt 12.
14. Momsbefrielse
Nej.

DIREKT BESKATTNING

15. Allmänna regler
Det finns ett flertal skatteförmåner för föreningar som klassas som allmännyttiga och som uppfyller de villkor som anges i artikel 42 i lagen om stiftelser och skatteeftergifter för privat deltagande i verksamhet för allmänhetens bästa.
1 – De är befriade från bolagsskatt med avseende på den verksamhet som utgör deras sociala eller särskilda mål, innefattande utökning av tillgångar genom förvärv eller överföringar av obligationer. De är också befriade vad avser vinst från kommersiell verksamhet om detta motsvarar föreningens mål eller särskilda syfte.
Inkomst av kommersiell verksamhet samt inkomst av kapital är inte befriad från skatt men är däremot föremål för vissa skatteeftergifter, särskilt "skattebandet" som är en fast skattesats om tio procent.
2 – De är undantagna från de flesta lokala skatter.
16. Föreningar som är undantagna från skattskyldighet eller åtnjuter skatteeftergifter
Föreningar som klassas som allmännyttiga och som uppfyller de villkor som anges i artikel 42 i lagen om stiftelser och skatteeftergifter för privat deltagande i verksamhet för allmänhetens bästa, under följande villkor:
– De måste sträva mot mål i allmänhetens intresse (socialhjälp, samhällsfrågor, utbildning, kultur, idrott, hälsa, utvecklingsarbete, miljöskydd, främjande av socialekonomiska ändamål, frivilligt socialt arbete, vetenskapligt arbete osv.).
– De måste använda minst 70 % av nettoinkomsten för sådana ändamål.

- De måste årligen inlämna räkenskaper i god ordning till det behöriga organet.
  - I händelse av likvidation måste tillgångarna anslås för uppfyllandet av mål i allmänhetens intresse.
  - De stadgeenliga representanterna måste vara förtroendevalda.
17. Kriterier för att erkännas som allmännyttig
- Dessa ges i artikel 4 i lagen om föreningar av 1964, ändrad genom lagen om stiftelser och skatteeftergifter för privat deltagande i verksamhet för allmänhetens bästa. Huvudkriterierna är följande:
- Den stadgade målsättningen skall ligga i allmänhetens intresse.
  - Verksamheten skall vara öppen för alla och inte begränsad till medlemmar.
  - Föreningens verksamhet skall bedrivas utan vinstsyfte, varvid eventuella vinster inte får delas ut och inga arvoden får betalas ut till kommittén för det arbete den utför.
  - Den måste ha de personella och materiella resurser som krävs för uppfyllandet av dess stadgeenliga mål.
  - Verksamheten måste ha varit igång kontinuerligt under två år sedan ansökan inlämnades.
18. Typer av föreningar som är undantagna
Se punkt 16 och 17.
19. Gåvor från privatpersoner
- Under vissa omständigheter och inom vissa gränser kan fysiska personer dra av gåvor till föreningar som åtnjuter skatteeftergift. Normalt uppgår detta avdrag till 20 % av gåvans värde. De samlade avdragsgilla utgifterna får dock inte överstiga 30 % av den beskattningsbara inkomsten.
20. Gåvor från företag

Organisationer som är juridiska personer får under vissa omständigheter dra av gåvor till föreningar som åtnjuter skatteeftergift. Detta avdrag får i de flesta fall inte överstiga 10 % av den beskattningsbara inkomsten.

Dessutom åtnjuter företag skatteeftergift för deltagande i verksamhet för allmänhetens bästa, särskilt för förvärv av konstverk som skänks som gåva och för stödjande och utveckling av viss konst.

20 a). Gåvor till utländska föreningar

Det finns ingen lag som reglerar föreningar i detta avseende (för stiftelser se punkt 24).

REDOVISNING OCH REVISION

21. Redovisning

Artikel 11 i dekreten av den 20 maj 1965 föreskriver att föreningar skall avge redovisning som visar samtliga intäkter och utgifter. Dessa räkenskaper skall tillställas samtliga medlemmar samt årligen föreläggas det ordinarie årsmötet jämte budget för påföljande år.

Räkenskaperna för föreningar i sådana autonoma kommuner som saknar regleringar angående dessa frågor skall sändas till provinsmyndigheterna, eller till justitieministeriet vad gäller de föreningar som godkänts som allmännyttiga.

Revision

Lagen av 1964 föreskrev att föreningar skulle revideras av myndigheterna, men detta upphävdes implicit av författningen av 1978. Föreningar som godkänts som allmännyttiga måste lämna en årsredovisning för föregående räkenskapsår till justitieministeriet.

STIFTELSER

22. Bildande
- En stiftelse kan grundas av en levande eller avliden person. I det förra fallet måste det finnas en skriven akt godkänd av notarie och i det senare måste grundandet vara stipulerat i ett testamente.
- Införande i ett stiftelseregister som sorterar under justitieministeriet är obligatoriskt och innebär det officiella bildandet av stiftelsen.
23. Definition
- Artikel 1 i lagen om stiftelser av 1994 definierar stiftelser som organisationer grundade utan vinstsyfte och vars tillgångar enligt grundarens önskan är permanent anvisade till ett ändamål i allmänhetens intresse.
24. Krav beträffande nationalitet
- Utländska medborgare kan bilda en stiftelse i Spanien.
- Dessutom kan utländska stiftelser, på samma sätt som de spanska, bedriva verksamhet i Spanien som står i samband med deras mål och åtnjuta de skatteeftergifter som beviljas spanska stiftelser förutsatt att de är representerade på spanskt territorium och att de är införda i stiftelseregistret.
- De kan vägras registrering om deras mål inte är i allmänhetens intresse eller om de inte är lagligt bildade enligt hemlandets lagstiftning (artikel 5 i ovannämnda lag).
25. Erhållande av status som juridisk person
- Stiftelser blir juridiska personer när de införs i urkundsregistret. De kan vägras registrering om detta beslut inte är förenligt med ovannämnda lag.
26. Rättskapacitet
- En stiftelses tillgångar kan bestå av alla varor och tillgångar som kan värderas i finansiella termer. Stiftelsen måste äga dessa och en förteckning över dem måste finnas i registret.

Tillgångarna förvaltas och avyttras av det organ som sköter stiftelsen i enlighet med stadgarna. Artikel 19 i ovannämnda lag sätter dock gränser för avyttrandet av stiftelsens tillgångar och föreskriver att myndigheterna i förväg måste godkänna vissa typer av transaktioner.

Dessutom får stiftelser inte äga andelar i handelsföretag som gör dem ansvariga för bolagets skulder. De får dock äga aktier i aktiebolag.

27. Avyttring av tillgångar vid likvidation

Tillgångar som blir över vid likvidationen av en stiftelse måste anvisas till privata organisationer vilkas verksamhet inte bedrivs i vinstsyfte eller till stiftelser som strävar efter mål i allmänhetens intresse, vilka specificerats i urkunden eller stadgarna. I avsaknad av sådan specifikation skall det styrande organet eller myndigheterna bestämma vart tillgångarna skall anvisas.

Genom avvikelse från dessa föreskrifter kan urkunden eller stadgarna icke desto mindre bestämma att dessa tillgångar skall anvisas till annat allmänt samfund som strävar mot mål i allmänhetens intresse (artikel 31 i ovannämnda lag).

SKATTESTATUS

- 28.
- Stiftelser som är lagenligt införda i registret och uppfyller de villkor som anges i artikel 42 i ovannämnda lag åtnjuter samma skatteeftergifter som föreningar (se punkt 15–20). För att komma i åtnjutande av dessa måste de uttryckligen ansöka om det och bli godkända av finansministeriet.

REDOVISNING OCH REVISION

29. Redovisning
- Stiftelsens ledning skall varje år göra en inventering, upprätta balans- och

resultaträkning samt avge en verksamhetsberättelse för stiftelsen och dess ekonomiska skötsel. Den måste också beviljas ansvarsfrihet för föregående års inkomster och utgifter. Samtliga dessa dokument skall insändas till myndigheterna.

Dessutom är extern revision obligatorisk under vissa omständigheter.

Inom tre månader före utgången av varje räkenskapsår skall ledningen upprätta en budget för nästkommande år och inlämna denna till myndigheterna (artikel 23 i ovannämnda lag).

30. Revision

Tillsyn av en högre myndighet är avsedd att bistå stiftelsen i dess utövande av sin rätt att existera och att säkerställa att dess stadgar och verksamhet är lagenliga. Denna tillsyn utövas av ett regeringsorgan för de stiftelser som omfattas av regeringens befogenhet.

Detta regeringsorgan är ansvarigt för revisionen av räkenskaperna. Det kan begära att rättsmakten tillfälligt ingriper i stiftelsen och kan överta ledningens ansvar under den period som domaren bestämmer.

FRANKRIKE

FÖRENINGAR

RÄTTSLIGA RAMAR

1. Lagfäst föreningsrätt?

Ja, enligt ingressen till författningen av 1958 som innehåller de principer som anges i deklARATIONEN om mänskliga och medborgerliga rättigheter av 1789, och genom det konstitutionella rådet (beslut av den 16 juli 1971, den franska Journal Officiel, 18 juli 1971).

2. Grundläggande definition

En förening är en överenskommelse genom vilken två eller flera personer på permanent basis sammanför kunskaper eller verksamhet för ett annat syfte än vinst (artikel 1 i lagen av 1901).

3. Lägsta antal grundare

Två.

4. Typer av föreningar

Ej godkänd eller faktisk förening.

Godkänd förening.

Förening godkänd som allmännyttig (ingen rättslig definition, godkänd genom beslut av staten)

5. Nationalitetskrav för medlemmar

Inga särskilda villkor.

6. Status som juridisk person och hur sådan erhålls

Ej godkänd förening är inte juridisk person.

Godkänd förening blir juridisk person genom att till de lokala myndigheterna anmäla föreningens namn, mål och säte samt namn, yrke, adress och nationalitet för styrelseledamöterna, och bifoga stadgarna i två exemplar. Denna anmälan skall publiceras i den franska Journal Officiel.

7. Rättskapacitet

En godkänd förening får endast förvärva, äga och förvalta lokaler för föreningens förvaltning och medlemsmöten samt fast egendom som är strikt nödvändig för de mål som den själv sätter (artikel 6 i lagen av 1901). Den får bara ta emot gåvor och arv om dess syfte uteslutande är bistånd, välgörenhet, vetenskaplig eller medicinsk forskning, eller om den är en kulturell förening, en släktförening eller en förening som är ansluten till en organisation som är godkänd som allmännyttig.

En förening som är godkänd som allmännyttig har en något vidare rättskapacitet, då termen "strikt" inte används. Den kan även förvärva skog och mark för skogsbruk, och den får ta emot gåvor och arv. Om den genom ett testamente erhåller en fastighet som inte är nödvändig för dess verksamhet, måste föreningen sälja den och behålla pengarna. Den välgörenhet som föreslås måste i varje enskilt fall på förhand godkännas av myndigheterna.

8. Stadgar

Ingen obligatorisk form för stadgar som reglerar medlemmarnas mellanhavanden.

9. Registreringskrav

Ingen obligatorisk registrering (se punkt 6 angående anmälningsförfarandet).

10. Kommersiell verksamhet

Inte förbjuden vare sig i lagen av 1901 eller i rättspraxis. Vinst är tillåten.

11. Avyttring av tillgångar vid likvidation

Nettotillgångarna får inte överföras till medlemmarna. I enlighet med stadgarna eller årsmötet överförs de normalt till en organisation vars verksamhet bedrivs utan vinstsyfte och som strävar mot ett liknande mål.

SKATTESTATUS

INDIREKT BESKATTNING

12. Artikel 13 i sjätte momsdirektivet
Alla undantag enligt artikel 13 synes återfinnas i den allmänna skattelagen (Code Général des Impôts).
13. Andra särskilda undantag
Vissa befrielser från registreringskatter.
14. Momsbefrielse
Inga.

DIREKT BESKATTNING

15. Allmänna regler
När föreningar är befriade från moms och verkar utan vinstsyfte är de inte underkastade bolagsbeskattning såsom bolagsskatt, lärlingskatt och handelsskatt.
Om de inte är skattskyldiga för affärsverksamhet till ordinarie skattesats, är de underkastade beskattning av tillgångarna.
Alla föreningar är föremål för lokal beskattning, utom vad gäller oinredda lokaler och sådana som är öppna för allmänheten, samt fastighetsskatt för alla som äger lokaler, förutom lågkostnadslokaler.
När de är befriade från moms skall de betala löneskatt. Om de har mer än tio anställda är de skyldiga att betala arbetsgivaravgiften för yrkesutbildning och byggnadsförbättring.
De är skattskyldiga för inkomster av tillgångarna.
16. Föreningar undantagna från skattskyldighet
Om en förening önskar syssla med vissa speciella verksamheter måste den erhålla officiellt tillstånd. Detta gäller t.ex. turism och fritidsverksamhet, vissa "godkända" verksamheter inom

hälsovård, socialt arbete eller medicinskt/socialt arbete, verksamheter som betraktas som offentlig service, dvs. tillhandahållande av jakt- eller fiskemöjligheter, organisation av idrottstävlingar m.m.

Föreningar godkända som allmännyttiga. Ansökan om godkännande görs till inrikesministeriet och beviljas under vissa omständigheter genom ett regeringsdecret. Att vara godkänd medför vissa skyldigheter, men ger en vidare rätt att ta emot gåvor samt att förvärva och äga lokaler.

17. Kriterier för att erkännas som allmännyttig verksamhet

Den skall vara en godkänd förening och ha verkat som sådan i tre år. Den skall främja ett mål i allmänhetens intresse, täcka mer än ett lokalt område och ha minst 200 medlemmar. Den skall slutligen också ha stadgar enligt en modell som utfärdats av regeringen.

18. Mål som berättigar till undantag

Undantag från beskattning meddelas av staten som tilldelar föreningar uppgifter med anknytning till offentlig service. Dessa föreningar får olika typer av stöd som är föremål för administrativa begränsningar och noggrann kontroll. Exempelvis ger en regeringsförordning ("ordonnance") av den 8 augusti 1985 idrottsföreningar monopol på anordnandet av tävlingar.

19. Gåvor från privatpersoner

Privata gåvor är avdragsgilla till skattesatsen 1,25 % av beskattningsbar inkomst för erkända föreningar och till 5 % för stiftelser och föreningar som godkänts som allmännyttiga. Dessa gåvor ger rätt till nedsättning av skatten med 40 % av gåvans värde (50 % när de är avsedda för fri kost eller logi för mindre gynnade personer). Endast de gåvor som ges till en fransk förening eller en utländsk förening verksam i Frankrike är avdragsgilla.

20. Gåvor från företag
- Gåvor från företag är avdragsgilla till satsen 37 % eller 42 % av den beskattningsbara inkomsten upp till 2 % av omsättningen (godkända föreningar) och 0,3 % av omsättningen (föreningar godkända som allmännyttiga och stiftelser).
- Endast gåvor som ges till en fransk förening eller en utländsk förening verksam i Frankrike är avdragsgilla.

REDOVISNING OCH REVISION

21. Redovisning
- Endast föreningar som godkänts som allmännyttiga, föreningar som får stöd från de lokala myndigheterna samt föreningar som sysslar med affärsverksamhet ovanför vissa trösklar (beträffande omsättning, balansomslutning eller antal anställda), är enligt lagen skyldiga att upprätta formell redovisning.

STIFTELSE

RÄTTSLIGA RAMAR

22. Bildande
- Allmännyttig stiftelse: Utkast till stadgar skall tillställas inrikesministeriet och sedan regeringen, som genom att godkänna stiftelsen ger den rätt att erhålla sitt kapital. Stadgarna skall utformas enligt den modell som regeringen har utformat. Denna anger den administrativa kommitténs sammansättning. Den följer vanligen en tredjedelsprincip där en tredjedel av ledamöterna utses av grundarna, en tredjedel av myndigheterna och en tredjedel av stiftelsens ledning.
- Skyddad stiftelse: Upprättas inom en allmännyttig stiftelse utan att utgöra en egen juridisk enhet (sällsynt).

Affärsdrivande stiftelse (lag av den 4 juli 1990): Dessa har inget behov av att bli godkända som allmännyttiga stiftelser. De bildas för en bestämd tidsperiod – vanligtvis 5 år med möjlighet till förlängning – och deras verksamhetsprogram godkänns av de administrativa myndigheterna.

23. Grundläggande definition
- Oåterkalleligt avträdande av varor, rättigheter och resurser för att verka för ett mål utan vinstsyfte och i allmänhetens intresse.
24. Krav beträffande nationalitet
- Per definition består en tredjedel av den administrativa kommittén av behöriga personer som representerar myndigheterna och särskilt utsedda personer. En utländsk stiftelse måste godkännas som allmännyttig för att få vara permanent verksam i Frankrike eller för att få samma rättigheter som en fransk stiftelse.
25. Erhållande av status som juridisk person
- Stiftelsen blir juridisk person när dekretet om godkännande som allmännyttig stiftelse har utfärdats av regeringen och publicerats i den franska Journal Officiel.
26. Rättskapacitet
- Samma villkor för mottagande av gåvor som för en förening godkänd som allmännyttig, men med en mera omfattande rätt att äga tillgångar inklusive fastigheter.
27. Avyttring av tillgångar vid likvidation
- Som för föreningar som godkänts som allmännyttiga (se punkt 11), men godkännande erfordras från den administrativa myndigheten.

SKATTESTATUS

28. Se föreningar.

REDOVISNING OCH REVISION

För revision och skyldighet att upprätta redovisning gäller samma som för föreningar som godkänts som allmännyttiga.

IRLAND

FÖRENINGAR

RÄTTSLIG STÄLLNING

1. Lagfäst föreningsrätt?

Den generella rätten att bilda förening garanteras av artikel 40.6 i författningen. Den mera specificerade rätten att bilda förening för icke-statliga organisationer regleras i lagstiftningen om bolag (Companies Act) samt i lagstiftningen om industri- och understödsföreningar (Industrial and Provident Societies Legislation).

2. Grundläggande definition

Det finns ingen särskild definition av termen förening eller liknande i irländsk lag. Den speciella form en förening antar beror på den rättsliga struktur som väljs. Mer om detta följer nedan.

3. Typer av föreningar

Det finns följande tre huvudtyper av strukturer som avser icke-statliga organisationer:

a) Oinkorporerade föreningar: Sådana föreningar kan ha skrivna stadgar. Dessa anger i så fall föreningens syften och mål samt eventuellt uppgifter rörande medlemskap och den styrande kommittén. I rättsliga termer är stiftelseurkunden ett kontrakt eller en bindande överenskommelse mellan medlemmarna i gruppen, vilka skall följa villkoren i överenskommelsen, dvs. att söka uppnå det syfte som fastslagits i stiftelseurkunden, att utföra sina uppgifter enligt urkunden osv. Medan urkunden är rättsligt bindande mellan medlemmarna i gruppen har den ingen effekt gentemot icke medlemmar. Gruppen är följaktligen inte ett självständigt rättssubjekt.

b) Bolag begränsat av garanti (Company Limited by Guarantee): Detta är en variant av den vanliga formen av juridisk person för affärsdrivande företag i Irland. I den här typen av bolag finns det inga aktier och medlemmarna garanterar helt enkelt att betala ett visst (vanligen nominellt) belopp för att täcka bolagets skulder om det avvecklas.

c) Industri- och understödsförening (Industrial and Provident Society): Denna typ av struktur används ofta av kooperativ. Många av de regler som rör industri- och understödsföreningar är i praktiken identiska med dem som rör bolag begränsat av garanti. Det finns emellertid en viktig skillnad i det att en grupp kan bilda ett begränsat bolag för vilket lagligt syfte som helst, medan en förening måste bildas "för att bedriva industri, affärsverksamhet eller handel" för att bli registrerad som industri- och understödsförening.

Det finns även andra typer av strukturer som kan komma ifråga för icke-statliga föreningar (förvaltningsbolag, privata sjuk- och finansieringskassor osv.). Ovanstående tre strukturer är dock de huvudtyper som normalt förekommer i Irland.

4. Lägsta antal grundare

Både bolag begränsade av garanti och industri- och understödsföreningar måste ha minst sju medlemmar. Det finns inget lagfäst minimikrav för oinkorporerade föreningar.

5. Nationalitetskrav för medlemmar

Det finns inga särskilda krav på nationalitet för de tre huvudtyperna.

6. Status som juridisk person och hur sådan erhålls

Den oinkorporerade föreningen är inget självständigt rättssubjekt. Både bolag begränsade av garanti och industri- och understödsföreningar är juridiska personer. Detta uppnås genom att man lämnar in föreningens urkund i

erforderlig form till det statliga organ som har rätt att godkänna föreningen. Urkunden är därefter tillgänglig för allmänheten.

7. Rättskapacitet

Föreningens rättskapacitet fastslås i urkunden. När det gäller bolag begränsat av garanti kallas denna "Memorandum and Articles". När det gäller industri- och understödsföreningar kallas denna "the Rules". Det finns inga särskilda begränsningar i rättskapaciteten för icke-statliga föreningar andra än de som allmänt anges i lagstiftningen för juridiska enheter.

8. Stadgar

För bolag begränsade av garanti gäller att stadgarna måste upprättas på ett sätt som är acceptabelt för bolagsbyrån (Companies Office), som är den aktuella registreringsenheten.

Standardformuleringar för bolagsordningar finns i lagstiftningen om bolag och dessa eller varianter på dessa används normalt av bolagen. När det gäller industri- och understödsföreningar måste reglerna accepteras av Registrar for Friendly Societies, som är registreringsinstans. Det finns inga officiella standardutformningar, men registret har godkänt olika formuleringar som upprättats av icke-statliga organisationer och dessa eller varianter av dem används normalt.

9. Registreringskrav

Som nämnts ovan skall båda typerna av föreningar registreras hos vederbörande registreringsinstans. Förutom detta finns inga särskilda registreringskrav.

10. Kommersiell verksamhet

Det finns ingen särskild begränsning av föreningarnas möjligheter att bedriva kommersiell verksamhet. Om en förening önskar erhålla befrielse från vissa skatter hos skattemyndigheterna måste den dock vara "föremål för en bindande försäkran om uteslutande välgörande ändamål",

dvs. föreningens urkund eller regler måste innehålla en bindande klausul som garanterar att erhållna medel endast används för välgörande ändamål. Dessutom är det osannolikt att en urkund som innehåller delar av kommersiell natur betraktas som välgörenhetsmässig av skattemyndigheterna.

11. Avyttring av tillgångar vid likvidation

Lagstiftningen om bolag innehåller liksom lagstiftningen om industri- och understödsföreningar inga allmänna begränsningar beträffande avyttring av tillgångar vid likvidation. Om en förening vill bli betraktad som välgörenhetsmässig av skattemyndigheterna kommer myndigheterna normalt att kräva att tillgångarna vid likvidation av föreningen skall föras över till en annan välgörenhetsorganisation.

SKATTESTATUS

INDIREKT BESKATTNING

12. Artikel 13 i sjätte momsdirektivet

Artikel 13 har införlivats i Irland.

13. Särskilda skattebefrielser

Särskilda skattebefrielser som gäller icke-statliga organisationer (inklusive dem som krävs av sjätte momsdirektivet) innefattar följande verksamheter:

- a) Utbildning och yrkesutbildning.
- b) Hälso- och sjukvård eller behandling som tillhandahålls av sjukhus, vårdhem, klinik eller liknande inrättning.
- c) Service för skydd av vård av barn och ungdom.
- d) Tillhandahållande av varor och tjänster med nära anknytning till välfärd och social trygghet av organisationer vilkas verksamhet inte har ett vinstsyfte.
- e) Tillhandahållande av varor och tjänster till förmån för medlemmar av

organisationer vilkas verksamhet bedrivs utan vinstsyfte och vilkas syften i första hand är av politisk, facklig, religiös, fosterländsk, filosofisk, filantropisk eller medborgerlig natur.

14. Momsbefrielse

Skattebefriade objekt omfattar medicinsk utrustning, dvs. rullstolar och handikappfordon, ortopedisk utrustning, rollatorer, kryckor och liknande utrustning.

DIREKT BESKATTNING

15. Allmänna regler

Lagstiftningen om bolag och lagstiftningen om industri- och understödsföreningar innehåller inga allmänna befrielser från beskattning vad gäller icke-statliga organisationer.

16. Föreningar undantagna från skattskyldighet

Ett bolag begränsat av garanti och, mer sällan, en industri- och understödsförening kan, på grundval av sin välgörenhetsstatus, ansöka om befrielse från olika skatter hos skattemyndigheterna. För att betraktas som välgörande skall föreningens mål och befogenheter vara sådana att varje ändamål som dess inkomst eller egendom kan användas för är välgörande. Som nämnades ovan skall dessutom dess huvudändamål samt användning av inkomster och egendom styras av en bindande försäkran. Det betyder att föreningen enligt lag är skyldig att endast främja det uttryckta huvudmålet och att använda sin inkomst och egendom uteslutande för detta mål.

17. Kriterier för undantag

För att betraktas som välgörenhet måste föreningens mål omfattas av någon av följande rubriker:

- a) Främjande av utbildning.
- b) Främjande av religion.

c) Befrielse från fattigdom.

d) Annat arbete av välgörande art till förmån för samhället.

Förutom att uppfylla ovannämnda krav skall föreningen föra räkenskaper som årligen revideras och på begäran hålla dessa tillgängliga för skattemyndigheterna. Den skall förbjuda utbetalning av avgifter och löner (bortsett från ersättningar för utlägg) till medarbetare och styrelseledamöter för utfört arbete. Den skall också uppfylla andra kriterier som redan har beskrivits inklusive dem som rör likvidation av föreningen.

De skatter som en organisation kan befrias från omfattar inkomstskatt, bolagsskatt, realisationsvinstskatt, skatt på inkomst av kapital samt skatt och stämpelavgifter vid förvärv, överlåtelse och upplåtelse av mark.

Det förekommer ingen skattebefrielse beträffande moms och anställda är skyldiga att betala inkomstskatt och socialförsäkringsavgifter.

18. Gåvor från privatpersoner och företag

Under vissa omständigheter kan gåvor från privatpersoner och företag bli föremål för skattelättnader. En av de viktigaste lättnaderna av betydelse för den icke-kommersiella sektorn är att gåvor för 100–10 000 irländska pund till vissa utbildningsanstalter kan berättiga till skattelättnad.

REDOVISNING OCH REVISION

19.

Det finns ingen särskild tillsyn av oinkorporerade föreningar. Bolag är

föremål för rapporterings- och redovisningskrav från bolagsbyrån. Årsredovisning skall läggas fram och förteckning skall föras över förändring i medlemskår, ledning m.m. I stort sett liknande rapporteringsskyldigheter föreligger för industri- och understödsföreningar (som rapporterar till Registrar of Friendly Societies). I ytterlighetsfall kan inspektörer utses för att undersöka dessa föreningars verksamhet. Föreningar som regelbundet underlåter att avge självdeklaration blir avregistrerade. I allmänhet är dock redovisnings- och tillsynskraven inte särskilt hårda. Vad beträffar välgörenhetsorganisationer har skattemyndigheterna en övervakande funktion, men i praktiken är den inte särskilt besvärande.

STIFTELSER

Det finns ingen särskild lagstiftning för "stiftelser" på Irland. En association som har godkänts som välgörande av skattemyndigheterna kan ansöka hos kommissionären för välgörenhetsdonationer och arv om att bli inkorporerad under välgörenhetslagen av 1973. Emellertid finns det bara ungefär 25 sådana associationer på Irland.

ITALIEN

FÖRENINGAR

RÄTTSLIGA RAMAR

1. Lagfäst föreningsrätt?
Artikel 2 och 18 i författningen. Artikel 14 till 22 i civillagen. Lag av den 27 februari 1985, lag nr 266 av den 11 augusti 1991 om frivilligorganisationer.
2. Definition
Lagen ger ingen definition. I praktiken är det varje stadigvarande organisation av ett antal personer som främjar ett gemensamt intresse, dock ej vinständamål.
3. Lägsta antal grundare
Nej.
4. Typer av föreningar
Godkända föreningar.
Icke godkända föreningar.
Kommittéer.
5. Nationalitetskrav för medlemmar
Inga restriktioner.
6. Status som juridisk person och hur sådan erhålls
Endast för godkända föreningar. Det följer då på myndigheternas dekret om godkännande. Ett villkor för sådant godkännande är att ha tillräckliga tillgångar för att kunna främja stadgade mål. Rätten att godkänna juridiska personer kan tillfalla presidenten för italienska ministerrådet, regionen eller prefekterna beroende på verksamhetens territoriella räckvidd.
Det finns vissa hinder för icke godkända föreningar (se punkt 7).
7. Rättskapacitet
Privata juridiska personer kan inte förvärva fastigheter eller ta emot gåvor, arv eller ens donationer utan tillstånd från myndigheterna. Ett godkännande betraktas som det villkor som gör att förvärvet träder i kraft. Begränsningarna hos den icke godkända föreningen består i inskränkt självständighet rörande tillgångar, i det att personer som i föreningens namn agerar för föreningens räkning också är ansvariga för föreningens skulder. Lag nr 52 av den 27 februari 1985 tillåter nu icke godkända föreningar att förvärva fast egendom. Icke godkända föreningar och kommittéer kan uppträda som part i en rättegång.
Frivilligorganisationer som registreras får förvärva de tillgångar som är nödvändiga för deras verksamhet och ta emot gåvor och donationer, även om de har form av godkända föreningar.
8. Stadgar
För att godkännande skall beviljas måste stiftelseurkunden upprättas i form av ett offentligt dokument. Det finns vissa minimikrav.
9. Registreringskrav
Inget krav, men om en förening inte är registrerad är ledningen tillsammans med föreningen fullt ut ansvarig för dess skulder (artikel 33 i civillagen).
10. Kommersiell verksamhet
Föreningar får syssla med kommersiell verksamhet. Denna verksamhet får inte syfta till att uppnå en penningmässig vinst, utan endast till att främja uppnåendet av föreningens mål. Om å andra sidan den kommersiella verksamheten är oberoende av föreningens mål, kan föreningen bli betraktad som ett bolag, med viktiga skattemässiga och sociala effekter. Artikel 24 i civillagen föreskriver att medlemmar inte har rätt till del i vinsten.
11. Avyttring av tillgångar vid likvidation

Kvarvarande tillgångar avyttras i enlighet med stiftelseurkunden eller stadgarna. I avsaknad av särskilda bestämmelser gäller de beslut som togs av det föreningsmöte som beslutade om likvidationen. Om sådana beslut saknas avgör myndigheterna.

SKATTESTATUS

INDIREKT BESKATTNING

12. Artikel 13 i sjätte momsdirektivet
Ja.
13. Andra särskilda undantag
Varor och tjänster som tillhandahålls av frivilligorganisationer är befriade från moms. Frivilligorganisationer är också befriade från registreringskatt och skatter i anslutning till stiftandet samt skatt på alla handlingar som rör frivilligorganisationers verksamhet.
Befrielse från skatt på gåvor, överlåtelse och markregistrering samt från skatt på värdeökning på fast egendom (INVIM) för föreningar som erhåller gåvorna. Detta gäller även donationer och arv.
14. Momsbefrielse
Nej.

DIREKT BESKATTNING

15. Allmänna regler
Godkända och icke godkända föreningar är skattepliktiga för inkomstskatt för juridiska personer (IRPEG), som är proportionell mot summan av inkomster som erhålls från mark, intäkter av markinkomstkaraktär, inkomst av kapital och inkomst av kommersiell verksamhet, vare sig den är tillfällig eller ej. Belopp som betalas av medlemmarna som bidrag eller som medlemsavgifter ingår inte i den beskattningsbara inkomsten.

16. Föreningar undantagna från skattskyldighet
Inkomstskatt för juridiska personer sänks med 50 % för historiska, litterära, vetenskapliga, experimentella och forskningsinriktade sällskap som huvudsakligen främjar kulturella mål.
Vinster från mindre handels- och tillverkningsverksamhet hos frivilligorganisationer är inte skattepliktiga om de används för föreningens egna mål.
17. Kriterier för undantag
Juridisk person som är frivilligorganisation enligt lag nr 266/91.
18. Kriterier för erhållande av skatteeftergift
För frivilligorganisationer måste skattebefrielse anges i de kriterier som föreskrivs i ett mellanministeriellt dekret (omfattande socialministern och finansministern), vilket håller på att utformas.
19. Gåvor från privatpersoner
Gåvor i allmänhetens intresse, för humanitära, religiösa eller politiska mål, får dras av upp till en gräns av 2 %.
Denna gräns får överskridas när gåvan ges till organisationer för stöd till studier, forskning, informations-spridning, förvärv, underhåll eller restaurering av kulturskatter eller till institutioner som organiserar mässor och utställningar med ett särskilt kulturellt eller vetenskapligt inslag, med tillstånd av kulturministeriet.
Gåvor till centralinstitutet för stöd åt den italienska katolska kyrkans prästerskap och till hjälp för människor i utvecklingsländer är avdragsgilla upp till ett tak av 2 miljoner italienska lire.
Gåvor till registrerade frivilligorganisationer är inte längre avdragsgilla. Det enda avdrag som för närvarande är möjligt är det som rör å ena sidan en organisation som är föremål för bolagsbeskattning och å andra sidan en frivilligorganisation som är juridisk

person. Att vara införd i det regionala registret för frivilligorganisationer är alltså inte längre tillräckligt.

20. Gåvor från företag
Som i fallet med privatpersoner kan gåvor till ändamål i allmänhetens intresse eller till humanitära, religiösa eller politiska ändamål dras av upp till ett tak av 2 %.
- 20 a). Gåvor till utländska föreningar
För föreningar med sina kontor i Italien är reglerna desamma, förutsatt att föreningarna är införda i ett regionalt register i Italien.

REDOVISNING OCH REVISION

21. Den administrativa myndigheten har rätt att revidera och granska.

STIFTELSE

22. Bildande
Stiftelsedokument (unilateralt dokument *inter vivos* i form av en offentlig handling eller ett testamente).
23. Definition
Privat juridisk person med tillgångar som är avdelade för ett mål.
24. Krav beträffande nationalitet
Nej.
25. Erhållande av status som juridisk person
Genom godkännande av regeringen i form av ett dekret från presidenten i det italienska ministerrådet.
26. Rättskapacitet
Som för godkända föreningar.
27. Avyttring av tillgångar vid likvidation
Om ingenting anges i stadgarna anvisar myndigheterna tillgångarna till andra organisationer med liknande mål.

SKATTESTATUS

28.
Historiska, litterära, vetenskapliga och experimentella stiftelser och forskningsstiftelser med uteslutande kulturella mål enligt betydelsen i artikel 6 av presidentiellt dekret nr 601/73 åtnjuter en minskning med 50 % av den beskattningsbara inkomsten för juridiska personer. Import av varor till stiftelser med målet att ge bistånd eller utföra välgörenhetsarbete, utbildning, studier eller forskning är undantagna från moms. Som en generell princip är stiftelser som inte är sysselsatta med affärsmässig jordbruks- eller handelsverksamhet inte momspliktiga i betydelsen i artikel 4 i presidentiellt dekret nr 633/72.

REDOVISNING OCH REVISION

29. Redovisning
Nej.
30. Revision
Myndigheterna har rätt att kontrollera stiftelser, vilket huvudsakligen består i rätten att ändra stiftelsens mål när detta har uppnåtts eller blivit meningslöst eller omöjligt att uppfylla. De har rätt att samordna stiftelsers verksamhet och kan gruppera dem tillsammans när deras tillgångar har blivit otillräckliga.

LUXEMBURG

FÖRENINGAR

RÄTTSLIGA RAMAR

1. Lagfäst föreningsrätt?
Ja, i artikel 26 i författningen av den 17 oktober 1868 i dess senaste lydelse, lagen ändrad den 21 april 1928 om föreningar och stiftelser som verkar utan vinstsyfte och lagen av den 11 maj 1936 som garanterar föreningsrätten.
2. Grundläggande definition
Artikel 1 i lagen av den 21 april 1928 definierar en förening som verkar utan vinstsyfte som en förening som inte är engagerad i industri- eller handelsverksamhet och som inte strävar efter materiell vinst för sina medlemmar.
3. Lägsta antal grundare
Tre.
4. Typer av föreningar
Föreningar som verkar utan vinstsyfte (ASBL).
Faktiska föreningar.
5. Nationalitetskrav för medlemmar
Inga begränsningar.
6. Status som juridisk person och hur sådan erhålls
Föreningen blir juridisk person samma datum som stadgarna publiceras.
7. Rättskapacitet
En förening som verkar utan vinstsyfte (Association sans but lucratif, ASBL) får endast äga, som sin egen egendom eller på annat sätt, de lokaler som är nödvändiga för uppfyllandet av det stadgeenliga målet. Det finns ingen begränsning angående möbler.
Gåvor skall godkännas genom dekret av storhertigen om deras värde överstiger 500 000 LUF.

8. Stadgar
Skriftligt dokument som är vederbörligen bestyrkt eller har privat underskrift.
9. Registreringskrav
Stiftelseurkunden skall registreras. Stadgarna, styrelseledamöternas fullständiga namn, verksamheter/yrken och adresser samt uppgift om föreningens säte skall deponeras hos affärs- och handelsregistret. Varje ändring måste också deponeras. En alfabetisk förteckning över medlemmarna skall deponeras, samma månad som stadgarna publiceras, hos domstolskansliet i det distrikt där föreningen har sitt säte. Förteckningen skall uppdateras årligen.
10. Kommersiell verksamhet
Verksamhet i vinstsyfte är inte förbjuden, men den skall vara tillfällig och sidoordnad i förhållande till huvudverksamheten.
11. Avyttring av tillgångar vid likvidation
Om stadgarna inte innehåller några bestämmelser skall beslut fattas av årsmötet. Om mötet inte kan fatta beslut fastställer exekutorerna ett ändamål som ligger så nära det sociala syftet som möjligt.

SKATTESTATUS

INDIREKT BESKATTNING

12. Artikel 13 i sjätte momsdirektivet
Ja.
13. Andra särskilda undantag
Verksamheter med ett utbildningsmässigt mål som organiseras av allmänna eller privata organisationer. Verksamheter som drivs av ungdomshärbärgen, organisatörer av idrotts-tävlingar eller vetenskapliga, kulturella,

bildande, ekonomiska eller professionella evenemang, där intäkterna är avsedda att huvudsakligen täcka organisatoriska kostnader, teaterföreställningar, konferenser och medicinska och paramedicinska tjänster, förutsatt att dessa undantag inte snedvrider konkurrensen.

14. Momsbefrielse
Inga.

DIREKT BESKATTNING

15. Allmänna regler
Enligt artikel 159 i Luxemburgs skattelag är en förening av typ ASBL föremål för bolagsbeskattning (IRC). Alla som är föremål för bolagsbeskattning är också föremål för förmögenhetsskatt. Artikel 25 i lagen av den 29 december 1971 fastställer registrerings-, arvs- och successionsregler. För gåvor och donationer *inter vivos* är skattesatsen 6 %.
16. Föreningar undantagna från skattskyldighet
Artikel 161 i skattelagen medger befrielse från bolagsbeskattning för organisationer som uteslutande och direkt stödjer kulturella eller välgörande ändamål eller ändamål i allmänhetens intresse. De är dock likafullt skattepliktiga om de bedriver industriell eller kommersiell verksamhet. Beträffande föreningar som verkar utan vinstsyfte är endast oegennyttig verksamhet befriad från skatt och inte sidoordnad eller tillfällig verksamhet in vinstsyfte.
17. Kriterier för undantag
Föreningar som verkar utan vinstsyfte och som stödjer välgörande eller religiösa ändamål eller ändamål i allmänhetens intresse (hälsovård, ungdoms- och idrottsverksamhet, vetenskaplig, artistisk och kulturell

verksamhet) kan anses verka i allmänhetens intresse.

18. Målsättningar som berättigar till undantag
Ansökan skall göras till justitieministeriet. Ändamålet får inte vara att skapa vinst och det skall vara erkänt i allmänhetens intresse i enlighet med stadgarna. En storhertigförordning, antagen med bifall av Conseil d'Etat, fastställer status och skatteeftergift. Skattebefrielse medges sedan på grundval av skattelagstiftningen.
19. Gåvor från privatpersoner
Gåvor över 5 000 LUF per år är avdragsgilla upp till ett tak av 10 % av den totala inkomsten eller 10 000 000 LUF. En gåva måste ges till en erkänd organisation i allmänhetens intresse eller någon annan organisation som erkänts som sådan i lagen.
20. Gåvor från företag
Samma regler tillämpas för företag etablerade i Luxemburg.
- 20 a). Gåvor till utländska föreningar
Sådana gåvor är inte avdragsgilla.

REDOVISNING OCH REVISION

21. Redovisning
För att bli godkänd att ta emot gåvor, måste årsredovisningarna, eller åtminstone redovisningen för de tio senaste räkenskapsåren, deponeras hos domstolsregistret vid föreningens bildande.

STIFTELSER

22. Bildande
Överlåtelse av tillgångar genom bevittnat dokument eller testamente, med

godkännande genom storhertigförordning.

23. Definition

Stiftelsens potentiella verksamhetsområde är fastställt i lagstiftningen eftersom de enda organisationer som erkänns som stiftelser är sådana som bedriver filantropisk, religiös, vetenskaplig, konstnärlig, pedagogisk, social, turstinriktad och idrottslig verksamhet, och använder intäkter som huvudsakligen kommer från kapital som erhållits antingen när stiftelsen bildades eller senare, och inte sysslar med kommersiell verksamhet.

24. Krav beträffande nationalitet

Inga.

25. Erhållande av status som juridisk person

Samtidigt som stadgarna godkänns genom storhertigförordningen.

26. Rättskapacitet

Som för föreningar.

27. Avyttring av tillgångar vid likvidation

Som det anges i stadgarna. I annat fall anvisar justitieministeriet dem till ett ändamål så nära det som föreningen bildades för som möjligt.

räkenskaper inlämnas till justitieministeriet. Dessa dokument publiceras i "Mémorial".

30. Revision

Artikel 40 i lagen av 1928 föreskriver att justitieministern skall säkerställa att stiftelsens tillgångar används för det ändamål för vilket stiftelsen bildades.

SKATTESTATUS

28. Som för föreningar.

REDOVISNING OCH REVISION

29. Redovisning

Varje år, senast två månader efter räkenskapsårets utgång, skall budget och

NEDERLÄNDERNA

FÖRENINGAR

RÄTTSLIGA RAMAR

1. Lagfäst föreningsrätt?
Ja, föreningsrätten är tillerkänd alla som är bosatta i Nederländerna (artikel 1 och 8 i författningen).
2. Grundläggande definition
Enligt artikel 2.26 i civillagen (Burgerlijk Wetboek) är en förening en juridisk person som består av medlemmar och är bildad för ett särskilt ändamål annat än det som anges för kooperativ och ömsesidiga bolag¹³. Den bildas genom en multilateral rättslig handling. Den får inte dela ut vinst till medlemmarna.
3. Lägsta antal grundare
Två.
4. Typer av föreningar
Förening under enskilt sigill.
Förening genom attesterad handling.
Statslös förening (internationell förening som inte lyder under något särskilt domsrättsområde, inte reglerad i lag men erkänd av rättspraxis).
5. Nationalitetskrav för medlemmar
Inga villkor.
6. Status som juridisk person och hur sådan erhålls
Full status: Föreningar vars stadgar offentliggörs i en attesterad handling (inkorporering av stadgarna i en attesterad handling kan också göras sedan föreningen bildats). En sådan förening skall införas i föreningsregistret.

Begränsad status: Föreningar vars stadgar inte är inkorporerade i en attesterad handling. Införandet av en sådan förening i föreningsregistret får till följd att styrelseledamöternas ansvar begränsas. Styrelseledamöterna blir bara instämnda om den andra parten hävdar att föreningen inte har uppfyllt sina skyldigheter.

Utländsk förening: Nederländerna följer principen med inkorporering. En förening som bildats utomlands erkänns i Nederländerna och den utländska lag som är tillämplig (som avgör huruvida föreningen blir juridisk person eller ej) styr föreningens verksamhet i Nederländerna.

7. Rättskapacitet
Föreningar vars stadgar är inkorporerade i en attesterad handling har full rättskapacitet. De kan ingå skuldförbindelser, ta emot arv och förvärva fast egendom utan begränsningar. Föreningar vars stadgar inte är inkorporerade i en attesterad handling (begränsad status) kan inte förvärva registrerade föremål eller ta emot arv.
8. Stadgar
Ingen obligatorisk form, såvida stadgarna inte är inkorporerade i en attesterad handling. För sådana fall finns innehåll angivet.
9. Registreringskrav
Endast för föreningar bildade genom en attesterad handling eller godkända i en attesterad handling. Denna handling skall införas i ett register som upprätthålls för detta ändamål av handels- och industrikammaren på den ort där föreningen har sitt säte.
10. Kommersiell verksamhet
En förening får bedriva kommersiell verksamhet men vinsten får inte delas ut till medlemmarna. Föreningens målsättning får inte vara att skapa vinst och dela ut den till medlemmarna.
11. Avyttring av tillgångar vid likvidation

¹³ Dessa är associationsformer i nederländsk lag.

Stadgarna för en förening som är bildad genom en attesterad handling måste ange antingen hur tillgångarna skall avyttras vid en likvidation, eller en procedur för hur avyttringen skall bestämmas (civillagen och artikel 2:27 f i författningen). Sedan borgenärerna har erhållit betalning fördelas återstoden av tillgångarna på de parter (proportionellt efter deras rätt) som enligt stadgarna har rätt till dem. I annat fall tillfaller de medlemmarna. Om ingen gör anspråk på återstoden av tillgångarna tillfaller de staten, som i sin tur så långt det är möjligt anvisar dem i enlighet med stiftelsens målsättning (civillagen artikel 23 b 1).

SKATTESTATUS

INDIREKT BESKATTNING

12. Artikel 13 i sjätte momsdirektivet
Alla befrielser som är tillämpliga på föreningar gäller.
13. Andra särskilda skattebefrielser
Det finns ett flertal skattebefrielser för varor och tjänster som tillhandahålls av föreningar och särskilda befrielser för föreningars tillhandahållande av tjänster och relaterade varor åt sina medlemmar. Detta förutsätter dock att skattebefrielserna inte medför någon konkurrensbegränsning och att organisationen inte försöker dela ut vinsten till medlemmarna.
14. Momsbefrielse
Nej.

DIREKT BESKATTNING

15. Allmänna regler
Inkomstskatt: Generellt sett är föreningar underkastade den vanliga skattelagstiftningen. Det finns ingen särskild beskattning för föreningar (juridiska personer). En förening kan bli föremål för bolagsbeskattning (VPB) om den bedriver affärsverksamhet som konkurrerar med annan affärsverksamhet som är underkastad bolagsbeskattning, och i så fall med avseende på den vinst som uppstår genom denna verksamhet.
Skatt på fast egendom: Föreningar med real rättighet till fast egendom eller användarna av sådan egendom måste betala lokal skatt.
16. Föreningar undantagna från skattskyldighet
Det finns ingen exakt definition. Artikel 24.4 i lagen om fastighetsskatt föreskriver skattebefrielse för erkända organisationer som verkar i allmänhetens intresse.
En förening i allmänhetens intresse är helt befriad från bolagsskatt om den årliga vinsten understiger 13 000 NLG, eller om vinsten för de senaste fyra åren understiger 65 000 NLG. Detta förutsätter att vinstmotiv saknas eller att vinstmotivet är underordnat och vinsterna används uteslutande i allmänhetens intresse (artikel 5 i lagen om bolagsskatt och i förordningen av den 20 augusti 1971). Vålgörenhetsorganisationer, bibliotek, pensionsfonder, organisationer för förvaltning och bevarande av mark för naturbevarande syfte och vissa andra organisationer för speciell mark.
För skatt på inkomst av fast egendom gäller att föreningar som inte är föremål för bolagsbeskattning kan ansöka om återbetalning av avdraget för fast egendom, vilket dras av som källskatt från utdelningar och räntor.

Det finns bestämmelser om befrielse från fastighetsskatt (bl.a. på byggnader som används för religiösa ändamål).

17. **Kriterier för undantag**
Den relevanta lagstiftningen ger inte någon definition av allmänhetens intresse. Lagen om fastighetsskatt slår fast att en precis anvisning beträffande ett arv eller gåva utesluter denna från att vara i allmänhetens intresse. Enligt lagen är allmänhetens intresse motsatsen till en enskilds eller en avgränsad grupps intresse.
18. **Kriterium för erhållande av godkännande eller bemyndigande**
Godkännande från registrerings- och fastighetsskattemyndigheten.
19. **Gåvor från privatpersoner**
Gåvor till godkända nederländska föreningar är avdragsgilla till mellan 1 och 10 % av den beskattningsbara inkomsten för summor som överstiger 120 NLG per år och per givare. Gåvor som ges under avtal i bevitnad form som löper under minst fem år är avdragsgilla fullt ut i de fall de ges till förmån för en nederländsk förening som har minst 25 medlemmar (i vilket fall allmänhetens intresse inte är ett kriterium). Detta förutsätter att gåvan ges i form av ett årligt anslag, att föreningen har full rättskapacitet och att den inte är föremål för bolagsbeskattning.
20. **Gåvor från företag**
Gåvor till föreningar och stiftelser som är registrerade i Nederländerna och som har en akademisk, religiös, välgörenhetsmässig eller kulturell målsättning eller en målsättning i allmänhetens intresse (inklusive politiska partier) är, om de uppgår till mer än 500 NLG, avdragsgilla upp till 6 % av den beskattningsbara inkomsten.
- 20 a). **Gåvor till utländska föreningar**

Samma regler gäller för föreningar registrerade utomlands, vilka särskilt omnämns av finansministeriet.

REDOVISNING OCH REVISION

21. **Redovisning**
Inom sex månader efter räkenskapsårets utgång skall styrelsen tillstålla årsmötet en årsredovisning över föreningens förvaltning och ställning. Den skall framlägga resultat- och balansräkning jämte kommentarer för årsmötets godkännande. Dessa dokument skall vara undertecknade av styrelsen och andra befattningshavare.
Revision
Intern: Stadgarna kan föreskriva att föreningen skall ha ett styrelsekollegium. I avsaknad av ett sådant kollegium och av en revisor enligt artikel 2.393 (1) som intygar dokumentens riktighet, skall varje år årsmötet utse ett utskott bestående av minst två medlemmar som inte får vara styrelseledamöter.
Extern: Genom en försäkran från en revisor som intygar dokumentens riktighet. Det föreligger inte någon skyldighet att offentliggöra räkenskaperna.

STIFTELSE (STICHTING)

22. **Bildande**
Genom en bevitnad handling som innehåller stadgarna. Dessa stadgar skall införas i det särskilda stiftelseregistret vid industri- och handelskammaren på den ort där stiftelsen har sitt säte.
23. **Definition**
En juridisk person som är bildad genom en rättslig handling, som inte har några medlemmar och som har till syfte att stödja den målsättning som stadgarna anger genom att använda de medel som avsatts för målsättningen.
24. **Krav beträffande nationalitet**

Stiftelsens huvudkontor skall finnas i Nederländerna, även om den kan ha kontor utomlands.

25. Erhållande av status som juridisk person
Genom attesterad handling.
26. Rättskapacitet
Stiftelser har full rättskapacitet.
27. Avyttring av tillgångar vid likvidation
Enligt de regler som anges i stadgarna.
Om det inte finns några som gör anspråk på de återstående tillgångarna återgår de till staten, som anvisar dem i enlighet med stiftelsens målsättning så långt det är möjligt.

SKATTESTATUS

28. Se föreningar.

REDOVISNING OCH REVISION

29. Redovisning
Enligt civillagen 2:10 (2) är styrelsen skyldig att inom sex månader efter räkenskapsårets utgång upprätta balans- och resultaträkning för stiftelsen, samt att behålla den i tio år.
30. Revision
Intern: I enlighet med stadgarna.
Extern: Myndigheterna kan be styrelsen om information. Om denna vägrar att samarbeta kan domstolen beordra att dokumenten visas för myndigheterna. På myndigheternas eller någon annan berörd persons begäran kan domstolen beordra att styrelseledamöterna avstängs eller avsätts och utse nya ledamöter.

ÖSTERRIKE

FÖRENINGAR

RÄTTSLIGA RAMAR

1. Lagfäst föreningsrätt?
Ja, enligt artikel 12 i författningen (Staatsgrundgesetz – StGG). Österrikiska medborgare har rätt att bilda föreningar. Föreningar som är juridisk person regleras särskilt av lagen om föreningar av 1951.
2. Grundläggande definition
Ingen rättslig definition. Följande definition är baserad på rättslig doktrin och praxis. En förening är en (1) frivillig, (2) varaktig, (3) strukturerad sammanslutning av flera personer (4) avsedd att sträva mot ett givet tillåtet mål i allmänhetens intresse (5) genom fortlöpande gemensam verksamhet.
3. Lägsta antal grundare
En grundande medlem (en person som uttrycker en vilja att bilda en förening) räcker. Föreningen måste ha minst tre medlemmar (se även punkt 6).
4. Typer av föreningar
Det österrikiska rättssystemet skiljer mellan föreningar som verkar utan vinstsyfte (ideelle Vereine), vilka regleras av lagen om föreningar (Vereinsgesetz) av 1951, och föreningar med vinstsyfte, som regleras av lag (Vereinspatent) av 1852.
5. Nationalitetskrav för medlemmar
Utländska medborgare kan bli medlemmar i en förening i Österrike även om de inte är bosatta där.
6. Status som juridisk person och hur sådan erhålls
Alla föreningar som grundas enligt lagen om föreningar av 1951 blir juridiska personer. Meddelandet om avsikten att

bilda en förening måste lämnas till de behöriga myndigheterna och åtföljas av ett utkast till stadgar. Om det inte inom sex veckor utfärdas något förbud mot bildandet av föreningen eller om myndigheterna förklarar att de inte förbjuder föreningens bildande kan föreningen börja sin verksamhet. Minst tre medlemmar måste vid en konstituerande stämma besluta om att på basis av stadgar godkända av myndigheterna bilda en förening. Genom detta beslut blir föreningen juridisk person. Den får rättskapacitet genom val av företrädare enligt stadgan.

7. Rättskapacitet
Full rättskapacitet erhålls efter det att föreningen konstituerats.
8. Stadgar
I stadgarna måste det enligt lagen av 1951 anges att föreningen är registrerad enligt artikel 12 i lagen av 1951 om föreningar.

SKATTESTATUS

INDIREKT BESKATTNING

12. Artikel 13 i sjätte momsdirektivet
I Österrike är föreningar befriade från alla de undantag som föreskrivs i denna artikel.
13. Andra särskilda undantag
Utöver bestämmelserna i artikel 13 i sjätte momsdirektivet finns det inga särskilda undantag.
14. Momsbefrielse
Nej.

DIREKT BESKATTNING

15. Allmänna regler
Även sammanslutningar av personer, institutioner, fonder och liknande som inte är juridiska personer skall betala bolagsskatt (Körperschaftsteuer).
16. Föreningar undantagna från skattskyldighet
Ideella föreningar utan kommersiellt syfte, som främjar ett allmännyttigt ändamål, kyrkor (artikel 34–37 i Bundesabgabenordnung), små livförsäkringsbolag (60 000 ATS), föreningar inom jordbrukssektorn med syfte att gemensamt använda maskiner och utrustning (kooperativ) etc, privata fonder, fackföreningar, juridiska ombud, finansieringsföreningar för små och medelstora företag.
17. Kriterier för undantag
Det viktigaste kriteriet är vilket ändamål som föreskrivs i föreningens stadga, t.ex. välgörenhet, allmännyttigt ändamål, eller annat speciellt ändamål.
18. Mål som berättigar till undantag
Religiösa sammanslutningar, godkända av lagstiftningen, pensions- och socialkassor enligt särskilda villkor (artikel 6 i KSTG – lagen om bolagsskatt).
Undantaget gäller inte rättssubjekt som har begränsad skattskyldighet.
19. Gåvor från privatpersoner
Gåvor från privatpersoner till religiösa sammanslutningar (upp till 1 000 ATS), högskolor samt organ för forskning och utveckling kan dras av från den skattepliktiga inkomsten. Högst 10 % av den totala inkomsten föregående år kan dras av.

STIFTELSER

RÄTTSLIG STÄLLNING

22. Bildande

Fritt bildande.

23. Grundläggande definition
Det finns två olika typer av stiftelser. 1) Stiftelse enligt lagen om stiftelser (Bundes-Stiftungs-und-Fonds Gesetz) eller generell lagstiftning, dvs. stiftelse med bestående tillgångar med mål av välgörande ändamål eller i allmänhetens intresse. 2) Privat stiftelse, med status som juridisk person, som av grundaren har försetts med medel att användas och förvaltas med ett tillåtet mål som denne fastställt.
24. Krav beträffande nationalitet
Inga.
25. Erhållande av status som juridisk person
Typ 1 (se punkt 23) blir juridisk person när behörig myndighet beslutar att stiftelsen kan godkännas.
Typ 2 blir juridisk person vid införandet i bolagsregistret (Firmenbuch).
26. Rättskapacitet
Bägge typer av stiftelse är juridisk person, dvs. kan utföra rättsliga handlingar och vara part i en rättslig process.
27. Avyttring av tillgångar vid likvidation
Skall för typ 1 (se punkt 23) meddelas i behörig myndighets kungörelse av stiftelsens likvidation.
Beträffande typ 2 överförs tillgångarna till de i stiftelseförklaringen (Stiftungserklärung) angivna yttersta förmånstagarna. Om detta avvisas övergår tillgångarna till grundaren eller österrikiska staten.

PORTUGAL

FÖRENINGAR

RÄTTSLIGA RAMAR

1. Lagfäst föreningsrätt?
Artikel 46 i författningen av 1976, artikel 158 till 166 och 167 till 184 i civillagen, samt dekretlag nr 594/74 av den 7 november 1974.
2. Grundläggande definition
Lagen ger inte någon definition. Enligt allmän praxis är det en grupp enskilda personer som sammanför vissa varor eller tjänster för ett mål som inte syftar till personlig vinning.
3. Lägsta antal grundare
Inget lägsta antal.
4. Typer av föreningar
Privat förening enligt det allmänna systemet.
Privat förening enligt ett särskilt system (t.ex. kooperativ och institutioner för social solidaritet).
Föreningar som inte är juridisk person (icke godkända föreningar och särskilda kommittéer).
5. Nationalitetskrav för medlemmar
Såvitt inte stadgarna säger något annat kan utländska medborgare vara medlemmar i en förening.
6. Status som juridisk person och hur sådan erhålls
Standardgodkännande som beviljas på villkor att föreningens stiftelsehandling bestyrks av en notarie och att innehållet är i överensstämmelse med artikel 167-1 i civillagen. Publicering av utdrag ur föreningens stiftelsehandling och stadgarna i den portugisiska officiella tidningen gör föreningen lagligt erkänd gentemot tredje man.

7. Rättskapacitet
Föreningarnas rättskapacitet är beroende av den s.k. *ultra vires*-regeln. Enligt denna regel anses föreningar inte bara ha de rättigheter och skyldigheter som är nödvändiga, utan även de som är ändamålsenliga för uppnåendet av föreningens mål. Endast rättigheter och skyldigheter specifika för fysiska personer är uteslutna.
8. Stadgar
Ja. För stiftelseurkunden, dvs. den bestyrkta stiftelsehandlingen, finns det obligatoriska minimikrav.
9. Registreringskrav
För föreningar enligt det allmänna systemet har registreringen endast en publiceringsfunktion och ingen konstituerande verkan.
10. Kommersiell verksamhet
Föreningar kan ha ett finansiellt mål som inte utesluter finansiella fördelar för medlemmarna, förutsatt att det inte är i form av vinst som sådan.
11. Avyttring av tillgångar vid likvidation
Tillgångar som testamenterats eller donerats med anvisningar, eller är avsedda för ett visst syfte, måste anvisas till en annan juridisk person med samma anvisningar eller mål. Beträffande andra tillgångar bemyndigar artikel 162-2 i civillagen medlemmarna att i överensstämmelse med stadgarna eller genom årsmötesbeslut bestämma anvisningen.

SKATTESTATUS

INDIREKT BESKATTNING

12. Artikel 13 i sjätte momsdirektivet
Ja.
13. Andra särskilda befrielser
Medicinsk eller paramedicinsk vård, utbildningsanstalter, konstnärliga akti-

viteter, försäkrings- och socialhjälpstjänster.

14. Momsbefrielse

Livsmedel, dagstidningar, vecko- och månadstidningar och kulturell litteratur, farmaceutiska produkter och liknande, passagerartrafik, medicinsk vård och underhållning.

DIREKT BESKATTNING

15. Allmänna regler

Inkomstskatt för juridiska personer (IRC) (20 % av beskattningsbar inkomst) som tas ut på sammanlagd inkomst efter avdrag för vissa kostnader. Medlemsavgifter och bidrag för finansiering av uppnåendet av föreningens mål betraktas inte som inkomst.

Förmögenhetsskatt

16. Föreningar undantagna från skattskyldighet

Administrativa allmännyttiga juridiska personer (religiösa samfund, frivilliga brandkårer osv.) är befriade från inkomstskatt för juridiska personer. Det gäller även allmännyttiga institutioner som uteslutande befämjar vetenskapliga eller kulturella ändamål eller utför välgörenhetsmässigt eller socialt arbete samt speciella institutioner för social solidaritet (IPSS) och organisationer med liknande rättslig ställning.

17. Kriterier för undantag

I de första två fallen måste organisationerna samarbeta med myndigheterna på nationell, regional eller lokal nivå. Institutioner för social solidaritet och liknande institutioner skall vara registrerade hos de regionala socialförsäkringsnämnderna. Beslutet tillkommer lika fullt myndigheterna. Skattebefrielsens omfattning kan variera beroende på ändamål.

18. Mål som berättigar till undantag

På begäran av den sökande beviljar finansministeriet skattebefrielser genom ett beslut (despacho) som publiceras i "Diário da República".

19. Gåvor från privatpersoner

Fysiska personer får göra avdrag för gåvor till de organisationer som anges i artikel 56 i lagen om IRS, upp till ett värde av 15 % av deras beskattningsbara nettoinkomst. Detta gäller också för juridiska personer utan vinstsyfte som tillhör eller är grundade av religiösa samfund, bildningsförbund och vetenskapliga, kulturella, litterära eller konstnärliga organisationer.

20. Gåvor från företag

Juridiska personer får göra avdrag från vinsten före skatt med upp till sammanlagt 0,2 % av omsättningen, och därutöver med 50 % av gåvans värde, för gåvor som ges som kulturell sponsring eller till bildande, vetenskapliga, kulturella, litterära och konstnärliga organisationer.

20 a). Gåvor till utländska föreningar

REDOVISNING OCH REVISION

21. Redovisning

Ett övervakande råd ansvarar för kontroll av styrelsens aktiviteter. Det säkerställer att föreningens räkenskaper förs på ett lämpligt sätt.

En förening som åtnjuter skatteeftergifter måste alltid hålla räkenskaperna tillgängliga för skattemyndigheterna.

STIFTELSE

22. Bildande

Genom en handling *inter vivos* eller ett testamente. Handlingen skall attesteras utom när det gäller ett icke offentligt testamente. Urkunden som konstituerar stiftelsen skall fastställa stiftelsens målsättning och ange de medel som står till dess förfogande. Stadgarna måste alltid vara bestyrkta.

23. Definition
Det finns inte någon rättslig definition. Enligt allmän praxis är stiftelsen en organisation som främjar ett varaktigt ändamål för vilket tillgångar har avsatts.
24. Krav beträffande nationalitet
Nej, men stiftelsen skall ha sitt säte i Portugal.
25. Erhållande av status som juridisk person
Stiftelser blir juridiska personer genom individuellt godkännande av den administrativa myndigheten.
26. Rättskapacitet
Se föreningar.
27. Avyttring av tillgångar vid likvidation
Tillgångar från upplösta stiftelser avyttras enligt de gemensamma reglerna för föreningar och stiftelser.

SKATTESTATUS

28. Se föreningar.

REDOVISNING OCH REVISION

29. Redovisning
30. Revision
Stiftelser förblir under ständig tillsyn av den myndighet som har godkänt dem. Stiftelser skall ha ett skatteråd. De kan upplösas av den myndighet som godkände dem i de fall när deras mål har blivit uppfyllt eller omöjligt att uppfylla, i händelse av felaktigt utnyttjande av tillgångarna, om allmän ordning är hotad eller det ändamål som främjas inte längre motsvarar det som anges i stadgarna.

FINLAND

FÖRENINGAR

RÄTTSLIGA RAMAR

1. Lagfäst föreningsrätt?
Ja, artikel 10a i författningen, ändrad 1995, och artikel 1 i lagen om föreningar av 1989.
2. Grundläggande definition
Ett avtal genom vilket flera personer tillsammans verkar för det gemensamma förverkligandet av ett ändamål där det inte finns ett vinstsyfte. (Föreningen är en bestående enhet i betydelsen att den inte är tillfällig.)
3. Lägsta antal grundare
Tre.
4. Typer av föreningar
A. Registrerade föreningar:
  - Föreningar som verkar utan vinstsyfte.
  - Ekonomiska föreningar (t.ex. kooperativa organisationer, bildade före ikraftträdandet av lagen om kooperativa organisationer av 1954).
  - Föreningar med tillstånd (föreskrivet i lagen om föreningar).
  - Föreningar organiserade genom lag (t.ex. finska advokatsamfundet).B. Ej registrerade föreningar som saknar rättskapacitet
5. Nationalitetskrav för medlemmar
Lagen om föreningar: Inget.
Undantag: Om föreningens huvudsakliga syfte är att utöva inflytande över rikets angelägenheter får den endast ha medlemmar som är finska medborgare, utlänningar bosatta i Finland och föreningar vars medlemmar är finska medborgare eller utländska medborgare bosatta i Finland eller föreningar som har medlemsföreningar som utgörs av finska medborgare eller utländska medborgare bosatta i Finland.
6. Status som juridisk person och hur sådan erhålls
Ja, enligt lagen om föreningar blir en förening juridisk person genom registreringen. Endast registrerade föreningar kan bli juridiska personer. Medlemmarna i en registrerad förening är inte personligen ansvariga för föreningens åtaganden.
7. Rättskapacitet
Som juridisk person har en registrerad förening full rättskapacitet. En registrerad förening kan erhålla rättigheter, ingå åtaganden och uppträda som part inför domstol eller annat organ. Oregistrerade föreningar saknar rättskapacitet.
8. Stadgar
Ja.
9. Registreringskrav
Registrering är inte obligatorisk som sådan. Om registrering önskas innehåller föreningslagen regler för detta.
En anmälan om bildande måste antecknas i en stiftelseurkund som skall innehålla regler för föreningen samt namn på och adress till ordföranden och de personer som har rätt att teckna firma. Anmälan om bildandet skall undertecknas av ordföranden.
10. Kommersiell verksamhet
En förening som verkar utan vinstsyfte får endast utöva sådan handel eller annan ekonomisk verksamhet som föreskrivs i stadgarna eller på annat sätt är relaterad till uppfyllandet av dess mål eller är att anse som ekonomiskt obetydlig.

För ekonomiska föreningar finns inga särskilda stadgar (se punkt 4).

11. Avyttring av tillgångar vid likvidation
- De tillgångar som återstår efter en likvidation skall användas enligt föreningens regler. När sådana regler saknas måste likvidatorn ställa återstående tillgångar till statens förfogande att användas för att främja samma eller liknande mål som den likviderade föreningens.

SKATTESTATUS

INDIREKT BESKATTNING

12. Artikel 13 i sjätte momsdirektivet
- Organisationer i allmänhetens intresse (välgörenhetsorganisationer, idrottsföreningar osv.) är skattepliktiga om deras verksamhet anses vara inkomst av förvärvsverksamhet enligt inkomstskattelagen. Detta betyder att praktiskt taget alla skattebefrielser enligt artikel 13 av betydelse för föreningar har införlivats.
13. Andra särskilda undantag
- Inga.
14. Skattebefrielser
- Tryckkostnader för medlemsblad för föreningar som verkar i allmänhetens intresse är undantagna från skatt.

DIREKT BESKATTNING

15. Allmänna regler
- Generellt sett är föreningar föremål för bolagsskatt (28 % av beskattningsbar inkomst) på all sin inkomst, samt för fastighetsskatt på taxeringsvärdet på byggnader och mark.
16. Föreningar undantagna från skattskyldighet
- Enligt inkomstskattelagen föreningar som verkar utan vinstsyfte (föreningar i

allmänhetens intresse) föremål för bolagsskatt endast för inkomst av affärsverksamhet, och för kommunal-skatt (12,04 % av beskattningsbar inkomst) på inkomst av fastighet som används för annan verksamhet utan vinstsyfte.

Skattestyrelsen kan medge befrielse från skatt på inkomst av affärsverksamhet och fastighet om föreningens verksamhet är av social betydelse.

17. Kriterier för undantag
- Föreningar skall arbeta uteslutande och direkt i allmänhetens intresse i materiell, andlig eller social mening. Deras verksamhet skall inte enbart beröra en begränsad grupp. Medlemmarna får inte erhålla ekonomiska fördelar (del av vinst m.m.) av verksamheten.
18. Mål som berättigar till undantag
- Utdelning, ränta och realisationsvinster är inte inkomstskattepliktiga såvida tillgångarna inte tillhör en affärsverksamhet. Som exempel utgör följande intäkstyper inte inkomst av affärsverksamhet:
- Försäljningsintäkter och övriga intäkter från arrangemang för att finansiera föreningens verksamhet.
  - Intäkter från medlemstidningar och andra publikationer i direkt anslutning till verksamheten.
19. Gåvor från privatpersoner
- Gåvor till som verkar utan vinstsyfte är inte skattepliktiga. Gåvor är inte avdragsgilla för privatpersoner.
20. Gåvor från företag
- Gåvor till föreningar som verkar utan vinstsyfte är inte skattepliktiga. Enligt bolagsbeskattningen är gåvor avdragsgilla inom vissa gränser (5 000–150 000 FIM) om de ges med vetenskapliga eller konstnärliga motiveringar till föreningar som skattestyrelsen anvisar.

20 a). Gåvor till utländska föreningar

REDOVISNING OCH REVISION

21. Redovisning

STIFTELSE

22. Bildande

Enligt lagen om stiftelser, ändrad 1995, krävs för bildande av stiftelse tillstånd från Patent- och registerstyrelsen.

23. Grundläggande definition

En stiftelse bildas genom en stiftelsehandling som skall innehålla uppgift om stiftelsens ändamål och en förteckning över dess tillgångar.

En stiftelse sköts av en oberoende styrelse som skall anges i stiftelsens stadgar.

24. Krav beträffande nationalitet

Styrelseledamöterna och de personer som äger teckna stiftelsens firma måste vara medborgare i en stat som anslutit sig till EES-fördraget, dock måste minst en av dem vara bosatt i Finland, såvida Handels- och industriministeriet inte beviljat undantag från kravet.

25. Erhållande av status som juridisk person

Stiftelsen blir juridisk person genom registreringen. Registrering av stiftelser är obligatorisk.

26. Rättskapacitet

Full rättskapacitet som juridisk person. Efter det att en stiftelse har blivit registrerad kan den förvärva rättigheter och ta på sig skyldigheter liksom stämna någon och bli stämd under eget namn.

27. Avyttring av tillgångar vid likvidation

Om stiftelsen har tillgångar sedan skulderna blivit betalda och stadgarna inte föreskriver någon särskild användning, skall tillgångarna övergå till staten som utan dröjsmål skall överföra dem för främjande av ändamål i linje med stiftelsens målsättning.

SKATTESTATUS

28. Se föreningar.

REDOVISNING OCH REVISION

29. Redovisning

Stiftelsen skall ha minst två revisorer och två revisorssuppleanter för revision av verksamhet och räkenskaper.

30. Revision

Justitieministeriet skall se till att stiftelsens styrelse följer lagen och stiftelsens stadgar.

SVERIGE

FÖRENINGAR

RÄTTSLIGA RAMAR

1. Lagfäst föreningsrätt?
Ja. Andra kapitlet 2 och 20 §§ i grundlagen av 1974.
2. Grundläggande definition
En förening (ideell förening) är en juridisk person genom vilken flera personer tillsammans verkar för ett gemensamt syfte. Föreningen får inte ha något ekonomiskt syfte eller åtminstone ingen organiserad kommersiell verksamhet.
3. Lägsta antal grundare
Ej reglerat.
4. Typer av förening
Ideell förening som inte är reglerad i lag.
5. Nationalitetskrav för medlemmar
Inga särskilda krav.
6. Status som juridisk person och hur sådan erhålls
Föreningen anses vara juridisk person om den har stadgar och en styrelse.
7. Rättskapacitet
Föreningen kan förvärva rättigheter och skyldigheter, vara part i rättegång osv. utan några särskilda restriktioner.
8. Stadgar
Nej, men stadgarna måste vara tillräckligt fullständiga för att föreningens syfte skall kunna uppnås.
9. Registreringskrav
Det finns inga generella krav. En förening som bedriver näringsverksamhet skall under vissa omständigheter registreras i handelsregistret.
10. Kommersiell verksamhet

I princip inte tillåten. Föreningen kan dock bedriva mindre affärsverksamhet så länge som den inte är kommersiellt organiserad.

11. Avyttring av tillgångar vid likvidation

Tillgångarna skall fördelas i enlighet med stadgarna. Om stadgarna inte reglerar denna fråga får tillgångarna fördelas mellan medlemmarna.

SKATTESTATUS

INDIREKT BESKATTNING

- 12–14. Allmänna regler

Föreningar för välgörande ändamål är i allmänhet inte momspliktiga. Andra föreningar är momspliktiga på samma villkor som övriga juridiska personer.

DIREKT BESKATTNING

15. Allmänna regler

Normalt inte föremål för inkomstbeskattning eller förmögenhetsbeskattning. Föreningar som verkar utan vinstsyfte betalar inte inkomstskatt på sådan affärsverksamhet som har ett naturligt samband med den verksamhet som bedrivs utan vinstsyfte. Inkomst av annan affärsverksamhet är skattepliktig.

19. Gåvor från privatpersoner

Gåvor över 10 000 SEK är normalt underkastade gåvoskatt. Undantag gäller religiösa samfund och föreningar med bildande, medicinska, försvarsmässiga, forskningsmässiga, sociala eller välgörande syften. Gåvan är inte avdragsgill hos givaren.

20. Gåvor från företag

Se punkt 19.

REDOVISNING OCH REVISION

21. Redovisning
Ingen särskild tillsyn för föreningar.

STIFTELSE

22. Bildande
Alla fysiska och juridiska personer kan bilda en stiftelse.
23. Grundläggande definition
En egendom som i enlighet med stiftarens vilja (gåva eller testamente) är avskild att varaktigt förvaltas för ett visst syfte.
24. Krav beträffande nationalitet
Inga.
25. Erhållande av status som juridisk person
En stiftelse blir juridisk person så snart den har bildats, dvs. när egendomen har överförts till separat förvaltning.
26. Rättskapacitet
27. Avyttring av tillgångar vid likvidation
En stiftelse kan i princip inte likvideras så länge som den har tillgångar. I särskilda fall kan dock tillgångarna användas för ett ändamål som ligger mycket nära det ursprungliga ändamålet. Ett särskilt tillstånd från en statlig myndighet krävs för ett sådant förfarande.

SKATTESTATUS

28. Stiftelser som tjänar försvarsmässiga, utbildningsmässiga, medicinska, sociala, forskningsmässiga eller välgörande syften är endast skattepliktiga för inkomst av näringsverksamhet.
Stiftelser utan vinstsyfte är inte underkastade gåvoskatt. Gåvor är inte avdragsgilla hos givaren.
Stiftelser är momspliktiga under samma förutsättningar som andra juridiska personer.

REDOVISNING OCH REVISION

29. Redovisning
30. Revision
Stiftelser övervakas normalt av länsstyrelserna.

FÖRENADE KUNGARIKET
STORBRITANNIEN OCH NORDIRLAND

FÖRENINGAR

RÄTTSLIGA RAMAR

1. Lagfäst föreningsrätt?
Det finns ingen föreskriven föreningsrätt trots att föreningsfrihet föreligger. Det finns frihet att bilda förvaltningsbolag ("trusts"), även om sådana för icke välgörande ändamål i vissa fall är ogiltiga.
2. Grundläggande definition
Det finns ingen enskild allmänt vedertagen rättslig definition på frivilliga organisationer. I dess vidaste betydelse är en frivillig organisation bildad av två eller flera personer som efter egen vilja går samman för ett gemensamt ändamål vars syfte inte är ekonomisk vinning.
3. Lägsta antal grundare
I praktiken två.
4. Typer av föreningar
Oinkorporerad förening.
Förvaltningsbolag ("trust").
Bolag begränsat av garanti (Company limited by guarantee).
Industri- och understödsförening (Industrial and Provident society).
Förening inkorporerad genom kungligt fribrev (Royal Charter)
Förening inkorporerad genom parlamentsbeslut (Act of Parliament)
5. Nationalitetskrav för medlemmar
Inget krav för frivilliga organisationer som sådana. Beträffande välgörenhet i England och Wales registrerar tillsynsmyndigheten för välgörenhetsinrättningar (Charity Commission) endast organisationer inom domsrättsområdet. Detta skall egentligen

tolkas som att när det gäller en oinkorporerad välgörenhetsorganisation skall en majoritet av styrelsens ledamöter vara bosatt i England eller Wales, medan vad gäller ett bolag är registrering inom domsrättsområdet tillräcklig.

6. Status som juridisk person och hur sådan erhålls
Bolag begränsat av garanti blir juridisk person genom registrering i bolagsregistret.
Industri- och understödsförening blir juridisk person genom registrering i registret för understödsföreningar.
Förening inkorporerad genom kungligt fribrev blir juridisk person genom det kungliga fribrevet.
Förening inkorporerad genom parlamentsbeslut blir juridisk person genom parlamentsbeslutet.
Oinkorporerad förening är inte juridisk person.
"Charitable trusts" är inte separata juridiska personer. Men det är möjligt att bilda ett "charitable company" som är juridisk person.
7. Rättskapacitet
Det finns inga begränsningar i stadgarna, men på vissa områden är rättskapaciteten beroende av de ändamål och befogenheter som har fastställts i det grundläggande dokumentet.
8. Stadgar
Ingen obligatorisk form.
9. Registreringskrav
Välgörenhetsorganisationer skall registreras hos tillsynsmyndigheten för välgörenhetsinrättningar i England och Wales. För övriga frivilliga organisationer är registrering beroende av den juridiska formen. Industri- och understödsföreningar registreras i registret för understödsföreningar. Bolag begränsat av garanti registreras i bolagsregistret.
10. Kommersiell verksamhet

Det finns begränsningar i välgörenhetsorganisationers kommersiella verksamhet. De kan bedriva handel i enklare form, men inte varaktigt som ett sätt att skaffa resurser. De välgörenhetsorganisationer som önskar bedriva omfattande handelsverksamhet måste göra detta i ett dotterbolag som kan förbinda sig att betala tillbaka vinsterna till moderorganisationen så att skatten kan återvinnas.

11. Avyttring av tillgångar vid likvidation
I frivilliga organisationer sker detta i enlighet med det grundläggande dokumentet.
Vad beträffar välgörenhetsorganisationer överförs tillgångarna till andra välgörenhetsorganisationer med liknande syfte. Om det grundläggande dokumentet inte innehåller några föreskrifter kan tillsynsmyndigheten ge direktiv.

SKATTESTATUS

INDIREKT BESKATTNING

12. Artikel 13 i sjätte momsdirektivet
Alla befrielser som rör välgörenhetsorganisationer har inte blivit genomförda.
13. Andra särskilda befrielser
- a) Tillhandahållande av utbildning utan vinstsyfte.
  - b) Tillhandahållande av barnomsorg och sjukvård inom en godkänd institution.
  - c) Tillhandahållande av socialtjänster utan vinstsyfte.
  - d) Penninginsamlingar.
14. Momsbefrielse
Dessa innefattar försäljning av donerat lösöre, tillhandahållande av annonsering för insamlings- eller utbildningsändamål, vissa hjälpmedel för handikappade,

fordon och ambulanser för handikappade, viss medicin och viss medicinsk utrustning som tillhandahålls för välgörenhetsorganisationer. Uppförande av nya bostadsfastigheter och byggnader för vissa välgörenhetsändamål är helt befriade från moms.

DIREKT BESKATTNING

15. Allmänna regler
Inga särskilda undantag för frivilliga organisationer som sådana.
16. Föreningar undantagna från skattskyldighet
Välgörenhetsorganisationer är befriade från de flesta former av direkt skatt, innefattande inkomstskatt, bolagsskatt, realisationsvinstskatt och arvsskatt.
17. Kriterier för undantag
För att föreningen skall få befrielse får inkomsten eller vinsten endast användas för välgörande ändamål. Inkomst av handelsverksamhet annat än i direkt anslutning till välgörande verksamhet blir ofta föremål för bolagsskatt.
18. Målsättningar som berättigar till undantag
19. Gåvor från privatpersoner
När en privatperson eller ett företag ingår ett gåvoavtal och förbinder sig att under en period som överstiger tre år betala en viss summa till en välgörenhetsorganisation, måste ett belopp som motsvarar inkomst- eller företagsskatten enligt bassatsen dras av. Detta belopp återbetalas av skattemyndigheten till välgörenhetsorganisationen. Dessutom kan en privatperson som betalar en högre skattesats erhålla ytterligare skattelättnad. Ett bolag kan yrka avdrag för bruttobeloppet och erhåller mellanskillnaden som skattelättnad.
På samma sätt har privatpersoner sedan 1990 kunnat göra engångsbetalningar

som gåva. För närvarande är minsta donation 250 GBP i monetär form.

- 20. Gåvor från företag
- 20 a). Gåvor till utländska föreningar

REDOVISNING OCH REVISION

- 21. Redovisning

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

I.	Inledning	1
II.	Omfattning	1
III	Föreningarnas och stiftelsernas roll och betydelse	3
IV	Samarbete mellan sektorn och de europeiska institutionerna	6
V	Problem och utmaningar för sektorn	8
VI	Slutsatser	11
	Bilaga I. Undersökningen	17
	Bilaga II. Översikt över rättsliga och skattemässiga ramar för föreningar och stiftelser	29
	Bilaga III. Rättsliga och skattemässiga ramar för föreningar och stiftelser	33